

Revīzijas kompendijs

Reakcija uz Covid-19

Revīzijas ziņojumi, kas publicēti laikposmā
no 2020. gada jūnija līdz decembrim.

Eiropas Savienības augstāko revīzijas iestāžu kontaktkomiteja nodrošina forumu diskusijām un jautājumu risināšanai ES publiskā sektora revīzijas jomā. Pastiprinot tās locekļu dialogu un sadarbību, komiteja palīdz efektīvāk veikt ES politikas un programmu ārējo revīziju. Tā arī palīdz veicināt pārskatatbildību, uzlabot ES finanšu pārvaldību un konsolidēt labu pārvaldību visu ES iedzīvotāju interesēs.

Kontaktinformācija: www.contactcommittee.eu

© Eiropas Savienība, 2021.

Reproducēšana ir atļauta, ja tiek minēts avots.

Avots: Eiropas Savienības augstāko revīzijas iestāžu kontaktkomiteja.

	Lpp.
Priekšvārds	6
Kopsavilkums	8
Ievads	10
I DAĻA. Covid-19 ietekme uz ES un dalībvalstīm	12
Trīs viļņi satricina praktiski visus ikdienas dzīves aspektus	12
Daudzdimensionālā krīze pirmā viļņa laikā	14
No cerību vasaras līdz otrajam vilnim	18
No cerībām par vakcīnu uz trešo vilni	20
Ietekme uz izvēlētajām politikas jomām momentuzņēmumos	21
1. momentuzņēmums. Ietekme uz sabiedrības veselību	22
2. momentuzņēmums. Ietekme uz ekonomiku	23
3. momentuzņēmums. Ietekme uz darba tirgu	24
4. momentuzņēmums. Ietekme uz mājsaimniecībām un privātpersonām	25
5. momentuzņēmums. Ietekme uz publiskajām finansēm	26
Reakcijas uz Covid-19 veidošana	27
Sabiedrības veselība	27
Ekonomika un publiskās finanses	32
Citas jomas	38
II DAĻA. Pārskats par ARI darbu	40
Prioritārā joma – sabiedrības veselība	42
Valsts veselības aprūpes sistēma	43
Portugāle – <i>Tribunal de Contas</i>	43
Obligātā veselības apdrošināšana	46
Vācija – <i>Bundesrechnungshof</i>	46
Publiskais iepirkums	49
Beļģija – <i>Rekenhof</i>	49
Kipra – <i>Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας</i>	51

Medicīniskā aprīkojuma krājumi	54
Slovākija – <i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	54
Sabiedrības informēšana	57
Latvija – <i>Valsts kontrole</i>	57
Prioritārā joma – digitalizācija	60
Izglītības sistēma	61
Latvija – <i>Valsts kontrole</i>	61
Valsts pārvalde	64
Nīderlande – <i>Algemene Rekenkamer</i>	64
Prioritārā joma – sociālekonomiskā reakcija	67
Uzņēmumi	68
Nīderlande – <i>Algemene Rekenkamer</i>	68
Dīkstāves atbalsta shēmas	70
Latvija – <i>Valsts kontrole</i>	70
Krīzes un ārkārtas situācijas pārvarēšana	73
Lietuva – <i>Valstybės Kontrolė</i>	73
ES atbildes pasākumi ekonomikas jomā	75
Eiropas Savienība – <i>Eiropas Revīzijas palāta</i>	75
Prioritārā joma – publiskās finanses un ar tām saistītie riski	78
Publiskās finanses un ar tām saistītie riski	79
Nīderlande – <i>Algemene Rekenkamer</i>	79
Zviedrija – <i>Riksrevisionen</i>	81
Riski budžeta izpildē	83
Portugāle – <i>Tribunal de Contas</i>	83
Prioritārā joma – vispārēja reakcija dažādos valdības līmeņos	85
Visi valsts pārvaldes līmeņi	86
Rumānija – <i>Curtea de Conturi a României</i>	86
Vietējā valdība	89
Portugāle – <i>Tribunal de Contas</i>	89

Saturs

5

Pielikums. ES ARI ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

92

Sāsinājumi

100

Glosārijs

102

Priekšvārds

2020. gads bija ļoti neparasts gads, lai neteiktu vairāk. Globālā Covid-19 pandēmija izraisīja vēl nepieredzētu veselības un ekonomikas krīzi. Krīze ir būtiski ietekmējusi augstāko revīzijas iestāžu (ARI) darbu visā pasaulē, un augstākās revīzijas iestādes, kuras ir pārstāvētas kontaktkomitejā, nav bijušas izņēmums. ES ARI ātri reaģēja uz krīzi un nolēma piešķirt ievērojamus resursus – gan tūlīt, gan turpmākajos gados –, lai novērtētu un revidētu reakciju uz Covid-19. Šis revīzijas kompendijs sniedz pārskatu par attiecīgajām ARI 2020. gada publikācijām un tādējādi atspoguļo ES ARI tūlītējo reakciju uz krīzi.

Šis kompendijs ir arī pirmās *ES tīkla revīzijas* rezultāts, atspoguļojot jaunu revīzijas sadarbības veidu starp ES ARI, kurš vērsts uz stratēģiski izvēlētām politikas jomām vai uz ārkārtas notikumiem, kuriem ir vai, ļoti iespējams, būs ievērojama ietekme uz mūsu sabiedrību.

Tradicionālais starptautisko revīziju sadarbības veids ir paralēlā revīzija, kam nepieciešamas pareizi saskaņotas revīzijas pieejas. Liela *ES tīkla revīzijas* priekšrocība ir tā, ka tā ļauj nodrošināt elastīgāku koordināciju dalībnieku starpā, kas savukārt nozīmē, ka tie var labāk koncentrēties uz konkrētām (valsts) situācijām un vajadzībām. Ņemot vērā pandēmijas izraisītos traucējumus un tās paredzamo vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekmi uz ES un tās dalībvalstīm, pandēmija ir acīmredzami piemērots temats šāda veida jaunai sadarbībai.

Manuprāt, šis izmēģinājuma projekts guva lielu labumu no plašākas profesionālās pieredzes apmaiņas par jaunajiem pandēmijas radītajiem izaicinājumiem. Piemēram, pēc Somijas un Apvienotās Karalistes augstāko revīzijas iestāžu iniciatīvas *EUROSAI* projektu grupa Covid-19 jautājumos¹ ir izstrādājusi vairākus pasākumus, lai veicinātu informācijas apmaiņu un savstarpēju atbalstu saistībā ar attiecīgajām revīzijas idejām, pieejām un pieredzi.

Šis kompendijs sākas ar vispārēju ievadu par pandēmiju un kopsavilkumu par tās ietekmi uz ES dalībvalstīm, kā arī tās izraisīto reakciju. Pēc tam seko pārskats par revīzijas darbu, ko 2020. gadā veica un par ko ziņoja vienpadsmit ES ARI šādās piecās prioritārajās jomās: sabiedrības veselība, digitalizācija, sociālekonomiskā reakcija, publiskās finanses un ar tām saistītie riski, kā arī vispārējā reakcija dažādos valsts pārvaldes līmeņos.

¹ [EUROSAI projektu grupa jautājumos, kas saistīti ar reaģēšanas uz Covid-19 pandēmiju revīziju.](#)

Mēs ceram, ka mūsu darbs un apņēmība uzlabot publiskā sektora sniegumu un atbildību visā ES var palīdzēt uzlabot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu visu ES iedzīvotāju labā.



Klaus-Heiner Lehne

Eiropas Revīzijas palātas priekšsēdētājs
Kontaktkomitejas priekšsēdētājs

Kopsavilkums

I Covid-19 pandēmija ir viena no postošākajām veselības krīzēm, kādu pasaule jebkad ir piedzīvojusi, un tai ir būtiska ietekme uz sabiedrību, ekonomiku un indivīdiem visā pasaulē. Jebkurš novērtējums par tās ietekmi uz ES un dalībvalstīm šajā posmā var būt labākajā gadījumā tikai provizorisks, bet daži aspekti iezīmējas jau ļoti skaidri, proti,

- o krīzes daudzdimensionālais raksturs;
- o tās būtiskā un graužošā ietekme uz ES kopumā;
- o tās asimetriskā ietekme uz dažādām dalībvalstīm, kā arī uz reģioniem un pat uz vietējiem iedzīvotājiem gan laika ziņā, gan arī kvantitatīvā un kvalitatīvā ziņā.

II Vairākumā pandēmijas smagi skarto jomu ES rīcības pilnvaras ir ierobežotas. Daļēji tas ir tādēļ, ka ES ir tikai ierobežota kompetence sabiedrības veselības jomā, un daļēji tādēļ, ka dalībvalstīm trūka pietiekamas sagatavotības vai sākotnēji arī vienprātības par kopīgu rīcību. Krīzes sākotnējās asimetrijas un saskaņotas ES pieejas trūkuma dēļ valstu un reģionālās valdības rīkojās neatkarīgi cita no citas – atsevišķi ieviesa profilakses un ierobežošanas pasākumus, iepirka individuālos aizsardzības līdzekļus vai izstrādāja atveseļošanas pasākumu kopumus un darbavietu saglabāšanas shēmas ar mērķi mazināt sociālekonomiskās sekas.

III Tomēr pēc sarežģīta sākumposma ES un dalībvalstis, šķiet, ir uzlabojušas koordinēšanu un lielākā mērā rīkojas, papildinot cita citu, lai mazinātu krīzes ietekmi. Vislabākais pierādījums tam bija vienošanās par *NextGenerationEU* (Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentu), kas ir lielākais un visu laiku ievērojamākais instruments, ar kuru ES apņēmas iekarot vēl neapgūtu teritoriju, proti, risināt pandēmijas radītās problēmas un ilgtermiņa sekas.

IV Šis kompendijs parāda, ka dalībvalstu augstākās revīzijas iestādes un Eiropas Revīzijas palāta (ERP) nekavējoties reaģēja uz šo krīzi un ir uzsākušas daudzas revīzijas un uzraudzības darbības. Papildus 2020. gadā pabeigtajām 48 revīzijām vēl turpinās vai tiek plānotas vairāk nekā 200 citas revīzijas darbības, un tās tiks pabeigtas 2021. vai 2022. gadā.

V Kompendijā ir iekļauti kopsavilkumi no 17 ziņojumiem, ko 2020. gadā publicēja vienpadsmit ES ARI², un tie aptver piecas prioritārās jomas: sabiedrības veselība, digitalizācija, sociālekonomiskā reakcija, publiskās finanses un ar tām saistītie riski un vispārēja reakcija dažādos valsts pārvaldes līmeņos.

² Beļģijas, Kipras, , Latvijas, Lietuvas, Nīderlandes, Portugāles, Rumānijas, Slovākijas, Vācijas un Zviedrijas ARI un ERP.

Ievads

1 Covid-19 pandēmija ir viena no postošākajām veselības krīzēm, kādu pasaule jebkad ir piedzīvojusi, un tai ir būtiska ietekme uz sabiedrību, ekonomiku un indivīdiem visā pasaulē. Tā apdraud ES iedzīvotāju dzīvību, kā arī ir palielinājusi slogu mūsu sabiedrības veselības sistēmām un izraisījusi pēkšņu izaugsmes apstāšanos. Līdz 2020. gada vidum ekonomiskā aktivitāte strauji palēninājās, radot krasu bezdarba pieaugumu. Saskaņā ar Eiropadomes noteiktajām sākotnējām prioritātēm ES veiktie pasākumi Covid-19 ietekmes mazināšanai ir vērsti uz vīrusa izplatības ierobežošanu, medicīniskā aprīkojuma nodrošināšanu, palīdzību pētniekiem ātri atrast vakcīnu un palīdzību dalībvalstīm tikt galā ar sociālajām un ekonomiskajām grūtībām, ar kurām tās ir saskārušās³.

2 Tā kā līdztekus citiem faktoriem vīruss dažādās valstīs izplatījās atšķirīgos tempos, tam bija asimetriska ietekme Eiropas Savienībā. Šis faktors apvienojumā ar koordinētas ES pieejas trūkumu pandēmijas sākumā nozīmē, ka valstu valdības pieņēma dažādus pasākumus un pieejas, lai kontrolētu vīrusu, aizsargātu sabiedrības veselības sistēmas un aizsargātu iedzīvotājus. Reakcija ietvēra robežu slēgšanu, pilnīgus un daļējus pārvietošanās ierobežojumus un stingrus higiēnas un drošības pasākumus. Sociālekonomiskajā jomā tika sniegts milzīgs fiskālais atbalsts, lai aizsargātu riskam pakļautos uzņēmumus, mājsaimniecības un privātpersonas.

3 Vienlaikus dalībvalstis ieviesa pasākumus, lai stiprinātu vietējās un reģionālās finanses, un atviegloja fiskālos noteikumus. Ciktāl tas bija iespējams, valstu valdības arī paziņoja par ieguldījumu atjaunošanas pasākumu kopumiem, kuru kopējā vērtība jau ir daudz lielāka par to pasākumu vērtību, kas tika pieņemti 2008. gada finanšu krīzes laikā⁴. Šo publisko ieguldījumu mērķis ir mazināt pārvietošanās ierobežojumu negatīvo ietekmi un nodrošināt ātrus stimulus ekonomikai, lai saglabātu un dažās politikas jomās pat uzlabotu pirmskrīzes situāciju. Lielākā daļa atveseļošanas finansējuma prioritārā kārtā ir piešķirta sabiedrības veselībai, digitalizācijai, sociālajai aizsardzībai un – dažkārt nešķirojot, dažkārt, lai veicinātu zaļo pāreju – plašākai ekonomikai.

³ Eiropadome, *Eiropadomes priekšsēdētāja secinājumi pēc videokonferences par Covid-19*, 10.3.2020.

⁴ Eiropas Komisija, *Jautājumi un atbildes: paziņojums par fiskālās politikas reakciju uz koronavīrusa pandēmiju*, 3.3.2021.

4 Šā pārskata mērķis nav aprakstīt visus koronavīrusa ģenēzes un izplatības aspektus vai visaptveroši pievērsties tā ietekmei uz ES un dalībvalstīm, tostarp to reakcijai⁵, bet gan sniegt izpratni par vispārējo situāciju un apstākļiem, kādos ARI ir veikušas savu darbu. Tāpēc **I DAĻA. Covid-19 ietekme uz ES un dalībvalstīm** – galvenā uzmanība pievērsta ietekmei atsevišķās jomās visā Eiropas Savienībā un pasākumiem, kas veikti, galvenokārt ES līmenī, lai risinātu veselības, sociālekonomiskās un fiskālās problēmas. Turklāt, zinot, ka gandrīz jebkurš ietekmes novērtējums šobrīd labākajā gadījumā var būt diezgan provizorisks, mēs esam izveidojuši vairākus momentuzņēmumus, lai ilustrētu krīzes daudzdimensionālo raksturu, kā arī tās būtisko un asimetrisko ietekmi uz ES un tās dalībvalstīm. Tā kā valstu pasākumi dažādās dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgi un pieejamo datu kvalitāte un daudzums neļauj veikt jēgpilnu salīdzinājumu, mēs uzsveram tikai dažus valstu pasākumus jomās, kurās atsevišķas augstākās revīzijas iestādes ir veikušas revīzijas.

5 Vienpadsmit ES ARI⁶ 2020. gadā publicēja 48 ziņojumus par visdažādākajiem pasākumiem, kas veikti valsts un pārvalstiskā līmenī, reaģējot uz Covid-19. **II DAĻA. Pārskats par ARI darbu** – ietver 17 šo ziņojumu kopsavilkumus, kas sagrupēti piecās prioritārajās jomās. Katrā kopsavilkumā ir sniegts revīzijas konteksts un iemesli, kā arī daži galvenie konstatējumi un secinājumi. Lai nodrošinātu pieņemamu kompendija apjomu, katra ARI sniedza detalizētu informāciju tikai par vienu ziņojumu katrā prioritārajā jomā un kopumā ne vairāk kā par trim. **Pielikums. ES ARI ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts** – ir sniegts visu attiecīgo ARI 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts.

6 Šis kompendijs parāda, ka dalībvalstu ARI un ERP ātri reaģēja uz pašreizējo krīzi. Kopš brīža, kad kontinentā sāka plosīties pandēmija, tās ir veikušas daudzas ļoti būtiskas revīzijas un uzraudzības darbības. Papildus 2020. gadā pabeigtajām 48 revīzijām vēl turpinās vai tiek plānotas vairāk nekā 200 citas revīzijas darbības, un tās tiks pabeigtas 2021. vai 2022. gadā.

⁵ Tā kā Revīzijas kompendijs ir digitāla publikācija un tā tēma nepārtraukti attīstās, tālākai lasīšanai piedāvājam saites uz visatbilstošākajiem tiešsaistes avotiem, ar kuriem iepazīties, izstrādājot šo izdevumu. Iespējams, ka informācija, uz kuru ved šīs saites, tiks regulāri atjaunināta.

⁶ Beļģijas, Kipras, Latvijas, Lietuvas, Nīderlandes, Portugāles, Rumānijas, Slovākijas, Zviedrijas, Vācijas ARI un ERP.

I DAĻA. Covid-19 ietekme uz ES un dalībvalstīm

Trīs viļņi satricina praktiski visus ikdienas dzīves aspektus

7 2019. gada beigās vietējās veselības iestādes Uhaņā (Ķīnā) ziņoja par vairākiem pneimonijas gadījumiem. Zinātnieki noteica, ka izraisītājs ir jauns koronavīruss, ko viņi oficiāli nosauca par “smagā akūtā respiratorā sindroma koronavīrusu 2” (*SARS-CoV-2*). Lai nejauktu ar sākotnējo *SARS* vīrusu, kas pirmo reizi izplatījās Ķīnā un četrās citās valstīs 2003. gadā, Pasaules Veselības organizācija (PVO) jauno slimību nosauca par “Covid-19”. Tā kā vīruss tiek viegli pārnestis no cilvēka uz cilvēku, tas strauji izplatījās visā pasaulē. PVO 2020. gada 30. janvārī uzliesmojumu pasludināja par “starptautiska mēroga ārkārtas situāciju sabiedrības veselības jomā” un pēc tam 11. martā to atzina par pandēmiju. Zinātnieki kopumā ir vienisprātis, ka Covid-19 ir gan vieglāk pārnēsājams, gan nāvējošāks nekā, piemēram, citi *SARS* vīrusi vai sezonālā gripa⁷.

8 Laikposmā no 2020. gada marta līdz 2021. gada aprīlim pandēmija uzliesmoja trīs viļņos, izraisot vairāk nekā 30 miljonus saslimšanas gadījumu un 712 000 nāves gadījumu ES vien⁸ (skatīt **1. momentuzņēmums. Ietekme uz sabiedrības veselību**). 2020. gada aprīlī, pirmā viļņa kulminācijas brīdī, visvairāk cieta Rietumeiropas dalībvalstis. Savukārt otrajam un trešajam vilnim (2020. gada novembrī un 2021. gada janvārī) bija lielāka ietekme uz Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm, kuras lielā mērā tika saudzētas pirmā viļņa laikā, bet vēlāk saskārās ar pieaugošu inficēšanās līmeni⁹.

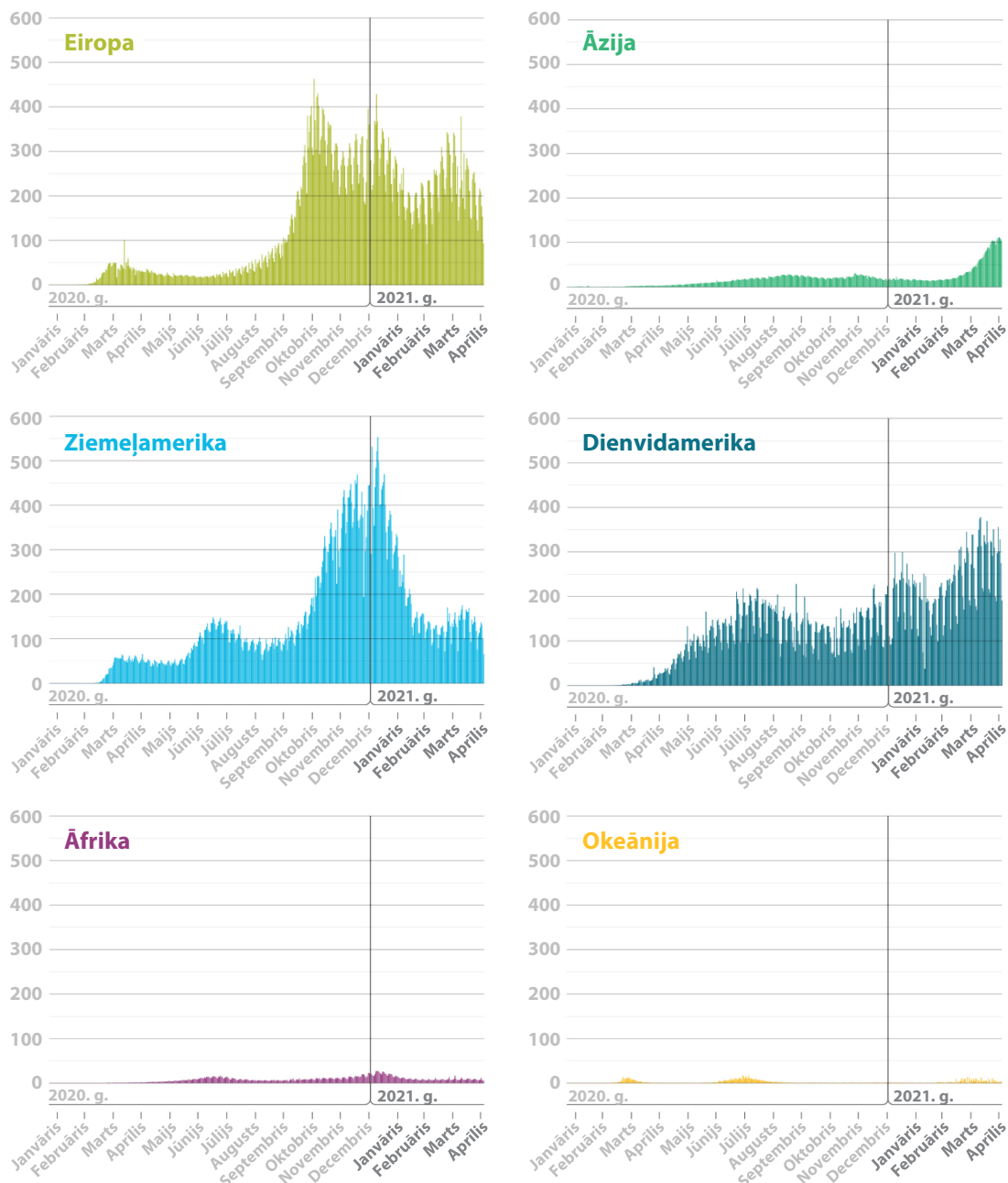
Lai iegūtu plašāku informāciju par globālajiem notikumiem saistībā ar Covid-19, izmantojiet doto saiti.

⁷ PVO, “*Coronavirus disease (COVID-19): Similarities and differences with influenza*”, 17.3.2020.

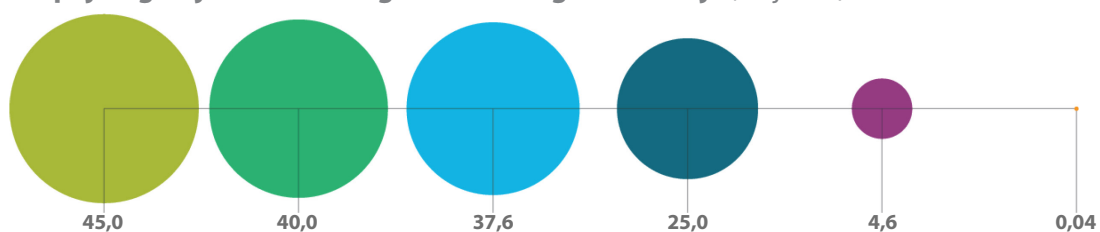
⁸ ECDC, *Covid-19 situācijas atjauninājums ES/EEZ*, 26.5.2021.

⁹ LSE, “*Incorporating complexity into policy learning: The case of Covid-19 in Europe*”, 22.2.2021.

Attēls 1 – Covid-19 gadījumi reģionos



Kopējais gadījumu skaits reģionos 2021. gada 2. maijā (miljonos)



Avots: ERP, pamatojoties uz datiem no "Mūsu pasaule datos".

Daudzdimensionālā krīze pirmā viļņa laikā

9 Tas, kas sākās kā veselības krīze, ātri pārtapa sociālekonomiskā krīzē, ko izraisīja centieni ierobežot slimības izplatību un glābt dzīvības. Reagējot uz pirmo vilni, trūka saskaņotas ES pieejas, un šajā situācijā dalībvalstu valdības un iestādes nekavējoties veica vienpusējus pasākumus, piemēram, patstāvīgi slēdza valstu robežas vai iegādājās aizsardzības līdzekļus un medicīnisko aprīkojumu tikai un vienīgi savu iedzīvotāju lietošanai. Lai vēl vairāk ierobežotu slimības izplatību, tika ieviesti dažādi profilakses un ierobežošanas pasākumi, piemēram, sociālā distancēšanās, obligāta sejas aizsargmasku lietošana un visuresoši roku dezinfekcijas līdzekļi. Pārvietošanās ierobežojumiem – sākot no selektīviem pasākumiem līdz pilnīgai pārvietošanās ierobežošanai – bija milzīga ietekme uz iedzīvotāju ikdienu un saimniecisko darbību. Tomēr dalībvalstu un pat reģionu starpā pastāvēja ievērojamas atšķirības attiecībā uz visu šo pasākumu stingrību un apmēru.

10 2020. gada pirmajā pusē tika skartas gandrīz visas tautsaimniecības nozares (sk. [Attēls 2](#)), jo tika uzdots slēgt uzņēmumus un ražotnes, restorānus un bārus, teātrus un sporta bāzes. Pakalpojumu nozare, jo īpaši transports, mazumtirdzniecība, tirdzniecība, atpūta un viesmīlība (skatīt [Izcēlums 1](#)), cieta lielus finansiālus zaudējumus. ES 27 dalībvalstīs IKP samazinājās par 11,2 %¹⁰, iezīmējot smagāko ekonomikas krīzi kopš Otrā pasaules kara (skatīt [2. momentuzņēmums. Ietekme uz ekonomiku](#)).

Lai iegūtu plašāku informāciju par Covid-19 ietekmi uz ES rūpniecību, izmantojiet doto saiti.

¹⁰ Eurostat, [Euroindicators 53/2021](#), 30.4.2021.

Attēls 2 – Bruto pievienotās vērtības apjoma izmaiņas 2019. un 2020. gadā



Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datiem.

11 Pārvietošanās ierobežojumi, karantīna un pašizolācija izraisīja būtiskas pārmaiņas darba tirgū. Kad vien tas bija iespējams, par normu kļuva tāldarbs. Ja tas nebija iespējams, radās nepieciešamība noteikt pagaidu prombūtni vai saīsinātu darba laiku vai atlaist darbiniekus. 2020. gada pirmajā pusē salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni šajā gadsimtā bija vērojams lielākais nodarbinātības līmeņa kritums ES – no 73 % (1. ceturksnī) līdz 72 % (2. ceturksnī)¹¹, un tas nozīmē, ka vairāk nekā miljons eiropiešu zaudēja darbu. Uz laiku tika atlaisti vairāk nekā 19 miljoni darbinieku, un kopējais faktiski nostrādāto stundu skaits samazinājās vidēji par 15 %¹². Tomēr bezdarba līmenis pieauga lēnāk un mazāk izteikti, un tas atspoguļoja augsto darbavietu saglabāšanas

¹¹ Eurostat, *ziņu apskats Nr. 150/2020*, 8.10.2020.

¹² Eurostat, *Hours of work in detail – quarterly statistics*, dati izgūti 2021. gada aprīlī.

shēmu izmantošanas līmeni un lielāku darba ņēmēju skaitu, kas pamet darba tirgu¹³ (skatīt arī [3. momentuzņēmums. Ietekme uz darba tirgu](#)).

Lai iegūtu plašāku informāciju par nodarbinātības un sociālajām tendencēm, izmantojiet doto saiti.

12 Visas šīs ievērojamās pārmaiņas būtiski ietekmēja atalgojumu, jo tas nozīmēja ienākumu zudumu visās dalībvalstīs no 1 % līdz 12 %¹⁴ no kopējiem ienākumiem uz vienu darba ņēmēju. Tomēr arī šai sakarā bija vērojamas būtiskas sociālekonomiskās atšķirības, jo visvairāk tika ietekmētas iedzīvotāju grupas ar zemiem ienākumiem, piemēram, gados jauni un pagaidu darba ņēmēji. Daudzas algu kompensēšanas un darbavietu saglabāšanas shēmas (piemēram, *SURE*, skatīt [36. punktu](#) un [Attēls 8](#)) mazināja pārmērīgu ietekmi uz mājsaimniecībām, palīdzot samazināt kopējo ienākumu zudumu.

Lai iegūtu plašāku informāciju par ienākumu zudumu, izmantojiet doto saiti.

¹³ ECB, *The impact of the COVID-19 pandemic on the euro area work market*, 7.1.2021.

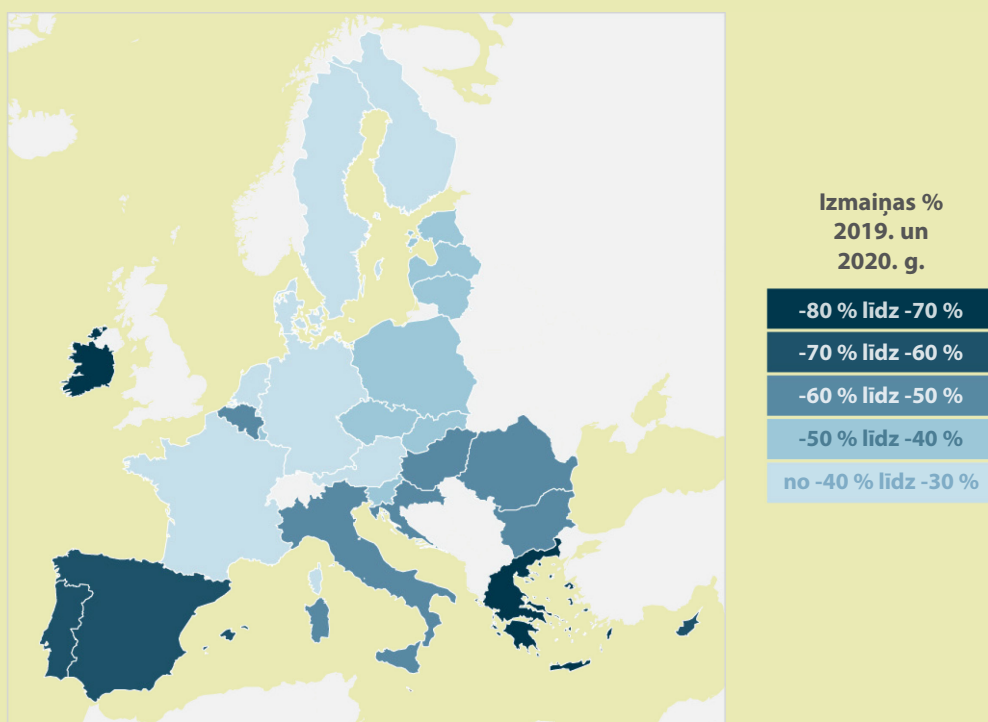
¹⁴ Pamatojoties uz ikgadējām izmaiņām 2019.–2020. gadā. Eurostat, *Impact of COVID-19 on employment income – advanced estimates*, dati izgūti 2020. gada oktobrī.

Izcēlums 1

Covid-19 un tūrisma nozare, 2020. gads

Apvienoto Nāciju Organizācijas Pasaules tūrisma organizācija (*UNWTO*) regulāri publicē Pasaules tūrisma barometru. Saskaņā ar 2021. gada marta atjauninājumu ieceļojušo starptautisko tūristu skaits 2020. gadā vien samazinājās par 73 % (par vairāk nekā 900 miljoniem tūristu mazāk)¹⁵, būtiski ietekmējot viesnīcu un restorānu, ceļojumu rīkotāju, ceļojumu aģentūru, kruīzu aģentūru un aviokompāniju ieņēmumus un tieši apdraudot vairāk nekā 174 miljonus darbavietu¹⁶, tostarp vairāk nekā 10 miljonus darbavietu ES¹⁷. Saskaņā ar ESAO datiem Grieķija, Portugāle, Austrija, Spānija un Itālija, kas ir īpaši atkarīgas no tūrisma dažādos līmeņos, visticamāk, zaudēs ievērojamu daļu no sava IKP, un tam būs negatīvas ekonomiskās un sociālās sekas¹⁸.

Attēls 3 – Prognozētās tūrisma vērtības izmaiņas 2019. un 2020. gadā



Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas ziemas prognozi (2021. g.).

UNWTO savos paplašinātajos scenārijos 2021.–2024. gadam paredz “atgūšanos starptautiskajā tūrismā līdz 2021. gada otrajai pusei. Tomēr atgriešanās pie 2019. gada līmeņa attiecībā uz ieceļojušajiem starptautiskajiem tūristiem varētu prasīt 2,5 līdz 4 gadus”.¹⁹

No cerību vasaras līdz otrajam vilnim

13 Šādos apstākļos pārvietošanās ierobežošanas pasākumu pozitīvie rezultāti apvienojumā ar cerībām par vakcīnu un vasaras laikapstākļiem ļāva cerēt, ka pandēmija drīzumā varētu beigties. 2020. gada jūnijā ES un dalībvalstis sāka pakāpeniski mīkstināt sociālos un ekonomiskos ierobežojumus. Šķita, ka Covid-19 inficēšanās un nāves gadījumu skaita samazināšanās, spēcīgs IKP pieaugums ES 27 dalībvalstīs (par 11,5 %²⁰ laikposmā no 2020. gada otrā līdz trešajam ceturksnim) un nodarbinātības līmeņa pieaugums apstiprina pārlicību, ka ir sasniegts pagrieziena punkts. Situācija lēnām atgriezās pie tā, ko varētu saukt par “normālu situāciju ar ierobežojumiem”. Ar nosacījumu, ka tiek ieviesti konkrēti ar veselību un drošību saistīti ierobežojumi, tika atkal atvērti bāri un restorāni un atļauti sociālie un kultūras pasākumi, un bija iespējama pat ceļošana.

14 Vasaras mēnešu optimisms pēkšņi beidzās rudenī, kad otrais vilnis, ko lielā mērā veicināja inficiozāks un nāvējošāks vīrusa paveids, kas pirmo reizi tika konstatēts Apvienotajā Karalistē, izdzēsa gan iedzīvotāju, gan politiķu lielās cerības. Kā zinātnieki bija brīdinājuši, inficēšanās un nāves gadījumu skaits pieauga līdz nepieredzētam līmenim. Lielākā daļa dalībvalstu atjaunoja pārvietošanās ierobežošanas pasākumus un ceļošanas aizliegumus, lai gan vairumā gadījumu tie bija mazāk bargi un bieži tika noteikti ar zināmu vilcināšanos, jo cilvēki bija noguruši un nevēlējās atbalstīt un ievērot ieviestos noteikumus un ierobežojumus.

15 Kopumā pēc relatīvi stabila pieauguma 1,6 % apmērā 2019. gadā²¹ ES 27 dalībvalstu IKP 2020. gadā samazinājās par 6,2 % un dalībvalstis piedzīvoja atšķirīgus, bet visos gadījumos būtiskus IKP zaudējumus. Prognozes nākamajiem diviem gadiem dažādās valstīs joprojām ievērojami atšķiras. Lai gan paredzams, ka

¹⁵ UNWTO, *Impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism*.

¹⁶ WTTC, “174m Travel & Tourism jobs could be lost due to COVID-19 and travel restrictions”, 29.10.2020.

¹⁷ Eiropas Komisija, “Tourism and employment: how the severity of future coronavirus waves could impact jobs”, 26.8.2020.

¹⁸ Eiropas Parlaments, *Parlamenta jautājumi*, 15.4.2020.

¹⁹ Turpat (16).

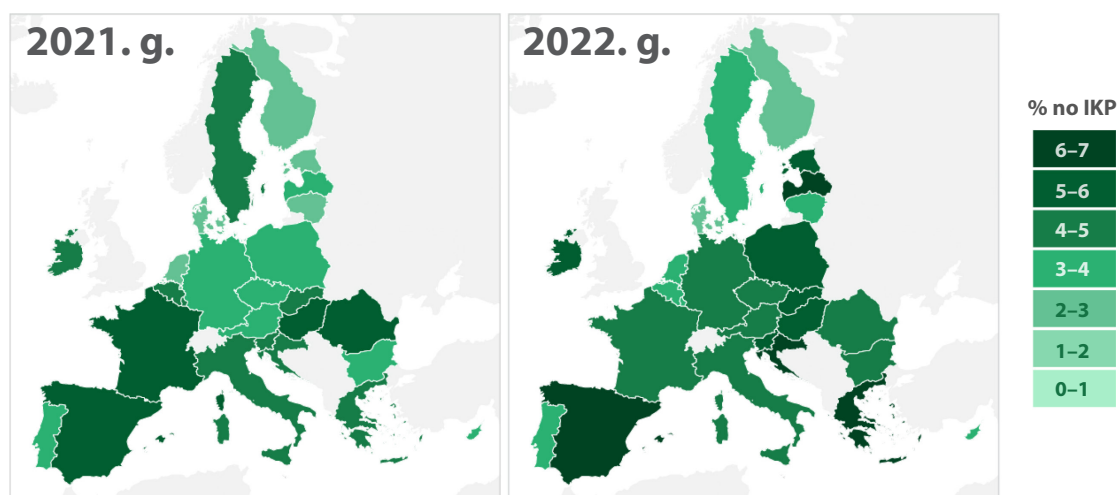
²⁰ Eurostat, *ziņu apskats Nr. 178/2020*, 8.12.2020.

²¹ Eurostat, *ziņu apskats Nr. 30/2021*, 9.3.2021.

ES 27 dalībvalstu IKP 2021. gadā atkal pieaugs par 4,2 % un 2022. gadā – par 4,4 %, ekonomikas atveseļošanās būs nevienmērīga – dažām dalībvalstīm līdz 2021. gada beigām var izdoties atgriezties pirmskrīzes līmenī, bet citām tas būs grūti izdarāms līdz 2022. gada beigām²² (skatīt [Attēls 4](#)). To var izskaidrot ar strukturālajām atšķirībām valstu ekonomikā (piemēram, cik liela ir to atkarība no tūrisma), pandēmijas apkarošanas stratēģiju dažādību un pirmskrīzes finanšu situāciju, kas ierobežoja atbalsta apjomu dažās valstīs.

Lai iegūtu plašāku informāciju par Komisijas 2021. gada pavasara ekonomikas prognozi, izmantojiet doto saiti.

Attēls 4 – IKP pieauguma prognozes ES 2021. un 2022. gadā



Avots: ERP, pamatojoties uz [Komisijas 2021. gada pavasara prognozi](#).

16 Vienlaikus 2020. gadā “ES un eurozonas kopējā parāda attiecība pret IKP palielinājās par vairāk nekā 13 procentpunktiem, sasniedzot attiecīgi aptuveni 92 % un 100 %.” Saskaņā ar Komisijas 2021. gada pavasara prognozēm “(..) tiek lēsts, ka 2021. gadā parāda attiecība pret IKP turpinās pieaugt, sasniedzot jaunu maksimumu – aptuveni 95 % un 102 % – attiecīgi ES un eurozonā, pirms tā nedaudz samazināsies 2022. gadā²³”. To lielā mērā var saistīt ar nodokļu ieņēmumu samazināšanos sakarā ar saimnieciskās darbības lejupslīdi un diskrecionāro pasākumu īstenošanu, piemēram, nodokļu atvieglojumiem, likmju samazināšanu un ārkārtas izdevumiem nodarbinātības vai veselības aprūpes nozares atbalstam. Nākamajos divos gados vismaz viena trešdaļa dalībvalstu var sagaidīt, ka to parāda attiecība pret IKP samazināsies, bet citām šī

²² Eiropas Komisija, [2021. gada ziemas ekonomikas prognoze](#).

²³ Eiropas Komisija, [2021. gada pavasara ekonomikas prognoze](#).

attiecība saglabāsies ievērojami virs 100 % visā 2022. gadā²⁴ (skatīt arī *5. momentuzņēmums. Ietekme uz publiskajām finansēm*).

No cerībām par vakcīnu uz trešo vilni

17 2020. gada 21. decembrī pirmajai Covid-19 vakcīnai tika piešķirta ES tirdzniecības atļauja, un tai sekoja vēl trīs kandidējošās vakcīnas (skatīt **28.** punktu). Daudzsološais 2021. gada sākums neizturēja realitātes pārbaudi. Vakcinācijas stratēģijas ieviešana neattaisnoja cerības²⁵ – tam par iemeslu bija vakcīnu trūkums, piegādes un koordinācijas nepilnības un pārmērīga birokrātija, un visi šie faktori palēnināja inokulācijas procesu un ļāva slimības izplatībai kļūt nekontrolējamai. Situāciju vēl vairāk pasliktināja tas, ka Eiropā sāka cirkulēt jauni, infekciozāki vīrusa paveidi, piemēram, beta (“Dienvīdāfrikas”) un gamma (“Brazīlijas”) mutācijas²⁶, un to izplatība sasniedza kulmināciju trešajā vilnī. Pārvietošanās ierobežojumi bija jāpagarina vai jāatjauno, un arī citi ierobežojumi atkal tika pastiprināti. Tajā pašā laikā pieauga iedzīvotāju protesti, tostarp politiski, pret stingriem profilakses un ierobežošanas pasākumiem un dažkārt notika arī masu demonstrācijas.

18 Pagaidām droši var pateikt tikai to, ka Covid-19 pandēmija ir daudzdimensionāla un asimetriska krīze, kas ir skārusi gandrīz visas sabiedriskās un privātās dzīves jomas – vai tā būtu sabiedrības veselība, saimnieciskā darbība, darba tirgus, izglītība vai publiskās finanses. Šīs krīzes ietekmes laika grafiks, apjoms un precīzais raksturs, kā arī reakcija uz to būtiski atšķiras ne tikai ES, bet arī valsts, reģionālā un dažkārt pat vietējā mērogā. Dažas dalībvalstis un reģioni patlaban ir vairāk skarti nekā citi, bet pieredze rāda, ka situācija var mainīties pāris nedēļu laikā. Dažas valstis joprojām ir pakļautas pirmskrīzes strukturālajam deficītam, kas ierobežo to spēju tikt galā ar situācijas noteiktajām prasībām un pēc tam uzsākt projektus nākotnes veidošanai. Jau tagad ir skaidrs, ka Covid-19 radīs ilglaicīgas sekas mūsu dzīvē un darbā nākotnē, tostarp nepieciešamību pēc plašākas un labākas sadarbības, jo vīrusiem nerūp valstu robežas.

²⁴ Eiropas Komisija, *2020. gada rudens ekonomikas prognoze*.

²⁵ ES sākotnējais mērķis bija līdz 2021. gada vasaras sākumam vakcinēt vismaz 70 % pieaugušo iedzīvotāju.

²⁶ ECDC, *infografika: Mutation of SARS-CoV-2 – current variants of concern*, 19.4.2021.

Ietekme uz izvēlētajām politikas jomām momentuzņēumos

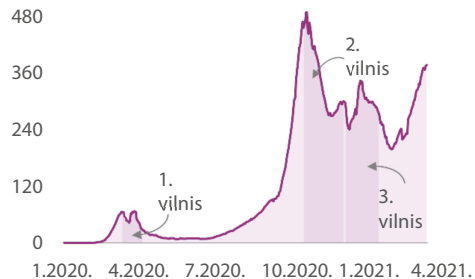
19 Tā kā šajā posmā gandrīz jebkurš novērtējums par Covid-19 ietekmi uz ES un dalībvalstīm labākajā gadījumā var būt diezgan provizorisks un vienmēr ir grūti noteikt piemērotu beigu punktu, mēs dodam priekšroku tam, lai skaitļi noteiktā laikā un noteiktās politikas jomās runātu paši par sevi. Papildus iepriekš izklāstītajai informācijai, kas sniegta hronoloģiskā secībā, mēs esam izveidojuši vairākus momentuzņēumus, lai sniegtu apkopotu pārskatu par ES un tās dalībvalstīm 2020. gadā. Momentuzņēumi nav paredzēti, lai sniegtu pilnīgu priekšstatu par katru politikas jomu, bet to mērķis ir ilustrēt šādus krīzes aspektus:

- a) tās daudzdimensionalitāte, kas neaprobežojas tikai ar sabiedrības veselības jomu;
- b) tās būtiskā un graužošā ietekme uz ES kopumā, un
- c) tās asimetriskā ietekme uz dalībvalstīm gan laika ziņā, gan arī kvantitatīvā un kvalitatīvā ziņā.

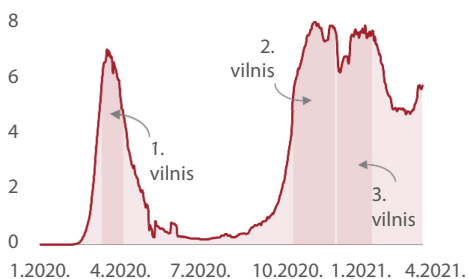
1. momentuzņēmums. Ietekme uz sabiedrības veselību

Vispārējā ietekme uz ES

Gadījumi uz miljonu iedzīvotāju



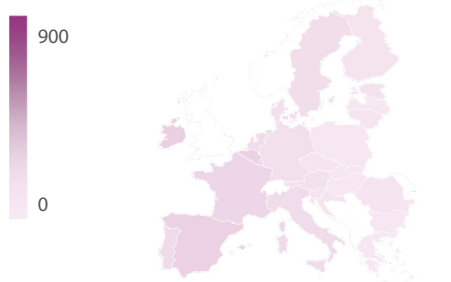
Nāves gadījumi uz miljonu iedzīvotāju



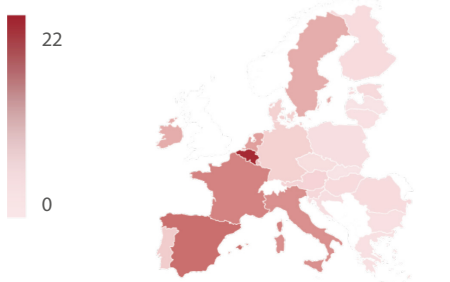
Asimetriska ietekme uz dalībvalstīm

Gadījumi uz miljonu iedzīvotāju

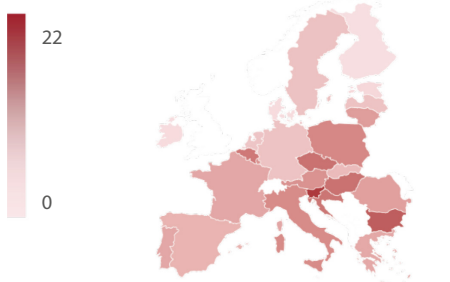
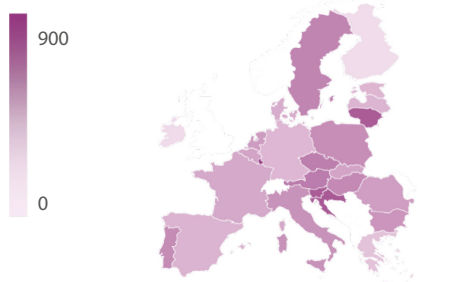
Pirmais vilnis



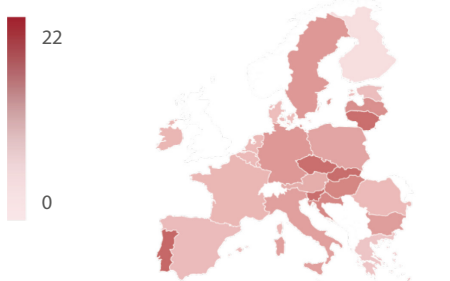
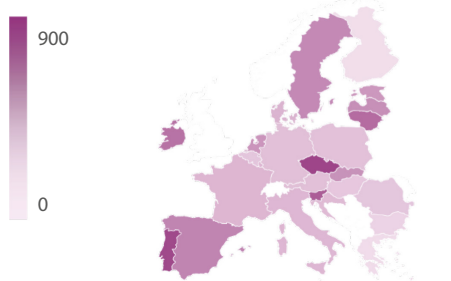
Nāves gadījumi uz miljonu iedzīvotāju



Otrais vilnis



Trešais vilnis

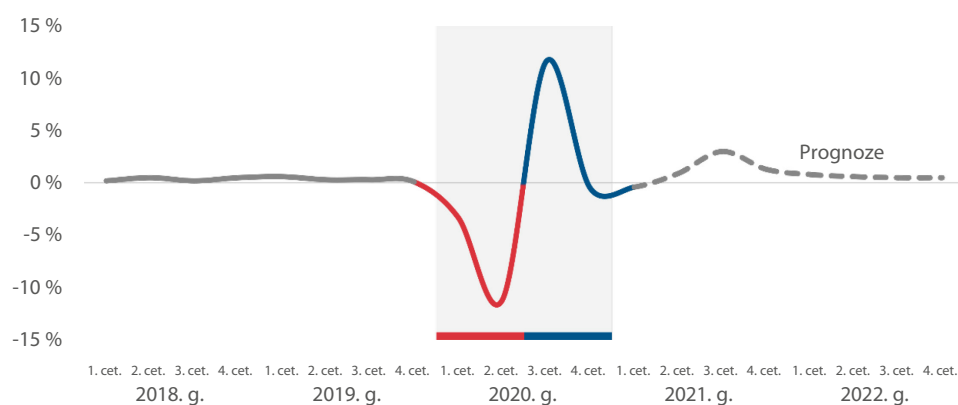


Avots: ERP, pamatojoties uz datiem no "Mūsu pasaule datos".

2. momentuzņēmums. Ietekme uz ekonomiku

Vispārējā ietekme uz ES

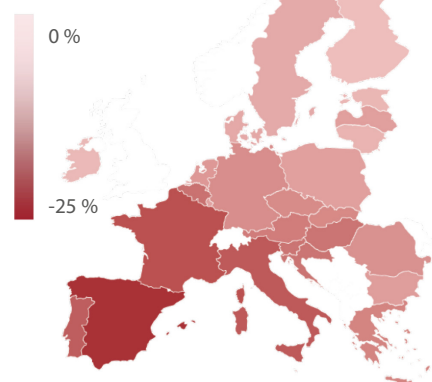
Reālā IKP pieaugums ES 2018.–2020. gadā, prognozes līdz 2022. gadam (izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni)



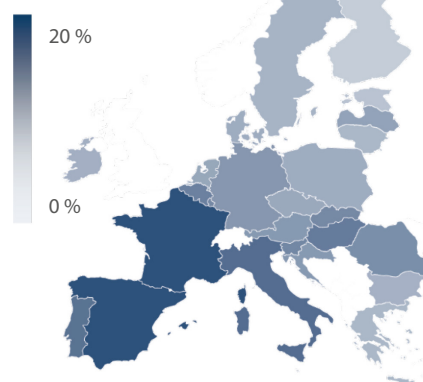
Asimetriska ietekme uz dalībvalstīm

IKP rādītāji 2020. gadā (izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni)

Kritums 1.–2. ceturksnī



Pieaugums 3.–4. ceturksnī

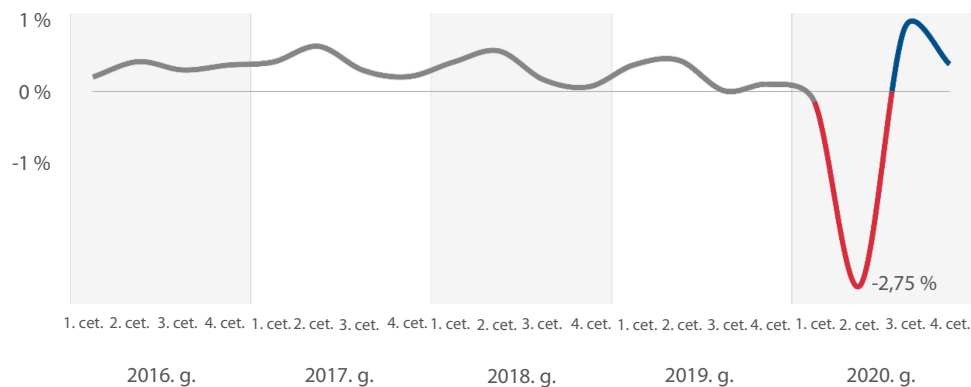


Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datiem un Komisijas 2021. gada pavasara prognozi.

3. momentuzņēmums. Ietekme uz darba tirgu

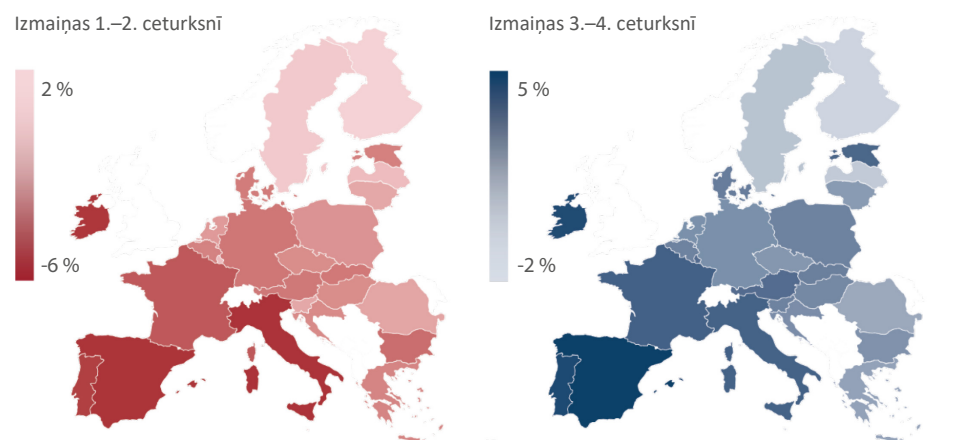
Vispārējā ietekme uz ES

Nodarbinātības pieauguma izmaiņas ES 2016.–2020. gadā (ceturkšņa izmaiņas)



Asimetriska ietekme uz dalībvalstīm

Nodarbinātības līmenis 2020. gadā (izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni)

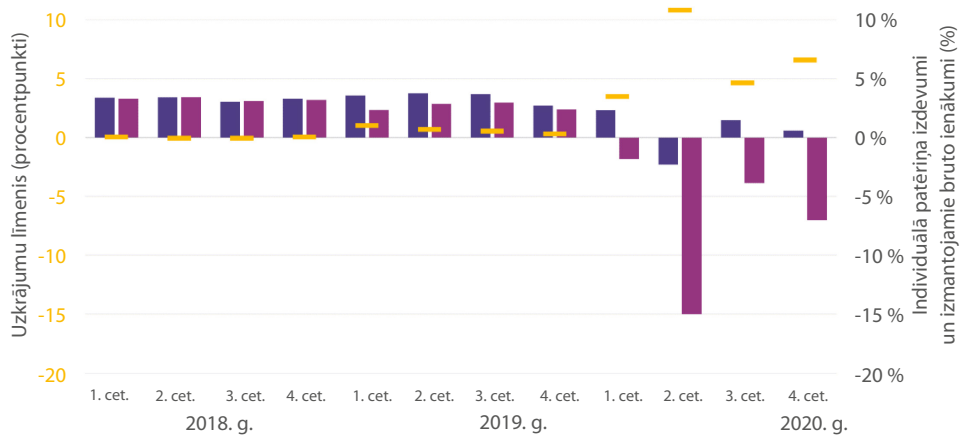


Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datiem.

4. momentuzņēmums. Ietekme uz mājsaimniecībām un privātpersonām

Vispārējā ietekme uz ES

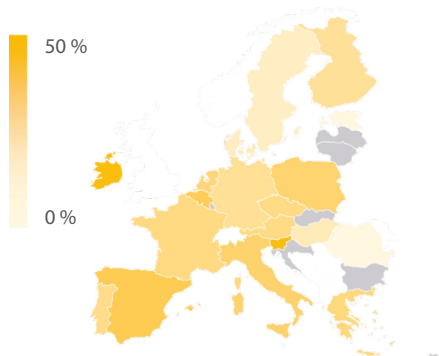
Uzkrājumu līmenis (procentpunktos) pieaug, palielinoties atšķirībai starp **individuālā patēriņa izdevumiem** un **izmantojamo bruto ienākumu** pieaugumu 2018.–2020. gadā (izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu)



Asimetriska ietekme uz dalībvalstīm

Uzkrājumu līmenis 2020. gadā (procentpunkti)

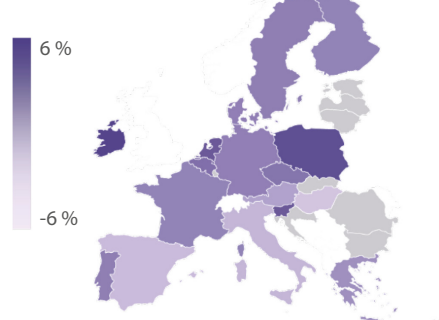
(salīdzinājumā ar 2019. gadu)



■ Dati par attiecīgo periodu nav pieejami

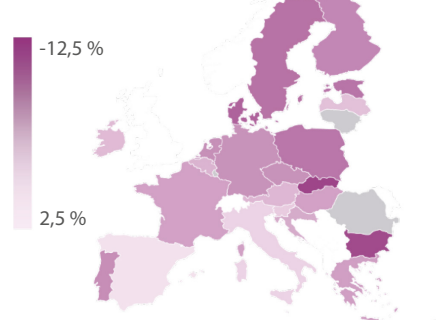
Izmantojamie bruto ienākumi 2020. gadā

(salīdzinājumā ar 2019. gadu)



Individuālā patēriņa izdevumi 2020. gadā

(salīdzinājumā ar 2019. gadu)

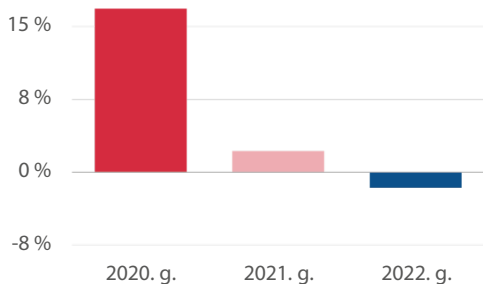


Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datiem.

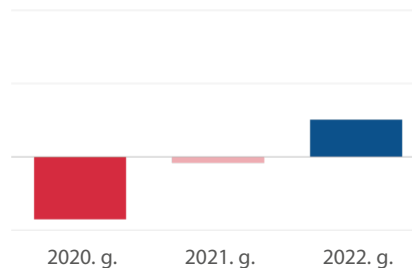
5. momentuzņēmums. Ietekme uz publiskajām finansēm

Vispārējā ietekme uz ES

Valdības parāda izmaiņas 2020.–2022. gadā

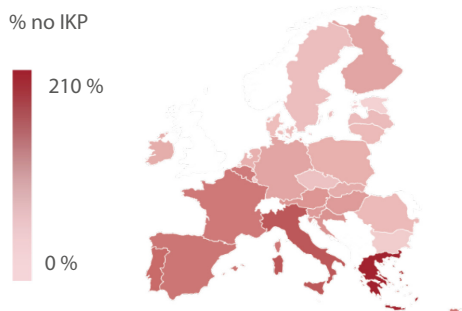


Budžeta bilances izmaiņas 2020.–2022. gadā

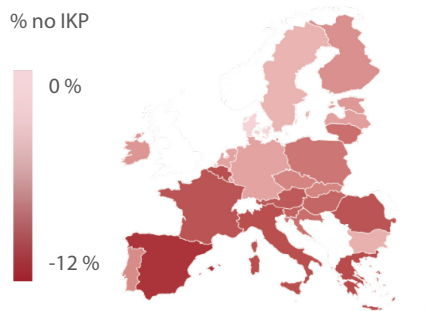


Asimetriska ietekme uz dalībvalstīm

Valsts parāds 2020. gadā

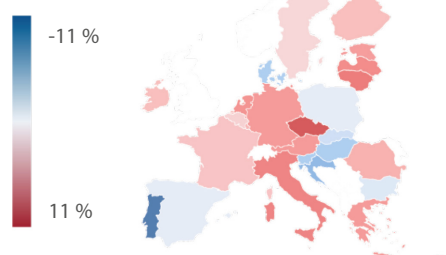


2020. gada budžeta bilance



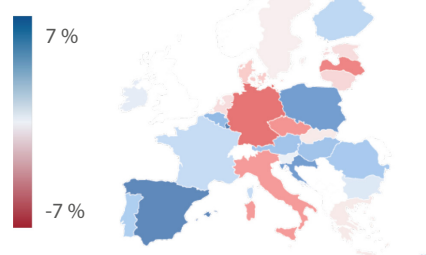
Valsts parāda prognoze 2021.–2022. gadam

Izmaiņas 2020.–2021. gadā (procentpunktos)

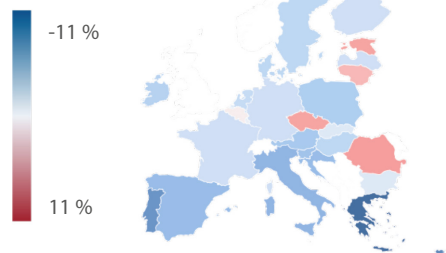


Budžeta bilances prognoze 2021.–2022. gadam

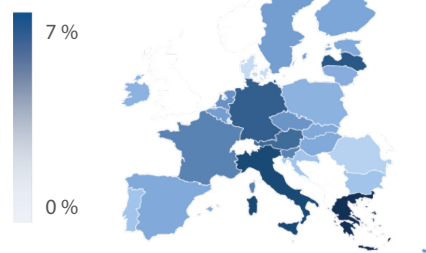
Izmaiņas 2020.–2021. gadā (procentpunktos)



Izmaiņas 2021.–2022. gadā (procentpunktos)



Izmaiņas 2021.–2022. gadā (procentpunktos)



Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datiem un Komisijas 2021. gada pavasara prognozi.

Reakcijas uz Covid-19 veidošana

20 Lielākajā daļā jomu, kuras ir smagi skārusi pandēmija vai kurās konkrēta iejaukšanās ir efektīvas reaģēšanas daļa (vai tam tā vajadzētu būt), ES ir ierobežotas pilnvaras rīkoties. Daļēji tas tā ir tāpēc, ka šīs jomas neietilpst ES ekskluzīvajā kompetences jomā, un daļēji tāpēc, ka tas saistīts ar dalībvalstu dalīto kompetenci – pirms krīzes bija zems gatavības līmenis un, tai uzliesmojot, sākotnējā vienprātība par kopīgām darbībām un instrumentiem bija visai ierobežota. Tomēr šķiet, ka pēc grūta sākuma ES patlaban ir atrisinājusi koordinācijas, atbalsta un papildināmības jautājumus. Tas ir ne tikai uzlabojis krīzes seku mazināšanu, bet arī stiprinājis dalībvalstu spēju risināt visneatliekamākos jautājumus sabiedrības veselības, sociālekonomiskās un fiskālās politikas jomās.

Sabiedrības veselība

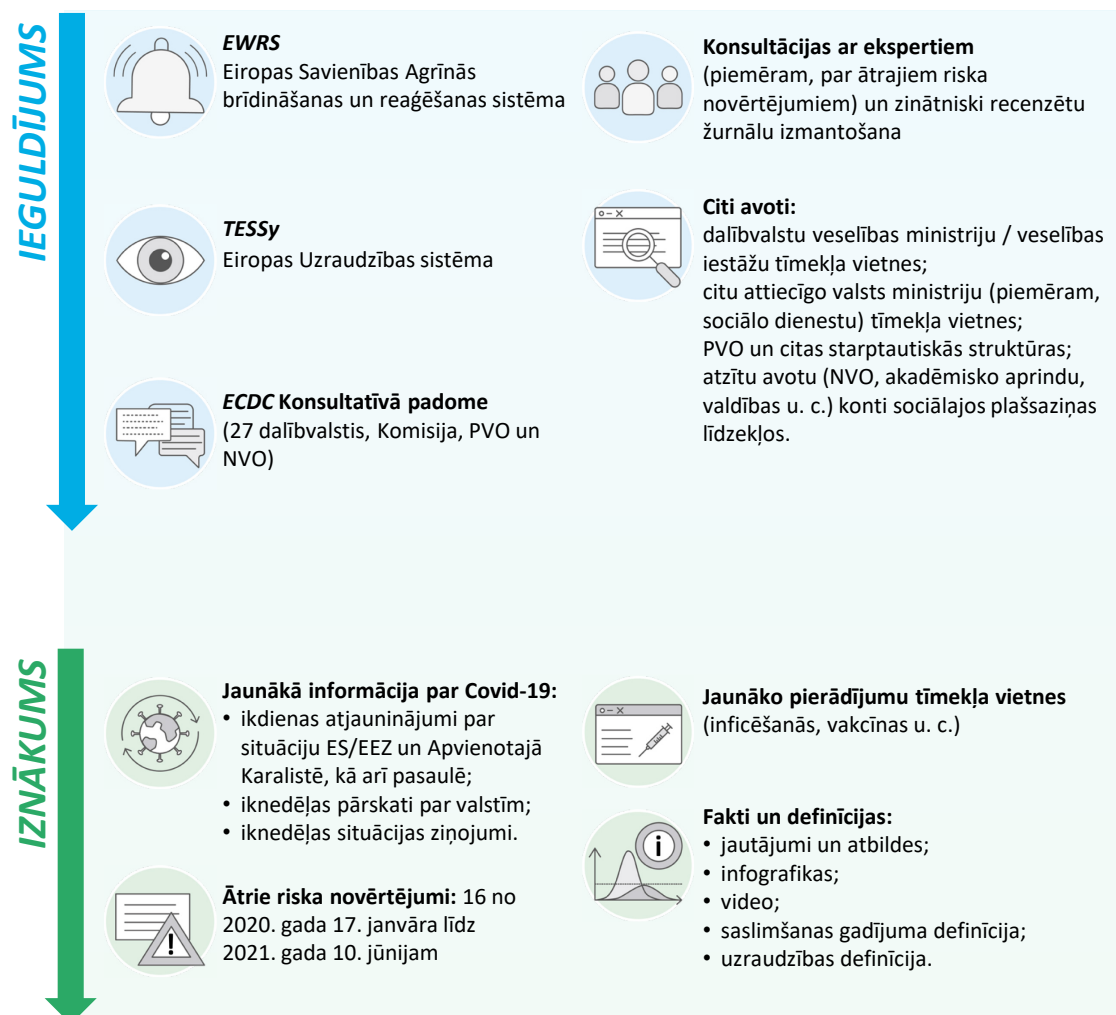
21 Sabiedrības veselība ir dalībvalstu ekskluzīvā kompetencē. Tomēr ES var atbalstīt un papildināt dalībvalstu sabiedrības veselības politiku²⁷, piemēram, koordinējot sadarbību pārrobežu draudu un dabas katastrofu situācijās. ES ir atbildīga arī par epidemioloģisko uzraudzību, monitoringu, agrīnās brīdināšanas mehānismu (galvenokārt ar Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) starpniecību, sk. arī [Attēls 5](#)) un nopietnu pārrobežu veselības apdraudējumu apkarošanas pasākumiem (tostarp sagatavotības un reaģēšanas plānošanu)²⁸.

Lai iegūtu plašāku informāciju par [sabiedrības veselību](#), izmantojiet doto saiti.

²⁷ Attiecīga rīcība “ir vērsta uz to, lai uzlabotu sabiedrības veselību, veiktu slimību profilaksi un novērstu draudus fiziskajai un garīgajai veselībai” (LESD 168. pants), kas ietver arī cīņu pret lielākajiem veselības apdraudējumiem.

²⁸ Eiropas Komisija, Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 22. oktobra [Lēmums Nr. 1082/2013/ES](#) par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem.

Attēls 5 – Ar Covid-19 saistītais ECDC darbs



Avots: ERP, pamatojoties uz ECDC datiem.

Medicīniskā aprīkojuma iepirkums un piegāde

22 Komisija 2020. gada martā izveidoja stratēģisku medicīnisko līdzekļu uzkrāšanas un izplatīšanas mehānismu (zināms kā *rescEU*²⁹), saskaņā ar kuru ES un dalībvalstis cieši sadarbojas (skatīt arī *Izcēlums 2*). Dalībvalstis organizē iepirkumu un iepērk būtisku medicīnisko aprīkojumu ES vārdā. Izmantojot 380 miljonu EUR budžetu, Komisija finansē līdz 100 % no *rescEU* izstrādes un izvēšanas darbībām un pārvalda

²⁹ *RescEU* programma ir daļa no ES civilās aizsardzības mehānisma, kura mērķis ir stiprināt aizsardzību pret katastrofām un jaunu risku pārvaldību. Ar to arī izveido jaunu Eiropas resursu rezervi (tostarp ugunsdzēsības lidmašīnas, helikopterus, medicīnisko aprīkojumu utt.), ko var izmantot ārkārtas gadījumos.

medicīniskā aprīkojuma, piemēram, ventilatoru, individuālo aizsardzības līdzekļu (IAL), vakcīnu, ārstēšanas līdzekļu un laboratorijas piederumu, izplatīšanu.

Izmantojiet doto saiti, lai iegūtu plašāku informāciju par [rescEU](#).

Izcēlums 2

Sadarbība cīņā pret Covid-19 (no 2021. gada janvāra)

“Daudzas ES valstis pārsniedza savas saistības saskaņā ar ES programmām. Piemēram, kad Itāliju smagi skāra vīrusa sākotnējais uzliesmojums, daudzas valstis nosūtīja atbalstu. Austrija ziedoja medicīniskās maskas un ventilatorus, Dānija nodrošināja lauka slimnīcu aprīkojumu, Čehija nosūtīja aizsargtērpus, un Vācija nosūtīja 5 tonnas medicīnisko materiālu. Francija uz citām dalībvalstīm eksportēja vairāk nekā divus miljonus sejas masku. Ungārija, Austrija un Nīderlande nosūtīja 150 ventilatorus uz Čehiju.

Kopumā līdz 2020. gada decembrim no rescEU medicīniskajām rezervēm tika izplatītas 620 000 FFP2 un FFP3 aizsargmaskas un 50 000 individuālie aizsardzības līdzekļi. Turklāt Čehijai uz sešiem mēnešiem ir aizdoti 30 ventilatori. RescEU rezerves palīdz uzlabot ES gatavību. Tās tiek pastāvīgi papildinātas, un piegādes notiek regulāri, pamatojoties uz to valstu pieprasījumiem, kurām tās ir visvairāk nepieciešamas.

Kad 2020. gada oktobrī Beļģija piedzīvoja smagu Covid-19 gadījumu uzliesmojumu, tās veselības aprūpes sistēma pārgāja krīzes režīmā. Kaimiņvalsts Vācija savās slimnīcās, kur bija pieejams vairāk intensīvās terapijas gultu, uzņēma Beļģijas pacientus. Pirmā viļņa laikā Vācija uzņēma vairāk nekā 230 kritiskos pacientus no Itālijas, Francijas un Nīderlandes. Austrija un Luksemburga uzņēma arī pacientus no Francijas un Itālijas.”

Azvots: Padome, [5 ways the EU and member states work together against COVID-19](#), 18.1.2021.

23 2020. gada aprīlī³⁰ Padome aktivizēja Ārkārtas atbalsta instrumentu (*ESI*)³¹. Tas ir instruments, kas ļauj ES, izmantojot ārkārtas atbalstu no vispārējā budžeta, palīdzēt dalībvalstīm risināt krīzes humanitārās un ekonomiskās sekas. Atbalsts var ietvert centralizētu iepirkumu, nepieciešamā medicīniskā aprīkojuma koordinēšanu un transportēšanu, palīdzību, pieņemot darbā papildu veselības aprūpes personālu, un finansiālas palīdzības sniegšanu. Gan *ESI*, gan *rescEU* kopējie krājumi tiek finansēti no ES budžeta 3 miljardu EUR apmērā, un vēl 3 miljardus EUR piešķir dalībvalstis.

Lai iegūtu plašāku informāciju par [ESI](#), izmantojiet doto saiti.

24 Kopš 2020. gada aprīļa Komisija ir uzsākusi vairākas kopīgas publiskā iepirkuma procedūras, iesaistot līdz 25 dalībvalstīm. Šī kārtība ļauj dalībvalstīm pasūtīt IAL (kombinezonus, cimdus, aizsargbrilles, sejas aizsegi un maskas), ventilatorus, laboratorijas aprīkojumu (komplektus, reaģentus, uztriepes kociņus un laboratorijas palīgmateriālus), zāles (remdesivīru) un intensīvās terapijas zāles (pretsāpju līdzekļus, antibiotikas, muskuļu relaksantus, anestēzijas līdzekļus utt.).

Lai iegūtu plašāku informāciju par [kopējiem iepirkumiem](#), izmantojiet doto saiti.

Atbalsts pētniecībai ārstēšanas, diagnostikas un vakcīnu jomā

25 ES kopš 2020. gada marta ir ieguldījusi vairāk nekā 660 miljonus EUR ar koronavīrusu saistītos pētniecības projektos, izmantojot pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis 2020”. Dotācijas ir pieejamas projektiem, kas cita starpā saistīti ar diagnostiku, ārstēšanu, vakcīnām, epidemioloģiju, ražošanu un medicīnas un digitālajām tehnoloģijām.

26 Komisija un Eiropas Investīciju banka (EIB) 2020. gada jūlijā Vācijas biotehnoloģiju uzņēmumam *CureVac* piešķīra 75 miljonus EUR pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” finansējuma vakcīnu izstrādei un ražošanas paplašināšanai. EIB ir arī noslēgusi finansēšanas līgumu ar citu Vācijas uzņēmumu – *BioNTech SE*, lai izstrādātu savu

³⁰ Eiropas Komisija, [COM\(2020\) 175 final](#), 2.4.2020.

³¹ Padomes 2016. gada 15. marta [Regula \(ES\) Nr. 2016/369](#) par ārkārtas atbalsta sniegšanu Savienībā, 16.3.2016.

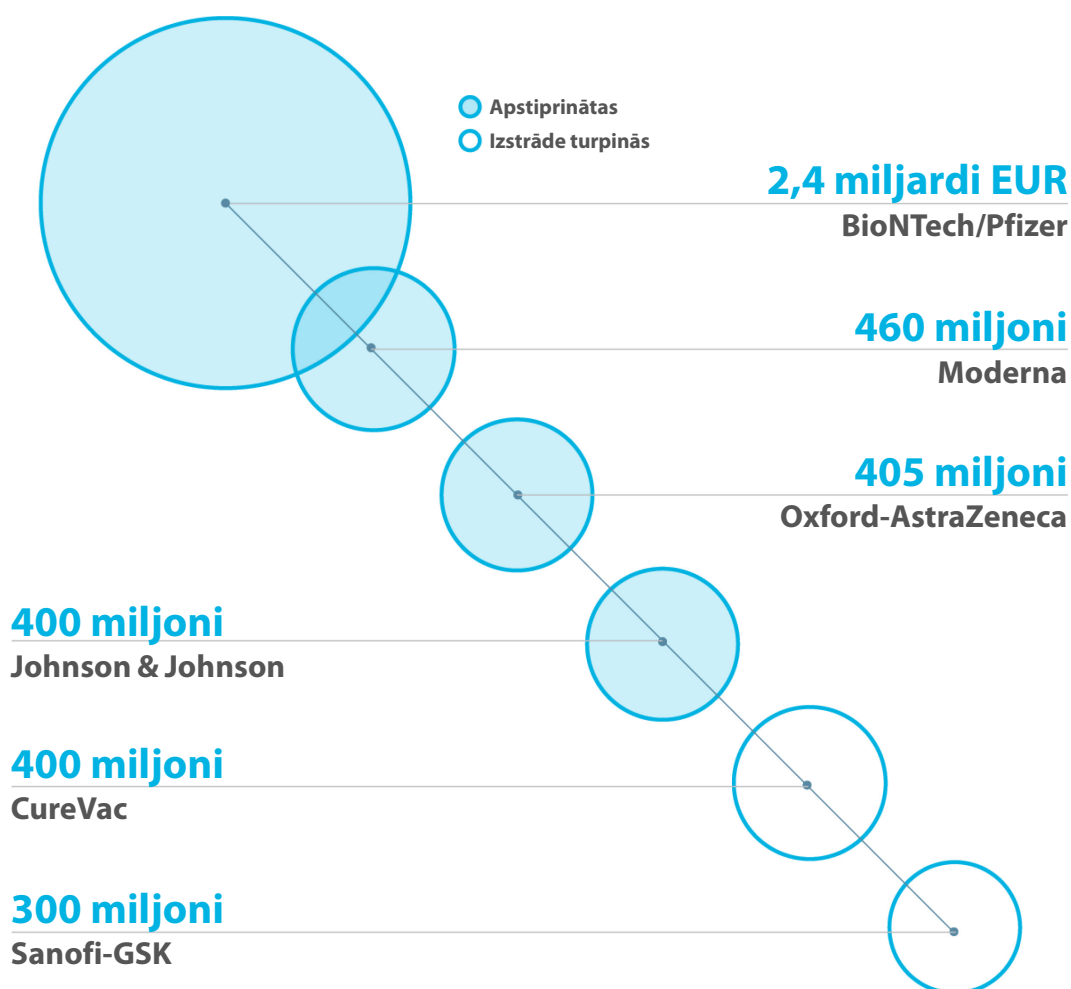
100 miljonu EUR vērtu vakcīnu programmu (ko atbalsta programmas “Apvārsnis 2020” aizdevumu garantijas).

Lai iegūtu papildu informāciju par pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” projektiem, izmantojiet doto saiti.

27 Komisija 2020. gada jūnijā nāca klajā ar *ES stratēģiju par Covid-19 vakcīnām*, lai paātrinātu vakcīnu izstrādi, ražošanu un ieviešanu. Kopš tā laika tā ir parakstījusi nolīgumus ar sešiem farmācijas uzņēmumiem (skatīt **Attēls 6**), dodot iespēju dalībvalstīm iegādāties vakcīnas, tiklīdz tām pēc Eiropas Zāļu aģentūras (EMA) ieteikuma ir piešķirta ES tirdzniecības atļauja (skatīt **Izcēlums 3**).

Lai iegūtu plašāku informāciju par ES vakcīnu stratēģiju, izmantojiet doto saiti.

Attēls 6 – Komisijas nodrošinātās vakcīnu devas (2021. gada maijs)



Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Komisijas sniegtajiem datiem.

28 Līdz šim Komisija ir piešķirusi tirdzniecības atļaujas ar nosacījumiem šādām vakcīnām:

- a) *BioNtech* un *Pfizer* (2020. gada 21. decembris);
- b) *Moderna* (2021. gada 6. janvāris);
- c) *Oxford-AstraZeneca* (2021. gada 29. janvāris);
- d) *Johnson & Johnson* (2021. gada 11. marts).

Izcēlums 3

Eiropas Zāļu aģentūra

Eiropas Zāļu aģentūra (*EMA*) atrodas Amsterdamā un tika izveidota ar Regulu (EEK) Nr. 2309/93, ko vēlāk aizstāja ar Regulu (EK) Nr. 726/2004. Aģentūra strādā ES mēroga tīklā un koordinē valstu iestāžu piešķirtos zinātniskos resursus, lai novērtētu un uzraudzītu cilvēku ārstēšanai vai veterinārijai paredzētās zāles.

EMA ir svarīga loma Covid-19 vakcinācijas kampaņā, jo tās zinātnisko komiteju veiktie visaptverošie un neatkarīgie jauno zāļu novērtējumi ir pamats, uz kura Komisija piešķir tirdzniecības atļaujas Eiropas Savienībā³².

Ekonomika un publiskās finanses

29 ES kompetence ekonomikas politikas jomās būtiski atšķiras. Eiropas pusgads ir satvars (cita starpā tas ietver īpašus noteikumus par fiskālo uzraudzību) ES ekonomikas politikas koordinēšanai visās dalībvalstīs. Tas tika izveidots, reaģējot uz ES ekonomikas pārvaldības trūkumiem, kas galvenokārt atklājās 2008. gada finanšu un ekonomikas krīzes laikā, un tā mērķis ir novērst nelīdzsvarotības veidošanos un nodrošināt konvergenci un stabilitāti ES. Procedūru vada Komisija un Padome. Tomēr tieši dalībvalstis galu galā pieņem ekonomikas un fiskālās politikas lēmumus, ievērojot kopīgi pieņemtos noteikumus (piemēram, attiecībā uz atbilstību Māstrihtas kritērijiem).

³² *EMA, Zāļu apstiprināšana.*

30 Vienlaikus Komisijai ir izšķiroša loma attiecībā uz valsts atbalsta shēmām, jo tā pārbauda, kā dalībvalstis ievēro ES noteikumus, kas novērš negodīgu konkurenci, un var bloķēt pārmērīgu finansiālu atbalstu uzņēmumu sektoram. Tomēr noteiktos apstākļos Komisija var apturēt vispārējos noteikumus un izņēmuma kārtā piekrist valsts atbalsta piešķiršanai (skatīt **32.** punktu).

31 Padome un Komisija pārvalda arī finansiālo palīdzību dalībvalstīm, kuras saskaras ar nopietnām ekonomiskām vai finansiālām grūtībām (izmantojot Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu un maksājumu bilances mehānismu). Līdz šim ES budžets nebija veidots tā, lai mazinātu liela mēroga ekonomikas satricinājumus īstermiņā, jo to ierobežo secīgās daudzgadu finanšu shēmās noteiktās izdevumu robežvērtības un dažādu programmu finansējuma izlietojuma noteikumi. Šajā ziņā *NextGenerationEU* (NGEU) instrumenta izveide ir paradigmas maiņa, jo tas ļauj ES pirmo reizi finansēt savus izdevumus, uzņemoties parādsaistības (skatīt arī **39.** punktu).

ES valsts atbalsta noteikumu pagaidu atcelšana

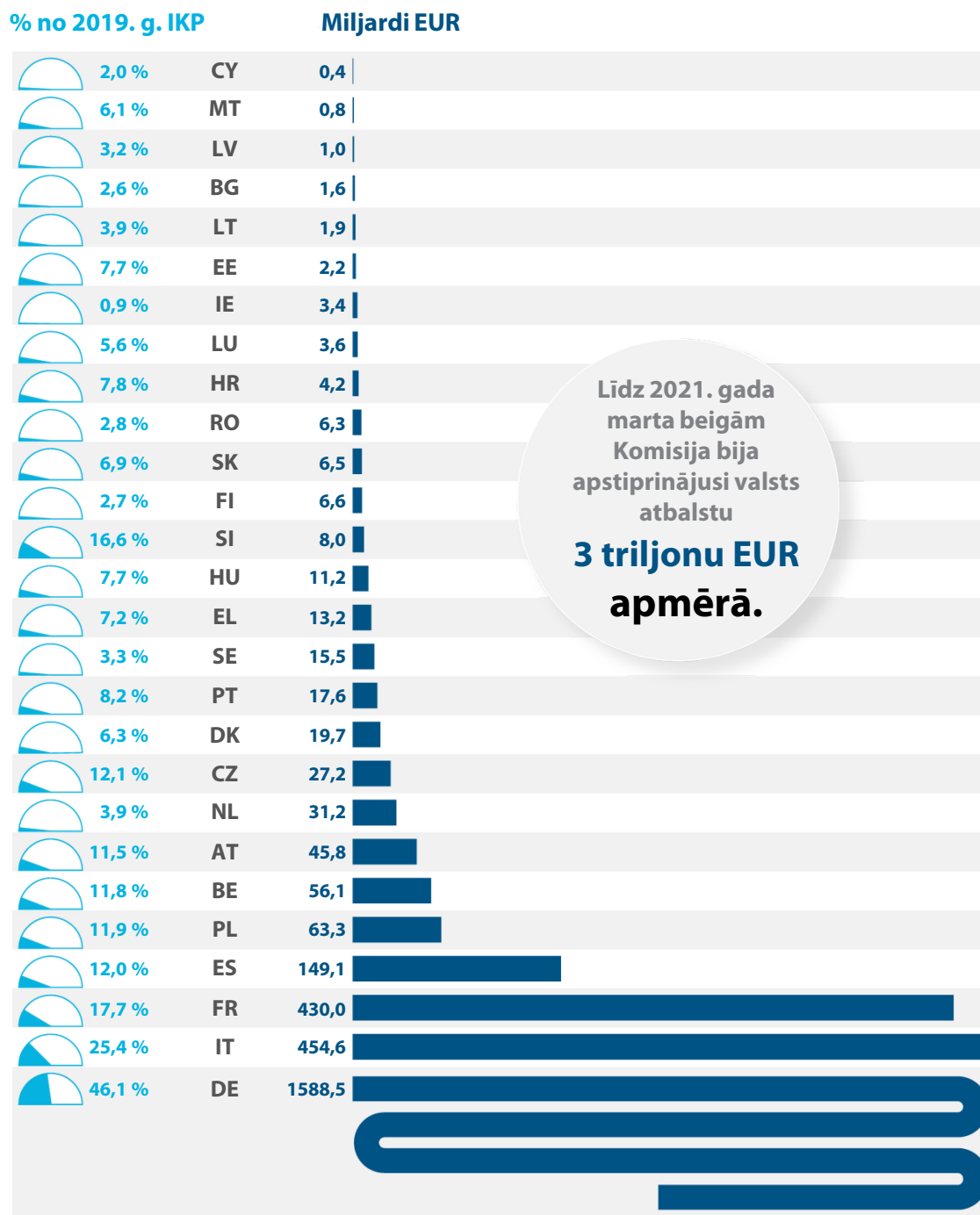
32 Komisija 2020. gada 19. martā pieņēma arī jaunu *pagaidu regulējumu* attiecībā uz valsts atbalsta pasākumiem, kurš ļāva dalībvalstīm piešķirt valsts atbalstu krīzes skartajiem uzņēmumiem un sabiedrībām. Līdz 2021. gada martam tā bija pieņēmusi vairāk nekā 470 lēmumus, ar kuriem apstiprināja aptuveni 580³³ valsts pasākumus, ko visas dalībvalstis bija paziņojušas saistībā ar pandēmiju. Līdz šim Komisija ir četras reizes grozījusi *pagaidu regulējumu*, lai cita starpā palielinātu valsts atbalsta izmantošanas tvērumu (piemēram, pētniecībai), aizsargātu darbvietas un ekonomiku un veicinātu rekapitalizāciju. Līdz 2021. gada marta beigām Komisija bija apstiprinājusi valsts atbalstu 3 triljonu EUR vērtībā (sk. **Attēls 7**), kas atbilst aptuveni 22 % no ES 27 dalībvalstu IKP 2019. gadā³⁴.

Lai iegūtu papildu informāciju par valsts atbalstu, izmantojiet doto saiti.

³³ Eiropas Komisija, *Competition. State aid Brief 1/2021*, 2021. gada marts.

³⁴ ERP aprēķins, pamatojoties uz *Eurostat* datiem.

Attēls 7 – Komisijas apstiprinātais valsts atbalsts 2020. gadā



Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem (*Competition. State aid brief 1/2021*).

Elastīgums saskaņā ar ES fiskālajiem noteikumiem

33 Komisija un Padome 2020. gada 23. martā aktivizēja Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējo izņēmuma klauzulu³⁵, ļaujot dalībvalstīm uz laiku atkāpties no Eiropas fiskālajiem noteikumiem, kas reglamentē to budžetu, un veikt visus pasākumus, ko tās uzskata par vajadzīgiem, lai risinātu krīzi, neapdraudot fiskālo ilgtspēju. Tas cita starpā ļāva valstu valdībām palielināt veselības aprūpes finansējumu un ekonomiskos izdevumus, kā arī saglabāt darbvietas un nodarbinātību krīzes laikā.

Lai iegūtu plašāku informāciju par *Stabilitātes un izaugsmes paktu*, izmantojiet doto saiti.

Ekonomiskais atbalsts dalībvalstīm

34 Eiropas Parlaments un Padome 2020. gada 26. martā pieņēma *Investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu (CRII)*, tādējādi no *Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI fondiem)* atbrīvojot 37 miljardus EUR, lai atbalstītu darba tirgu, MVU, veselības aprūpi un citas būtiskas nozares. Turklāt *ES Solidaritātes fonds* sniedza papildu finansiālo palīdzību 800 miljonu EUR apmērā vismagāk skartajām valstīm.

35 *CRII* stājās spēkā 2020. gada 1. aprīlī, un vēlāk šajā mēnesī tai sekoja *CRII+* – papildu vienkāršotu pagaidu pasākumu kopums, kas ļauj elastīgāk izmantot nesaistīto ESI fondu finansējumu, piemēram:

- a) nodrošinot vairāk iespēju pārnest saistības starp dažādiem kohēzijas politikas fondiem³⁶, reģionu kategorijām un finansēšanas mērķiem;
- b) nodrošinot iespēju pilnībā finansēt kohēzijas izdevumus Covid-19 programmām no ES budžeta pārskata gadā no 2020. gada 1. jūlija līdz 2021. gada 30. jūnijam.

Lai iegūtu plašāku informāciju par *CRII* un *CRII+*, izmantojiet doto saiti.

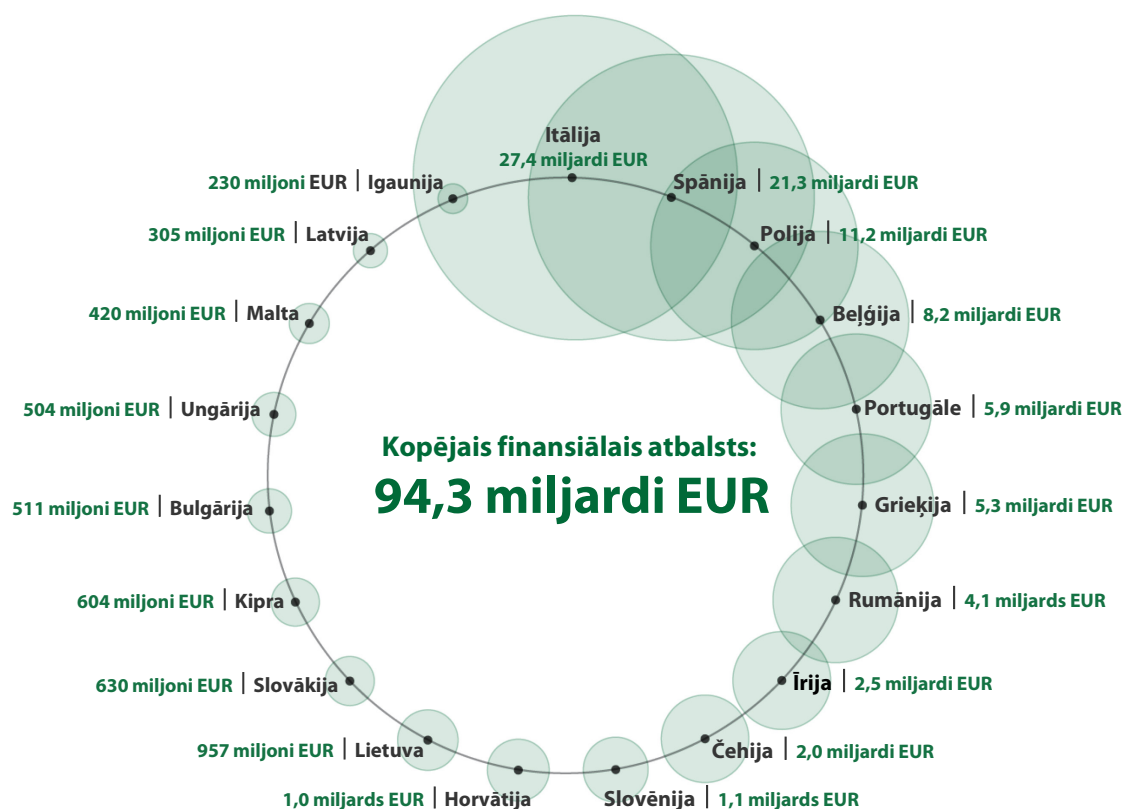
³⁵ "SIP ir noteikumu kopums, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis veido stabilu valsts finanšu sistēmu un koordinē savu fiskālo politiku" (Eiropas Komisija, *Stabilitātes un izaugsmes pakts*).

³⁶ Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds un Kohēzijas fonds.

36 Eurogrupa 2020. gada 9. aprīlī³⁷ ierosināja trīs ārkārtas drošības tīklus, lai atbalstītu darbvietas un nodarbinātību, uzņēmumus un publiskās finanses. Paketi 540 miljardu EUR vērtībā Padome apstiprināja 23. aprīlī, aicinot sākt to īstenot līdz 2020. gada 1. jūnijam, un šo paketi veidoja:

- pandēmijas krīzes atbalsts* no Eiropas Stabilizācijas mehānisma – 240 miljardi EUR Covid-19 krīzes vissmagāk skartajām dalībvalstīm;
- EIB *Viseiropas garantiju fonds* – 200 miljardi EUR, lai palīdzētu uzņēmumiem, jo īpaši MVU, kuri saskaras ar likviditātes trūkumu;
- SURE* (atbalsts bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā) – 100 miljardi EUR, lai palīdzētu finansēt saīsināta darba laika shēmas un līdzīgus pasākumus (skatīt [Attēls 8](#)).

Attēls 8 – SURE, kopējie piešķirumi katrai dalībvalstij



Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Komisijas sniegtajiem datiem.

³⁷ Eurozonas dalībvalstu ekonomikas un finanšu ministri.

37 Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, Padome apstiprināja finansiālo atbalstu 19 dalībvalstīm kopā 94,3 miljardu EUR apmērā, kas piešķirti, izmantojot *SURE*. Līdz 2021. gada maijam no šīs summas bija izmaksāti 89,6 miljardi EUR.

Lai iegūtu plašāku informāciju par [SURE](#), izmantojiet doto saiti.

Eiropas Centrālās Bankas rīcība

38 ECB 2020. gada 18. martā uzsāka *pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programmu (PEPP)*. Tas ir instruments, kas palielina publiskā un privātā sektora likviditāti, veicot mērķtiecīgas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas. Tas ļauj dalībvalstīm palīdzēt uzņēmumiem un mājsaimniecībām tikt galā ar krīzes tūlītējām sekām, atvieglojot valdības aizņēmumus ar labvēlīgākiem nosacījumiem. *PEPP* sākās ar sākotnējo budžetu 750 miljardu EUR apmērā, vēl 600 miljardu EUR piešķirumu 4. jūnijā un 500 miljardu EUR piešķirumu 10. decembrī, kopā veidojot 1850 miljardus EUR.

Lai iegūtu plašāku informāciju par [PEPP](#), izmantojiet doto saiti.

Eiropas atveseļošanas plāns

Komisija 2020. gada 27. maijā ierosināja *NGEU* — jaunu atveseļošanas instrumentu 750 miljardu EUR vērtībā, kā arī nostiprinātu ilgtermiņa ES budžetu 2021.–2027. gadam. Padome 21. jūlijā apstiprināja Komisijas priekšlikumu ar vairākiem būtiskiem grozījumiem. Šis jaunais pagaidu instruments ir vērsts pret pandēmijas radīto tūlītējo sociālekonomisko kaitējumu, un tā mērķis ir veidot videi nekaitīgāku, digitālāku un noturīgāku Eiropu. Finansējums ir piešķirts septiņām atsevišķām programmām (sk. [Attēls 9](#)), no kurām ievērojamākās ir *Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM)* un *Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām (REACT-EU)*³⁸:

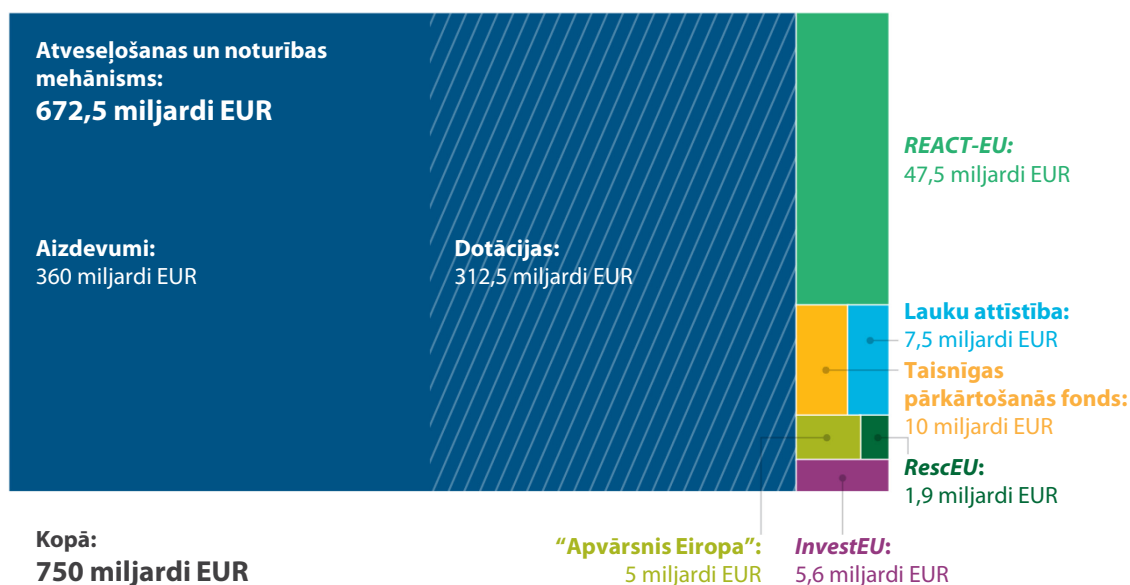
- a) ANM, kas ir *NGEU* galvenais komponents, atbalsta dalībvalstu ieguldījumus, lai panāktu ātru atveseļošanu. Tā budžets 672,5 miljardu EUR apmērā tiek sadalīts dotāciju (312,5 miljardi EUR) un aizdevumu (360 miljardi EUR) veidā.

³⁸ Izņemot ANM un *REACT-EU*, viss pārējais *NGEU* finansējums tiek piešķirts kā “papildinājumi” 2021.–2027. gada DFS programmām, un tas jāizlieto saskaņā ar nozaru noteikumiem.

- b) *REACT-EU* (47,5 miljardi EUR) balstās uz *CRII* un *CRII+* iniciatīvām, lai atbalstītu darbvietas un nodarbinātību, MVU, sabiedrības veselības sistēmas un pāreju uz zaļāku un digitālo ekonomiku. Finansējums ir pieejams gandrīz³⁹ visās nozarēs.

Lai iegūtu plašāku informāciju par *Eiropas atveseļošanas plānu*, izmantojiet doto saiti.

Attēls 9 – NGEU, kopējie piešķirumi katrai programmai



Avots: ES Padome.

Citas jomas

Sabiedrības drošība un civilā aizsardzība

39 Sabiedrības drošības un civilās aizsardzības jomā dalībvalstu prerogatīva ir noteikt pārvietošanās ierobežojumus, piemēram, robežu, veikalu un uzņēmumu slēgšanu vai citus noteikumus, kas ierobežo brīvu pārvietošanos. ES, ko pārstāv Komisija, ir spējusi darīt mazliet vairāk nekā tikai piedāvāt koordinēšanu un izdot pamatnostādnes, lai ierobežotu kaitējumu iekšējā tirgus integritātei, jo īpaši brīvai preču aprītei un personu brīvai kustībai. Šai sakarā Komisija var pārbaudīt, vai pasākumi ir pamatoti, t. i., piemēroti, nepieciešami un samērīgi ar to mērķiem.

³⁹ Izmantojot Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Eiropas atbalsta fondu visstrūcīgākajām personām.

40 Komisija jau 2020. gada janvāra beigās⁴⁰, izmantojot *ES Civilās aizsardzības mehānismu*, veica pasākumus, lai repatriētu ES pilsoņus, kas bija iestrēguši visā pasaulē. Tā arī palīdzēja dalībvalstīm koordinēt savas palīdzības un repatriācijas darbības. Līdz šim dalībvalstis ir atvedušas mājās vairāk nekā pusmiljonu cilvēku no visas pasaules, tostarp 90 000 personas ar Civilās aizsardzības mehānisma palīdzību.

Lai iegūtu plašāku informāciju par ES civilās aizsardzības mehānismu, izmantojiet doto saiti.

41 Dalībvalstis 2020. gada 13. oktobrī piekrita *Padomes ieteikumam par koordinētu pieeju brīvas pārvietošanās ierobežošanai*⁴¹, reaģējot uz pandēmiju. Ieteikumā ir izklāstītas četras galvenās jomas, kurās dalībvalstīm ir jākoordinē savi centieni, un tās ir:

- a) kopēja krāsu koda kartēšanas sistēma;
- b) vienoti kritēriji dalībvalstīm, lemjot par ceļošanas ierobežojumu ieviešanu;
- c) kopējs satvars ar Covid-19 saistītajiem pasākumiem ceļošanas jomā (testēšana un pašizolācija);
- d) skaidras un savlaicīgas informācijas sniegšana sabiedrībai.

Komisija ir izdevusi dažādas pamatnostādnes un ieteikumus, piemēram, par robežu pārvaldību vai darba ņēmēju brīvas pārvietošanās nodrošināšanu (jo īpaši veselības aprūpes un pārtikas nozarē). Tā ir arī izveidojusi *Re-Open EU platformu*, kas sniedz ceļotājiem epidemioloģiskos datus un informāciju par aktuālajiem drošības un ceļošanas ierobežojumiem.

Lai iegūtu plašāku informāciju par kopīgu rīcību koronavīrusa apkarošanā, izmantojiet doto saiti.

⁴⁰ Eiropas Komisija, "*Coronavirus: EU Civil Protection Mechanism activated for the repatriation of EU citizens*", 28.1.2020.

⁴¹ Eiropas Komisija, *COM (2020) 499 final*, 4.9.2020.

II DAĻA. Pārskats par ARI darbu

42 ERP un citas ES ARI ātri reaģēja uz nepieredzēto krīzi, uzsākot daudzas revīzijas un uzraudzības darbības. 2020. gadā Beļģijas, Kipras, Vācijas, Latvijas, Lietuvas, Nīderlandes, Portugāles, Rumānijas, Slovākijas un Zviedrijas ARI un ERP publicēja 48 ziņojumus par vairākām politikas jomām (skatīt *Pielikums. ES ARI ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts*). Šajā iedaļā sniegts pārskats par 17 no šiem ziņojumiem, kas aptver atveseļošanās izdevumu piecas prioritārās jomas. Lai kompendija apjoms būtu pieņemams, katra ARI sniedza informāciju tikai par vienu ziņojumu katrā prioritārajā jomā⁴² un kopumā ne vairāk kā par trim. Katrā atbildē ir izklāstīts revīzijas konteksts un iemesli, kā arī apkopoti galvenie konstatējumi un secinājumi.

⁴² Izņemot Latvijas ARI, kuras veiktā revīzija iekšēju iemeslu dēļ noslēdzās ar diviem ziņojumiem.

Tabula. 17 ARI devums piecās prioritārajās jomās

	Beļģija	Kipra	Vācija	Latvija	Lietuva	Nīderlande	Portugāle	Rumānija	Slovākija	Zviedrija	ES (ERP)
Sabiedrības veselība											
Valsts veselības aprūpes sistēma						✓					
Obligātā veselības apdrošināšana			✓								
Publiskais iepirkums	✓	✓									
Medicīniskā aprīkojuma krājumi									✓		
Sabiedrības informēšana				✓							
Digitalizācija											
Izglītības sistēma				✓							
Valsts pārvalde						✓					
Sociālekonomiskā reakcija											
Uzņēmumi						✓					
Dīkstāves atbalsta shēmas				✓							
Križu un ārkārtas situāciju pārvarēšana				✓							
ES atbildes pasākumi ekonomikas jomā											✓
Publiskās finanses un ar tām saistītie riski											
Publiskās finanses un ar tām saistītie riski						✓				✓	
Budžeta izpilde							✓				
Vispārēja reakcija dažādos valsts pārvaldes līmeņos											
Visi valsts pārvaldes līmeņi							✓		✓		
Vietējā valdība							✓				

Prioritārā joma – sabiedrības veselība

43 Dalībvalstīm ir galvenā atbildība par sabiedrības veselības politiku un lēmumiem par reakcijas uz pandēmiju īstenošanu un finansēšanu. Lai novērstu vīrusa izplatīšanos, aizsargātu iedzīvotājus un mazinātu spriedzi, kas gulstas uz valsts veselības aizsardzības sistēmām, jo īpaši slimnīcām un to uzņemšanas kapacitāti, dalībvalstis ir ieviesušas plašu pasākumu klāstu, kas, lai gan kopumā ir līdzīgi, visā ES ievērojami atšķiras gan apmēra, gan arī ilguma ziņā.

44 Visbiežāk īstenotie pasākumi ietver sociālo distancēšanos, aizsarglīdzekļu (piemēram, sejas masku) lietošanu, kontaktu izsekošanas sistēmas, testēšanas un vakcinācijas kampaņas, kā arī pagaidu slimnīcu izveidi, lai tiktu galā ar pēkšņu Covid-19 pacientu skaita pieaugumu. Vienlaikus, lai kontrolētu inficēšanās rādītājus, dalībvalstis ir periodiski noteikušas ierobežojumus un pārvietošanās ierobežojumus, slēdzot skolas, bērnudārzus un nebūtiskus uzņēmumus un dažkārt pat apturot rūpniecisko ražošanu. Gandrīz visas dalībvalstis ir ieviesušas rīcībpolitiku “paliec mājās” ar izņēmumiem tikai visbūtiskākajām vajadzībām un ir uzsākušas kampaņas tradicionālajos un sociālajos plašsaziņas līdzekļos, lai informētu sabiedrību par to, kā samazināt inficēšanās risku, kā arī, lai apkarotu dezinformāciju un viltus ziņas. Lielākā daļa finansējuma ir piešķirta veselības aprūpes nozarei, vakcīnu pētniecībai un izstrādei un medicīniskā aprīkojuma iegādei.

45 Tādēļ Beļģijas, Kipras, Vācijas, Latvijas, Portugāles un Slovākijas ARI dažas revīzijas darbības ir vērsušas uz sabiedrības veselību un ar to saistītiem pasākumiem kā vienu no reaģēšanas uz pandēmiju prioritātēm. Vācijas ARI ir izvērtējusi Covid-19 ietekmi uz obligāto veselības apdrošināšanu un federālo budžetu, Beļģija, Kipra un Slovākija ir izvērtējušas publiskā iepirkuma procesus un procedūras, savukārt Latvijas ARI ir izvērtējusi ar Covid-19 saistīto valsts līdzekļu izlietojumu plašsaziņas līdzekļu atbalstam.

Valsts veselības aprūpes sistēma



Portugāle –
Tribunal de Contas

Covid-19: ietekme uz valsts veselības aprūpes sistēmas darbību un veselības aprūpes pieejamību

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saite
15.10.2020.	Pārskats	Marts–jūlijs	PT

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Nepieciešamība reaģēt uz Covid-19 pandēmiju lika lielākajai daļai valstu un veselības aprūpes sniedzēju pieņemt pasākumus, kas ierobežoja plānveida aprūpi. Portugālē ar veselības ministra 2020. gada 15. marta rīkojumu tika apturētas plānveida darbības, kas nebija steidzamas.

Ko mēs konstatējam?

Tādējādi valsts veselības aprūpes sniedzēju aktivitāte no 2020. gada marta līdz maijam bija mazāka nekā tajos pašos mēnešos 2019. gadā. Visvairāk tika ietekmētas plānveida operācijas (samazinājums par 58 %, 93 300 operāciju), neatliekamā palīdzība slimnīcā (samazinājums par 44 %, 683 389 apmeklējumi) un sākotnējās ambulatorās medicīniskās vizītes (samazinājums par 40 %, 364 535 vizītes).

Attālināto konsultāciju izmantošanai bija svarīga nozīme, samazinot klātienes apmeklējumu skaitu primārajā veselības aprūpē (attālināto vai neprecizēto konsultāciju skaits palielinājās par 83 % līdz 65 % no kopējā apmeklējumu skaita). Turpretim attālināto konsultāciju izmantošana slimnīcas aprūpē joprojām bija minimāla.

Būtiski samazinājās no primārās aprūpes nodaļām nosūtīto jauno pacientu skaits ambulatorām vizītēm un operācijām. Vizīšu pieprasījumu skaits līdz 2020. gada maijam bija tikai 67 % no rādītāja tajā pašā laikposmā 2019. gadā, bet attiecīgais nosūtījumu procentuālais rādītājs ķirurģisku operāciju veikšanai bija 42 %.

Tomēr mediānais gaidīšanas laiks pacientiem gaidīšanas rindās no 2019. gada 31. decembra līdz 2020. gada 31. maijam palielinājās. Mediānais gaidīšanas laiks ambulatorai vizītei palielinājās no 100 līdz 171 dienai, un aptuveni 69 % no gaidīšanas sarakstā 2020. gada 31. maijā iekļautajiem pacientiem gaidīja ilgāk par maksimālo garantēto gaidīšanas laiku. Mediānais gaidīšanas laiks līdz operācijai pieauga no 106 līdz 147 dienām, un aptuveni 43 % pacientu, kas 2020. gada 31. maijā bija iekļauti gaidīšanas sarakstā, tajā laikā jau bija pārsnieguši maksimālo garantēto gaidīšanas laiku.

2020. gada maijā veikto operāciju skaita atbilstība maksimālajam garantētajam gaidīšanas laikam tika samazināta, lai gan tas bija salīdzinoši tuvs iepriekšējos gados reģistrētajiem rādītājiem. Atbilstība maksimālajam garantētajam gaidīšanas laikam uzlabojās steidzamākajām operācijām (3. un 4. prioritāte, vēzis un citas slimības), un tas liecina par prioritātes piešķiršanu šiem pacientiem salīdzinājumā ar mazāk steidzamiem gadījumiem. Veselības ministra 2020. gada 2. maija Rīkojums Nr. 5314/2020 reglamentēja nesteidzamu darbību atsākšanu valsts veselības aprūpes sistēmā. Šajā rīkojumā noteikti pasākumi, kas potenciāli varētu uzlabot resursu piešķiršanas efektivitāti un lietderību, lai gan pastāv ar īstenošanu saistīti riski.

Atsākot darbību 2020. gada jūnijā, rezultāti bija neviennozīmīgi. Lai gan plānveida operāciju un ambulatoro apmeklējumu līmenis dažās slimnīcu nodaļās daļēji atjaunojās, rezultāti lielākajā daļā nodaļu bija zemāki par 2019. gada līmeni.

Ko mēs secinājām?

Lai nodrošinātu ārstēšanu, kas nebija iespējama Covid-19 pandēmijas dēļ, būs nepieciešama papildu klīniskā aprūpe. Līdz ar to pastāv risks, ka valsts veselības aprūpes sistēmai varētu trūkt spēju apmierināt šo papildu pieprasījumu, būtiski nepalielinot gaidīšanas laiku.

Tas varētu attaisnot īpašu stimulu izveidi valsts veselības aprūpes finansējumā papildus esošajiem mehānismiem, ko izmanto ministrija, neizslēdzot turpmākus pasākumus, kā tas jau ir noticis, palielinot stimulus papildu pakalpojumu sniegšanai valsts veselības aprūpes sistēmā.

Pēc vispārējiem pārvietošanās ierobežojumiem ārkārtas stāvokļa dēļ var būt lietderīgi noteikt paraugpraksi attiecībā uz pakalpojumu reorganizāciju valsts veselības aprūpes sistēmā un pārskatīt un pielāgot ārkārtas rīcības plānus. Mērķis būtu apzināt un novērtēt kompromisu starp resursu piešķiršanu Covid-19 pacientu ārstēšanai un citu slimību diagnostikai un ārstēšanai, tostarp medicīniskajai palīdzībai, kas nav steidzama.

Joprojām pastāv problēmas saistībā ar pakalpojumu līmeņa regulēšanu un atbilstošu resursu piešķiršanu, un tuvākajā nākotnē tās turpināsies. Būs jānodrošina plānveida aprūpe, ko nevarēja sniegt, un valsts veselības aprūpes sistēmai ir jābūt gatavai cīnīties pret iespējamo otro pandēmijas vilni.

Obligātā veselības apdrošināšana



Vācija –
Bundesrechnungshof

Konsultatīvais ziņojums par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz obligāto veselības apdrošināšanas shēmu, adresēts Vācijas parlamenta Budžeta komitejai

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saite
13.11.2020	Atbilstības revīzija/ lietderības revīzija	Marts–oktobris	DE

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

2020. gada martā – pēc tam, kad parlaments bija pasludinājis valsts mēroga epidēmiju, – federālā valdība veica pasākumus, lai mazinātu Covid-19 pandēmijas ietekmi un izvairītos no spriedzes veselības aprūpes sistēmā. Šie veiktie pasākumi radīja slogu federālajam budžetam un obligāto veselības apdrošināšanas shēmu fondiem, kas veido galveno pīlāru, atbalstot Vācijas veselības aprūpes sistēmas vispārējo stabilitāti. Veselības apdrošinātāji saņem finanšu līdzekļus no Veselības fonda, ko pārvalda federālā iestāde. Fondu papildina iemaksas un ikgadējā federālā dotācija 14,5 miljardu EUR apmērā. 2020. gadā pēc izdevumu pieauguma pandēmijas laikā federālā dotācija tika palielināta par 3,5 miljardiem EUR, un 2021. gadā to paredzēts papildināt vēl ar 5 miljardiem EUR. Tiesību akti paredz, ka Veselības fondam jātur likviditātes rezerve, kas patlaban ir 20 % no vidējiem mēneša izdevumiem. Vācijā ir arī privātās veselības apdrošināšanas sabiedrības; tikai neliela daļa iedzīvotāju ir iesaistīti šādās shēmās. Privātie veselības apdrošinātāji nesaņem valsts dotācijas. Mēs revidējam pandēmijas ietekmi uz Veselības fondu, tā likviditātes rezervi un obligātās veselības apdrošināšanas veicējiem. Mēs par saviem konstatējumiem attiecībā uz ikgadējo federālo dotāciju un tās ietekmi uz federālo budžetu ziņojām parlamenta Budžeta komitejai. Ziņojumā aplūkota situācija līdz 2020. gada oktobrim.

Ko mēs konstatējam?

Pasākumi, kas veikti, lai ierobežotu pandēmiju Vācijā, izraisīja ievērojamus sabiedriskās dzīves ierobežojumus un ekonomikas lejupslīdi, kas ietekmēja arī obligāto veselības apdrošināšanas iemaksu apmēru. Ekspertu grupa, kas atbild par ikgadējām veselības apdrošinātāju ieņēmumu aplēsēm, prognozēja tikai nelielu iemaksu pieaugumu līdz 221,4 miljardiem EUR visam 2020. gadam. Tas bija par 4,2 miljardiem EUR mazāk, nekā tika prognozēts pirms pandēmijas. 2020. gada otrajā ceturksnī veselības apdrošinātāju izdevumi par pakalpojumiem būtiski samazinājās vairākās jomās, galvenokārt zobārstniecības pakalpojumu, fizioterapijas, logopēdijas, savlaicīgas atklāšanas, profilakses un rehabilitācijas pasākumu un stacionārās ārstēšanas jomā. Slimnīcas no marta vidus saglabāja brīvu kapacitāti Covid-19 saslimšanas gadījumiem un atlika plānveida operācijas un ārstēšanu. Tomēr ietaupījumi tika izlietoti papildu izdevumiem, it īpaši individuālo aizsardzības līdzekļu iegādei un lielākām pacientu aprūpes vajadzībām. Ja pakalpojumu sniegšana no 2020. gada jūlija būtu stabilizējusies, Federālās Veselības ministrijas aplēstie izdevumi 2020. gadā sasniegtu 257,8 miljardus EUR, kas ir par 4,3 % vairāk nekā 2019. gadā.

Lai kompensētu ieņēmumu samazināšanos, Veselības fondam bija jāveic kompensējoši maksājumi no savas likviditātes rezerves. Kompensējoši maksājumi slimnīcām tika izmaksāti no federālā budžeta, un līdz šim to kopsumma ir bijusi 8,9 miljardi EUR. Citi kompensējoši maksājumi un izdevumi par vairāk nekā 12 000 papildu intensīvās terapijas gultu ar ventilācijas iekārtām līdz šim ir sasnieguši aptuveni 1,8 miljardus EUR. Turklāt slimnīcas saņēma 93 miljonus EUR piemaksām aprūpes personālam, ko īpaši skāra pandēmija. Izdevumi laboratoriskajai diagnostikai pieauga, jo tika veikta koronavīrusa testēšana pēc kontakta ar inficētām personām vai pēc atgriešanās no riska zonām ārvalstīs. Līdz šim no Veselības fonda šim mērķim ir piešķirti 104 miljoni EUR.

2020. gada sākumā Veselības fonda likviditātes rezerve bija 10,2 miljardi EUR; 2021. gada 15. janvārī finanšu gada beigās rezerve bija 6,4 miljardi EUR. Paredzams, ka 2022. gada 15. janvārī likviditātes rezerve būs samazinājusies vēl vairāk – līdz 5,2 miljardiem EUR.

Ko mēs secinājam?

Covid-19 pandēmijas ietekme 2021. gadā turpinās materializēties. Ar pandēmiju saistītā federālā budžeta dotācija 5 miljardu EUR apmērā tiks piešķirta, lai 2021. gadā mazinātu slogu veselības apdrošinātāju sektora dalībniekiem. Turklāt veselības apdrošinātāji nodos Veselības fondam rezerves 8 miljardu EUR apmērā. Mēs atzinām, ka šī vienreizējā iejaukšanās aktīvos bija balstīta uz tiesību aktiem, un jebkurā gadījumā

Šīs rezerves galvenokārt tika veidotas no Veselības fonda piešķirumiem. Tādējādi obligāto veselības apdrošinātāju finansiālais stāvoklis pagaidām ir stabilizējies. Tomēr obligāto veselības apdrošinātāju rīcībā esošās likviditātes rezerves bija gandrīz izsmeltas. Likviditātes rezerve vairs būtiski nepārsniegtu tiesību aktos noteikto minimālo līmeni. Citi ar pandēmiju saistīti izdevumu palielinājumi 2021. gadā var apdraudēt atbilstību obligāto rezervju līmenim 2022. gadam. Tā kā pašlaik nav iespējams prognozēt pandēmijas turpmāko gaitu, finansiālā ietekme uz veselības apdrošinātājiem joprojām ir neskaidra. Mēs mudinājām Federālo Veselības ministriju rūpīgi uzraudzīt darbības un veikt atbilstošus pasākumus, lai stabilizētu veselības aprūpes sistēmu.

Publiskais iepirkums



Beļģija –
Rekenhof

Valdības līgums par Covid-19 kontaktu izsekošanu

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saite
25.11.2020.	Atbilstības revīzija	Aprīlis–augusts	NL

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Mēs pārbaudījām būtisku valdības līgumu, kas ir daļa no Covid-19 krīzes pārvarēšanas pasākumiem, proti, līgumu par kontaktpersonu izsekošanu. Revīzijā tika vērtēts tikai tas, kā Flandrijas valdības Veselības un aprūpes aģentūra piešķir tiesības slēgt līgumu. Tā neaptvēra vispārējo lēmumu pieņemšanas procesu attiecībā uz kontaktu izsekošanu, pieejas efektivitāti un lietderību, nedz arī veidu, kādā tika organizēta kontaktu izsekošana.

Ko mēs konstatējam?

Tiesības slēgt līgumu par kontaktpersonu izsekošanu piešķir, izmantojot sarunu procedūru bez iepriekšējas publicēšanas, un to piemēroja ārkārtīgi steidzamos apstākļos. Pat šādās procedūrās līgumslēdzējai iestādei, ja iespējams, jāapspriežas ar vairākiem līgumslēdzējiem. Lai gan notika saziņa ar sešiem uzņēmumiem, Veselības un aprūpes aģentūra saņēma tikai vienu piedāvājumu.

Mēs nevarējām droši noteikt, vai uzņēmumi, ar kuriem mēs sazinājāmies, ir saņēmuši vienlīdzīgu attieksmi un vai ir ievērots pārredzamības princips. Dažus piešķiršanas procedūras elementus nevarēja pilnībā izskaidrot. Mēs arī neesam pārliecināti par saistību ar šo līgumu notikušās saziņas starp aģentūru un uzņēmumiem ilgumu, raksturu un būtību.

Piešķiršanas procedūrai piemita arī dažas administratīvas un juridiskas nepilnības, un tās gaitā tika pieļauti daži neuzmanības trūkumi. Dažas no nepilnībām, iespējams, bija saistītas ar to, ka piešķiršanas procedūra bija jāuzsāk un jāpabeidz tik ātri. Tāpēc Veselības un aprūpes aģentūra līgumu nevarēja sagatavot rūpīgi vai pietiekami

detalizēti, un piedāvājuma pārskatīšanas un sarunu periods bija ierobežots. Šiem apstākļiem, neapšaubāmi, bija nelabvēlīga vai negatīva ietekme uz cenu noteikšanu, kvalitāti un noteiktību attiecībā uz piedāvājumu.

Alternatīvu sarunu partneru trūkums un nepieciešamība steidzami noslēgt un īstenot līgumu vājināja Veselības aizsardzības un aprūpes aģentūras sarunu pozīciju. Aģentūra arī nevarēja veikt cenu salīdzinājumu, lai pārbaudītu, vai cena atbilst tirgus likmēm.

Flandrijas valdība 2020. gada 5. maijā pieņēma lēmumu piešķirt līgumu par kontaktu izsekošanu. Jau 2020. gada 16. jūlijā tika parakstīts grozījums ar papildinājumiem un izmaiņām līgumā par summu, kas pārsniedza 1,57 miljonus EUR (ieskaitot PVN). Tomēr šķiet, ka daži šā grozījuma elementi – vismaz daļēji – bija iekļauti sākotnējā līgumā vai piedāvājumā.

Šādos apstākļos ir ārkārtīgi svarīgi, lai Veselības un aprūpes aģentūra rūpīgi uzraudzītu īstenošanas posmu. Tomēr aģentūra nereaģēja uz vairākiem lietderīgiem un konkrētiem Finanšu inspekcijas ierosinājumiem, kas palīdzētu labāk pārvaldīt neskaidrības, riskus un blakusietekmi īstenošanas posmā un rūpīgāk uzraudzīt līgumu.

Veselības un aprūpes aģentūra norādīja, ka pakalpojumu sniedzējs rēķinus izrakstīs, pamatojoties uz faktiski sniegtajiem pakalpojumiem, tādējādi nodrošinot iespēju stingrāk uzraudzīt rēķinu izrakstīšanu. Pakalpojumu sniedzēja pienākums iesniegt ceturkšņa darbības un finanšu pārskatu ļautu veikt papildu uzraudzību un kontroli.

Ko mēs secinājām?

Tā kā līguma slēgšanas tiesības bija jāpiešķir tik ātri, tā sagatavošanā bija nepilnības. Vairāku piedāvājumu trūkums apvienojumā ar līguma ārkārtējo steidzamību arī vājināja Veselības un aprūpes aģentūras sarunu pozīciju. Tāpēc mēs iesakām aģentūrai pastāvīgi cieši uzraudzīt līguma īstenošanas posmu.



Kipra –
Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας

Ar Covid-19 pandēmiju saistīto iepirkumu revīzija

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saite
13.10.2020.	Atbilstības revīzija	Aprīlis–jūnijs	EL

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Revīzija aptvēra trīs jautājumus:

- Covid-19 molekulārās testēšanas pakalpojumu iepirkums pandēmijas laikā, par kuru Veselības ministrijas Iepirkuma direktorāts (PPD), kas ir līgumslēdzēja iestāde, līdz audita veikšanas brīdim bija rīkojusi 16 konkursus/programmas, īstenojot sarunu procedūru, jo tas bija nepieciešams steidzamības kārtā;
- PPD īstenots deviņu miljonu vienreizlietojamu aizsargmasku iepirkums divos konkursos, kuru izmaksas ir 4,68 miljoni EUR plus PVN;
- projekta īstenošana, lai izveidotu jaunu intensīvās terapijas nodaļu (ITN).

Ko mēs konstatējam?

- Galvenais revīzijas jautājums ir saistīts ar molekulāro testu izmaksām un laika gaitā novērotajām būtiskajām atšķirībām, proti, divu mēnešu laikā izmaksas samazinājās par 55 % – no augstas cenas, kas bija 110 EUR, līdz 50 EUR par testu, kam sekoja vēl lielāks samazinājums līdz 40–43 EUR par testu. Jāatzīmē arī tas, ka tika novērots izmaksu samazinājums, par ko datus iesniedza privātā laboratorija, kura bija atbildīga par 69 % no visiem testiem, no kuriem lielākā daļa tai tika uzticēta par augstu cenu.

Konstatējam, ka līgumslēdzēja iestāde lielā mērā ir ievērojusi un piemērojusi procedūras, kas paredzētas izņēmuma gadījumos piemērojamos tiesību aktos par publisko iepirkumu. Tomēr bija divi gadījumi, kad līgumslēgšanas tiesības tika tieši piešķirtas uzņēmumam, kurā bija ieinteresēts bijušais ministrs. Viens vispārīgs novērojums bija tāds, ka, neievērojot attiecīgos tiesību aktus, amatā esošais ministrs ne tikai apstiprināja molekulāros testus, bet faktiski iepriekš izdeva

instrukcijas un noteica gandrīz visus procedūras aspektus, kurus viņam vēlāk lūdza piemērot un apstiprināt.

- b) Iegādājoties maskas, netika pilnībā ievērotas iepirkuma procedūras, kā arī netika ievēroti pārredzamības principi, vienlīdzīga attieksme pret visiem uzņēmējiem vai veselīgas konkurences attīstība, kas ir Eiropas un Kipras publiskā iepirkuma tiesību aktu pamatā. Tas konstatēts, cita starpā ņemot vērā to, ka nebija atbilstīgi noteiktas vajadzības un piemērotie ierobežojumi, kā arī *ex post* tika pieņemts piedāvājums, ko uzņēmums iesniedza ārpus procedūras. Par būtisku nepilnību mēs uzskatām arī objektīva izmaksu novērtējuma trūkumu.
- c) Valsts veselības pakalpojumu organizācija iecēla īpašu arhitektu, kas sagatavoja pētījumu un uzraudzīja jaunās ITN būvniecību, nerīkojot jaunu konkursa procedūru. Tā arī izraudzījās īpašu darbuuzņēmēju būvniecības veikšanai tādā veidā, kas nenodrošināja pat nelielu konkurenci, lai gan tika lūgti piedāvājumi no trim līgumslēdzējiem uzņēmumiem. Tiesības slēgt līgumu tika piešķirtas sākotnēji izraudzītajam darbuuzņēmējam, jo pārējie divi uzņēmumi bija uzaicināti piedalīties pēdējā brīdī un tāpēc piedāvājumu neiesniedza. Visa konkursa procedūra būtībā radīja maldīgu iespaidu par iespējamo konkurenci. Turklāt attiecīgajam līgumslēdzējam uzņēmumam ir īpašas attiecības ar organizācijas augsta līmeņa amatpersonu, kas to izvēlējās. Visbeidzot, pēc piedāvājumu iesniegšanas un pirms līguma parakstīšanas no konkursa nosacījumiem tika izņemta būtiska klauzula, kas paredzēja, ka projekta īstenošanas aizkavēšanās gadījumā tiek piemērots ļoti ievērojams sods.

Ko mēs secinājām?

Mēs pilnībā saprotam konkrētos pandēmijas izraisītos apstākļus, kādos tika veiktas pārbaudītās konkursa procedūras. Tomēr publiskā iepirkuma tiesību aktos ir noteiktas līgumu piešķiršanas procedūras pat ārkārtas situācijās, kas ļauj līgumslēdzējiem iestādēm veikt sarunu procedūru, kura ir elastīgāka nekā parastos apstākļos izmantotās procedūras, aizņem mazāk laika un atbilst publiskā iepirkuma pamatprincipiem.

Mēs uzskatām, ka iepriekš minētie principi netika ievēroti un lietas izskatīšanas veids liedza pietiekamu kontroli pār procedūru ierobežotās pieejamās informācijas dēļ. Mēs vēlamies uzsvērt, ka konkrētās konkursa procedūras īpašie apstākļi neatceļ pienākumu ievērot parastās procedūras, lai nodrošinātu atbilstību pārredzamības un vienlīdzīgas attieksmes pret visiem uzņēmējiem principiem, kas veido Eiropas un Kipras publiskā iepirkuma tiesību aktu pamatu. Attiecīgie publiskā iepirkuma tiesību akti vienmēr

jāpiemēro stingri, jo tie līgumslēdzējām iestādēm nodrošina iespējas un piemērotus instrumentus neatkarīgi no esošajiem apstākļiem. Pat pandēmijas apstākļos, tāpat kā attiecīgajā periodā, ir svarīgi aizsargāt sabiedrības veselību, no vienas puses, un pārredzamību un vienlīdzīgu attieksmi, no otras puses, tādējādi aizsargājot sabiedrības intereses.

Medicīniskā aprīkojuma krājumi



Slovākija –

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Valsts materiālo rezervju pārvaldība ārkārtas situācijās

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saite
21.9.2020.	Lietderības revīzija	Jūnijs–septembris	SK

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Revīzijas mērķis bija noteikt, vai Slovākijas Republikas Valsts materiālo rezervju administrācijas (ASMR) kompetences un procedūras bija atbilstošas un efektīvas, un novērtēt ASMR gatavību un pārbaudīt tās rīcību ārkārtas situācijā (pandēmijas laikā).

Ņemot vērā medicīnisko produktu trūkumu Slovākijā Covid-19 pirmā viļņa laikā, mēs pieņemām, ka ASMR kompetences un procedūras būs nepiemērotas un neefektīvas un ka tā nebūs gatava Covid-19 pandēmijai.

Ko mēs konstatējam?

Mēs uzsvērām, cik nesagatavotas bija valsts iestādes. Krīzes pārvaldības iestādes nebija izpildījušas savus pienākumus un neiesniedza ASMR pieprasījumus par medicīnisko preču ārkārtas rezervēm. Pozīcijas, kas jānodrošina ASMR, nosaka valdība. Tomēr līdz valdības 2020. gada 27. februāra lēmumam medicīnas preces nebija iekļautas ASMR kompetences jomā. Tāpēc valsts nespēja nodrošināt slimnīcām, veco ļaužu aprūpes iestādēm un priekšplāna speciālistiem nepieciešamos krājumus. Divām ekspertu padomdevējām komisijām – valdības Pandēmijas komisijai un Valsts epidēmijas apkarošanas komisijai – bija galvenā loma epidēmijas izraisītajā situācijā. Mēs konstatējam, ka viņu loma bija formāla un ka valsts galvenā sanitārā inspektora vadītā Epidēmijas apkarošanas komisija kopš 2019. gada nebija tikusies ne reizi. No otras puses, Pastāvīgā krīzes risināšanas grupa, kas ir struktūra bez juridiskas kompetences un pilnvarām, aktīvi iesaistījās pārvaldības procesā. No Pastāvīgās krīzes risināšanas grupas netika saņemti rakstiski pierādījumi par sanāksmēs izdarītajiem secinājumiem, piemēram, par ārkārtas rezervju sadales prioritātēm. Valsts galvenā koordinējošā

struktūra ārkārtas situācijās ir Centrālā krīzes risināšanas grupa, un Slovākijas valdība ir augstākā struktūra, kurai ir tiesības un pienākums pieņemt lēmumus.

Mēs vērsām uzmanību arī uz *ASMR* nepietiekamo gatavību nākamajam pandēmijas vilnim. Sagatavošanās tika veikta bez visaptveroša novērtējuma par pirmā viļņa laikā veikto pasākumu efektivitāti un lietderību. Tādējādi 2020. gada septembra vidū *ASMR* krājumos bija tikai 16 % medicīniskā aprīkojuma. Tas apdraudēja spēju ātri reaģēt uz Covid pozitīvu pacientu skaita strauju palielināšanos. *ASMR* nebija rezervju 60 dienām, kā prasīts valdības rezolūcijā, – rezervju pietika tikai 10 dienām. No 14 medicīniskā aprīkojuma veidiem tikai divi bija pieejami pietiekamā daudzumā, bet ķirurģisko masku un Covid-19 testu krājumi bija lielāki nekā nepieciešams. Bīstamo bioatkritumu maisi nebija pieejami, un gandrīz nebija iespējams apmierināt pieprasījumu pēc vienreizlietojamiem aizsargtērpiem, cimdiem un aizsargvairogiem (10 %). *ASMR* vadības pieeja medicīniskā aprīkojuma pieprasījumiem tika izvērtēta katrā gadījumā atsevišķi, un tai nebija objektīva vērtēšanas vai prioritāšu noteikšanas mehānisms. *ASMR* 2020. gadā piešķīra medicīniskos materiālus gandrīz 40 miljonu EUR vērtībā, un no šā apjoma gandrīz trīs ceturtdaļas bija paredzēti veselības nozarei. Tā visātrāk atbildēja uz Slovākijas valdības biroja pieprasījumu – materiāli bija pieejami 2 dienu laikā, bet vajadzēja vairāk nekā mēnesi, lai atbildētu uz Tieslietu ministrijas pieprasījumu.

ASMR ir valsts krīžu pārvarēšanas sistēmas izpildvaras struktūra. Ministrijām un valsts iestādēm ir jāiesniedz *ASMR* pieprasījumi ārkārtas rezervju un materiālās bāzes izveidei. Veselības aizsardzības nodaļa šo pienākumu nepildīja līdz 2021. gada februāra beigām un pieprasīja *ASMR* 30 dienām nodrošināt medicīnisko aprīkojumu sabiedrības veselības iestādēm un slimnīcu infekcijas slimību klīnikām. Mūsu ziņojumā ir norādīts uz risku, ka trūkst personīgas atbildības par bezdarbību, t.i., valsts iestāžu bezdarbību. Ārkārtas stāvokļa laikā *ASMR* nodrošināja krājumus, kas bija jānodrošina dažādām centrālajām valsts iestādēm.

Mēs arī norādījām uz nepietiekamo IT sistēmu izmantošanu *ASMR* darbā, jo īpaši saziņai starp tās galveno mītņi un struktūrvienībām, kas veicināja to, ka vairākās Slovākijas daļās nebija reāllaika informācijas par krājumiem noliktavās.

Ko mēs secinājām?

Konstatējām, ka ārkārtējās situācijas laikā *ASMR* kompetences un procedūras bija nepiemērotas un neefektīvas, un uzsvērām tās nesagatavotību Covid-19 pandēmijai. Mēs sniedzām ieteikumus, lai labotu konstatētos trūkumus – gan sistēmiska, gan procesuāla rakstura.

Mēs ieteicām Slovākijas Republikas Nacionālajai padomei pieprasīt Iekšlietu ministrijai veikt padziļinātu analīzi par valsts pārvaldes procesiem negaidītās vai ārkārtas situācijās un, pamatojoties uz pieredzi saistībā ar Covid-19 pandēmiju, apsvērt iespēju grozīt tiesību aktus, lai paredzētu jaunus noteikumus valsts krīzes pārvarēšanas procesam.

Sabiedrības informēšana



Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Latvija –
Valsts kontrole

- 1) Valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” finansējuma mediju atbalstam Covid-19 seku novēršanai piešķiršana un izlietojums
- 2) Elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem saistībā ar Covid-19 piešķirtā finansējuma izlietojums

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
1) 22.12.2020.	Finanšu revīzija	Aprīlis–jūlijs	LV EN kopsavilkums
2) 22.12.2020.	Finanšu revīzija	Marts–jūlijs	LV EN kopsavilkums

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Atbalsts mediju jomai Covid-19 krīzes izraisīto seku mazināšanā ir būtisks no vairākiem aspektiem – gan mediju pamatdarbības stiprināšanai un mediju vides daudzveidības saglabāšanai, gan arī veiksmīgai Covid-19 krīzes pārvarēšanai sabiedrībā.

Mediju jomā Covid-19 pandēmijas pārvarēšanai un tās radīto seku novēršanai Ministru kabinets no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” ir piešķīris papildu finansējumu šādiem mērķiem:

- o Sabiedrības integrācijas fondam (SIF) – 1 040 928 euro, lai nodrošinātu Mediju atbalsta fonda darbību un iespēju sabiedrībai saņemt daudzpusīgu informāciju un viedokļus par krīzes pārvarēšanu, kā arī nodrošinātu valsts informatīvās telpas drošību drukātajā presē un komerciālajos interneta ziņu portālos un sniegtu atbalstu saistībā ar abonēto preses izdevumu piegādes izmaksām (valsts akciju sabiedrībai “Latvijas Pasts”) un elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu apraides izmaksām;

- Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei (NEPLP) – 1 259 261 euro, tajā skaitā:
 - 259 261 euro, lai nodrošinātu iespējami plašu Latvijas iedzīvotāju apziņošanu un efektīvu sabiedrības informēšanu un izglītošanu par aktualitātēm saistībā ar Covid-19;
 - 1 000 000 euro, lai nodrošinātu sabiedrībai iespēju saņemt daudzpusīgu informāciju un viedokļus par Covid-19 krīzes pārvarēšanu, kā arī nodrošinātu valsts informatīvās telpas drošību komerciālajos elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos (komerciālie EPL).

Lai izvērtētu valsts sniegto atbalstu mediju nozarei Covid-19 apstākļos, mēs esam sagatavojuši divus revīzijas starpziņojumus:

- 1) par SIF veiktajām darbībām saistībā ar papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotību un faktisko izlietojumu;
- 2) par mūsu pārbaudes procedūrām attiecībā uz NEPLP piešķirto nepieciešamo finansējumu divu aktivitāšu nodrošināšanai.

Ko mēs konstatējam?

- 1) Mēs pārbaudījām SIF mediju atbalstam piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pamatotību un faktisko izlietojumu.

Izvērtējam, ka, rīkojot konkursus, finansējums ir izmaksāts komerciālo drukāto un digitālo mediju darbības nepārtrauktības nodrošināšanai un kapacitātes stiprināšanai, kā arī sabiedriski nozīmīga satura veidošanai ārkārtējās situācijas laikā, lai sabiedrība varētu saņemt daudzpusīgu informāciju un viedokļus par Covid-19 krīzes pārvarēšanu. Tomēr konstatējam, ka SIF piešķirtā finansējuma izlietošanai ar normatīvajiem aktiem nav noteikti kritēriji, pamatojoties uz kuriem mediji varētu pretendēt uz valsts atbalsta piešķiršanu Covid-19 radītās krīzes pārvarēšanai.

Lai gan SIF rīkoto konkursu nolikumos bija noteikts, ka finansējums prioritāri būs pieejams tiem medijiem, kas varēs pierādīt ieņēmumu kritumu par 30 % salīdzinājumā ar 2019. gada attiecīgo mēnesi, tomēr SIF konkursu nolikumos iestrādātie vērtēšanas kritēriji faktiski pieļāva finansējuma piešķiršanu medijiem ar jebkādiem ieņēmumu krituma apmēriem.

- 2) NEPLP finansējums piešķirts valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Latvijas Radio” – 25 674 euro, valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Latvijas

Televīzija” – 158 587 euro un konkursa kārtībā nodots sabiedriskā pasūtījuma īstenošanai komerciālajiem EPL 1 075 000 euro.

Mēs secinājām, ka finansējuma pieprasījumā summas 1 075 000 euro apmērs – nav pamatots ar skaidriem aprēķiniem, bet sagatavots, pamatojoties uz Kultūras ministrijas un nozares pārstāvju pausto viedokli un aplēsēm, kā arī balstoties uz iepriekšējo pieredzi, nodrošinot daudzpusīgas informācijas atspoguļošanu komerciālajos EPL. Secināms, ka Kultūras ministrija sadarbībā ar NEPLP sagatavojuši valsts budžeta līdzekļu pieprasījumu 1 000 000 euro apmērā, lai izveidotu savu specifisku atbalsta sistēmu medijiem ārkārtējās situācijas laikā. Par finansējuma sadali komerciālajiem EPL 1 075 000 euro, tika rīkots konkurss. Izvērtējot konkursu pretendentes, NEPLP nav veikusi pārbaudes par to, vai konkursa pretendentu apliecinājumos ir norādīta patiesa informācija par pretendentu reklāmas ieņēmumu samazinājumu vismaz par 30 %.

Savukārt Valsts budžeta līdzekļu pieprasījums Latvijas Radio un Latvijas Televīzijai ir pietiekami pamatots, līdzekļi pieprasīti Covid-19 radītās krīzes seku novēršanai, kā arī ir sagatavots pieprasīto līdzekļu detalizēts aprēķins.

Ko mēs secinājām?

Ir sniegti ieteikumi, kurus ieviešot, tiks nodrošināta valsts budžeta līdzekļu un dotācijas izlietojuma kontrole un NEPLP konkursu norise. Ministru kabinetam sniedzām priekšlikumus par vienotas pieejas un kritēriju noteikšanu līdzekļu piešķiršanai mediju turpmākam atbalstam no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” Covid-19 krīzes seku pārvarēšanai, vienlaikus rosinot EPL finansējuma administrēšanu uzticēt vienai institūcijai.

Prioritārā joma – digitalizācija

46 Pandēmija piespieda gan indivīdus, gan sabiedrību ātri atrast jaunus sadarbības, studiju, mācīšanās un darba veidus un pielāgoties tiem. Ņemot vērā rīcībpolitikas “paliec mājās” vispārīnāšanu, ietekme būtu vēl lielāka, ja nebūtu IT risinājumu. Dažu nedēļu laikā gan publiskais, gan privātais sektors pārgāja uz digitālo režīmu. IT rīki un tehnoloģijas, kam nepieciešama spēcīga un droša digitālā infrastruktūra un personīgās prasmes, ir nodrošinājuši jaunus risinājumus, bet arī izaicinājuši visu vecumu cilvēkus.

47 Krīze ir parādījusi digitālo tehnoloģiju nozīmi, uzsverot iespējas, riskus un trūkumus. Tā ir paātrinājusi ne tikai digitālo rīku izmantošanu, bet arī visu digitalizācijas procesu kopumā. Digitālā valdība, e-komercija un mazumtirdzniecība tiešsaistē, tāldarbs, attālinātā izglītība un e-veselība ir kļuvuši par jaunu normu. Lai uzturētu sociālos kontaktus, tiek izmantotas platformas, ziņojumapmaiņas pakalpojumi un videokonferences. Pandēmijas apstākļos lielie dati un mākslīgais intelekts veicina vakcīnu meklēšanu, kontaktu izsekošanu un inficēšanās modeļu interpretēšanu.

48 Latvijas un Nīderlandes ARI ir pievērsušās digitālo risinājumu attīstībai un ietekmei – Latvijas ARI izglītības jomā, savukārt Nīderlandes ARI – saistībā ar attālināto darbu centrālās valdības iestādēs.

Izglītības sistēma



Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Latvija –
Valsts kontrole

Attālinātā mācību procesa nodrošināšana ārkārtējās situācijas laikā

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
30.9.2020.	Finanšu revīzija	Marts–jūnijs	LV EN kopsavilkums

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Ņemot vērā Pasaules veselības organizācijas paziņojumu, ka Covid-19 infekcija ir sasniegusi pandēmijas apmērus, Ministru kabinets 12.3.2020. izsludināja ārkārtējo situāciju, nosakot, ka ārkārtējās situācijas laikā tiek pārtraukta mācību procesa norise klātienē visās izglītības iestādēs, nodrošinot mācības attālināti, izņemot centralizēto valsts pārbaudījumu norisi. Sākotnēji ārkārtējā situācija tika izsludināta līdz 14.4.2020., vēlāk tā divas reizes tika pagarināta – līdz 12.5.2020 un līdz 9.6.2020.

Izglītības un zinātnes ministrijai laikā no 12.3.2020. līdz 20.6.2020. Ministru kabinets piešķīra papildu finanšu līdzekļus no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” 568 368 euro apmērā attālinātā mācību procesa nodrošināšanai ārkārtējās situācijas laikā šādiem pasākumiem:

- 203 160 euro – attālinātajam mācību procesam nepieciešamo viedierīču (viedtālrunu un planšetu) iegādei pašvaldību vispārējās pamata un vidējās izglītības iestāžu izglītojamajiem;
- 365 208 euro – attālinātajam mācību procesam paredzētā audiovizuālā satura radīšanai un izplatīšanai virszemes bezmaksas televīzijas apraidē pieejamos televīzijas kanālos, un interneta platformas un digitālo risinājumu izveidei.

Vienlaikus ar ārkārtējās situācijas izsludināšanu valstī Ministru kabinets noteica, ka ārkārtējās situācijas laikā ministrijai atļauts nepiemērot Publisko iepirkumu likumu iegādēm (precēm un pakalpojumiem), kas nepieciešamas attālinātā mācību procesa nodrošināšanai, iepirkumu norisi balstot uz ātru rīcību un tūlītēju līgumu noslēgšanu.

Šajā starpziņojumā ir apkopota informācija par veiktajām pārbaudēm ministrijā par papildus piešķirto līdzekļu pieprasījumu pamatotību un faktisko izlietojumu:

- 1) viedierīču iegādei;
- 2) attālinātajam mācību procesam paredzētā audiovizuālā satura "Tava klase" izveidei.

Ko mēs konstatējam?

- 1) Viedierīču iegāde:

Lai apzinātu, vai būs iespējams īstenot attālināto mācību ideju, un iegūtu informāciju par faktisko situāciju ar datortehnikas, viedierīču un interneta pieejamību izglītojamajiem, kuri apgūst vispārējās pamata un vidējās izglītības programmas, ministrija 13.3.2020. organizēja aptauju vispārējās pamata un vidējās izglītības iestādēm. Aptaujā tika konstatēts, ka vairāk nekā pieciem tūkstošiem izglītojamo nav pieejams ne dators, ne viedtālrunis ar interneta pieslēgumu, tāpēc ministrijas pārstāvji uzrunāja komunikāciju tehnoloģiju uzņēmumus, aicinot nodrošināt atbilstoša skaita iekārtu ar interneta pieslēgumu pieejamību.

Mācību procesam nepieciešamo viedierīču ar interneta pieslēgumu iegādei ministrija izlietoja valsts budžeta līdzekļus 436 732 euro apmērā, tai skaitā no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem 203 160 euro.

Lai pārliecinātos, ka ministrijas rīcība ar valsts budžeta līdzekļiem viedierīču iegādes procesos ir bijusi ekonomiska un efektīva, mēs veicām pašvaldību aptauju, lai noskaidrotu, vai pašvaldības ministrijas sagādātās viedierīces izsniedza izglītojamajiem attālinātā mācību procesa nodrošināšanai, kā arī kāda ir pašvaldību turpmākā rīcība ar tām nodotajām viedierīcēm.

Aptaujā noskaidrots:

- Lielāko daļu ministrijas iegādāto un dāvinājumā saņemto viedierīču pašvaldības nodeva izglītojamajiem attālinātā mācību procesa nodrošināšanai. Tomēr vismaz 295 viedierīces 28 665 euro vērtībā no pašvaldībām nodotajām 5266 viedierīcēm 557 731 euro vērtībā netika izsniegtas izglītojamajiem, bet palika atsevišķu pašvaldību rīcībā, jo ministrija nebija pārliecinājusies, vai tās attiecīgajai pašvaldībai ir nepieciešamas sākotnējā ministrijas organizētajā aptaujā norādītajā apjomā.

- Vairākām pašvaldībām netika nodrošinātas viedierīces nepieciešamajā daudzumā un tās iegādājās no saviem līdzekļiem (vismaz 139 ierīces).
- Papildus pašvaldības izsniegušas izglītojamajiem lietošanā vismaz 2015 ierīces no izglītības iestādēs esošajām ierīcēm, kā arī vismaz 144 kā dāvinājumu saņemtās ierīces.
- Pašvaldības, nesaņemot informāciju no ministrijas par turpmāko rīcību ar viedierīcēm pēc ārkārtējās situācijas beigšanās, ir rīkojušās dažādi – viedierīces gan tika atdotas atpakaļ izglītības iestādēs, un tās tiks izmantotas turpmākā mācību procesa nodrošināšanai, gan tika atstātas izglītojamiem.

2) Projekta “Tava klase” īstenošana:

Ārkārtējās situācijas apstākļos, ministrijas ieskatā, bija nepieciešams steidzami izveidot oriģinālmateriālu mācību resursu dažādu mācību priekšmetu apguvei, kas būtu jaunās vielas apguves avots gan izglītojamajiem, gan skolotājiem attālinātajās mācībās, nodrošinot kvalitatīvu starppriekšmetu saikni, turklāt nodrošinot, ka izstrādātie materiāli tiek pasniegti pēc iespējas visiem pieejamā veidā.

Ievērojot minēto, tika nodrošināta audiovizuālā satura radīšana un izplatīšana virszemes bezmaksas televīzijas apraidē pieejamos televīzijas kanālos, un interneta platformas un digitālo risinājumu izveidošana. No valsts budžeta tika papildus piešķirti līdzekļi 365 208 euro apmērā. Attiecīgi no 6.4.2020. līdz 29.5.2020. tika pārraidītas projekta “Tava klase” mācību stundas televīzijas kanālos RE:TV un Sportacentrs.com un izveidota interneta vietne www.tavaklase.lv.

Ko mēs secinājām?

Revīzijā tika secināts, ka attālinātais mācību process kopumā ir organizēts atbilstoši ārkārtas situācijai un ministrija ir nodrošinājusi nepieciešamo preču un pakalpojumu iegādi Covid-19 krīzes pārvarēšanai un seku novēršanai. Vienlaicīgi revīzijā vērsām uzmanību uz iespējām turpināt uzlabot šī procesa pārvaldību.

Valsts pārvalde



Algemene
Rekenkamer

Nīderlande –
Algemene Rekenkamer

Uzsvars uz digitālo tādaru

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
2.11.2020	Mērķtiecīga izmeklēšana	Jūlijs–oktobris	NL EN

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Covid-19 dēļ 2020. gada martā skolas, universitātes, restorāni un biroji bija spiesti slēgt savas durvis. Kur vien iespējams, darbs no mājām pēkšņi kļuva par normu. Gandrīz visiem no aptuveni 175 000 ierēdņiem, kas strādā ministrijās un valsts augstajās padomēs, pēc iespējas bija jāstrādā no mājām, turklāt bieži tas viņiem sekmīgi izdevās. Vilcieni un ceļi bija tukši, un darbs turpinājās no mājām. Civildienesta ierēdņi sadarbojās un sazinājās pa tālruni, izmantojot parastos tīkla diskdžinusus un e-pastu, kā arī arvien biežāk piedaloties videokonferencēs, izmantojot ziņojumapmaiņas lietotnes un tiešsaistes sadarbības platformas. Kopdarbības IKT rīki, protams, nebija nekas jauns, bet tagad tos pēkšņi masveidā izmanto visdažādākiem jauniem mērķiem. Tas radīja lietotājiem daudz jautājumu, piemēram, vai videozvani *Zoom* platformā ir droši, kādu informāciju var kopīgot lietotnē, kā droši izmantot personālo klēpj datoru darbam? Mēs identificējam riskus, kas saistīti ar kopdarbības IKT izmantošanu centrālajā valdībā. Pirmais solis šo risku izpētē bija noskaidrot, kādi IKT rīki tika izmantoti, kā tie tika izmantoti un kā to izmantošana tika reglamentēta.

Ko mēs konstatējam?

Mēs novērojam, ka Covid-19 krīze ir izraisījusi strauju tāldarba pieaugumu centrālajā valdībā. Tādēļ IKT personālam un atbalsta dienestiem bija jābūt ļoti elastīgiem. Mēs augsti novērtējam to, kā ministrijas, centrālās valdības galvenais informācijas sistēmas drošības speciālists, atsevišķi ierēdņi un pakalpojumu sniedzēji, piemēram, Vienotais IKT pakalpojumu centrs, reaģēja uz Covid-19 krīzi.

Mēs veicām aptauju, lai iegūtu informāciju par IKT lietotnēm, ko ierēdņi izmanto, strādājot mājās. Mēs konstatējām, ka informācijai par izmantojamajiem kopdarbības IKT rīkiem jābūt skaidrākai un vieglāk saprotamai. Piektā daļa respondentu apgalvoja, ka nebija informēti par vienošanos par kopdarbības IKT rīku izmantošanu; 22 % nebija apmierināti ar saziņu par šādu vienošanos. Lielākā neskaidrība bija saistīta ar ziņojumapmaiņas lietotņu, piemēram, *WhatsApp*, un tiešsaistes sadarbības platformu, piemēram, *Microsoft Teams*, *SharePoint* un *Dropbox*, izmantošanu.

Septiņi procenti respondentu, kuri izmanto *WhatsApp*, un 16 % respondentu, kuri izmanto privāto e-pastu, bez atļaujas bija dalījušies arī ar konfidenciālu informāciju. Viens no iemesliem bija tas, ka ierēdņi dažreiz nezināja, kuras lietojumprogrammas viņiem bija atļauts izmantot. Piemēram, centrālās valdības iekštīklā bija noteikts, ka *WhatsApp* var izmantot darbam noteiktos apstākļos. Tomēr vairākas ministrijas nepārprotami aizliedza izmantot šo ziņojumapmaiņas lietotni.

Neapmierinātība ar pieejamo IKT rīku piedāvātajām iespējām ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc tiek pārkāptas šīs vienošanās un izmantotas lietotnes, kas nav ieteicamas. Ministri, valsts sekretāri un vecākie ierēdņi arī ne vienmēr izmantoja noteiktos un pieejamos drošos IKT rīkus, lai gan viņu IKT rīku izmantošana ir piemērs pārējai organizācijai. Ministri, valsts sekretāri un vecākie ierēdņi dažreiz deva priekšroku populārām ziņojumapmaiņas lietotnēm, piemēram, *WhatsApp*, mazāk drošiem planšetdatoriem un viedtālruniem, jo tie ir ērtāki, ātrāki un lietotājam draudzīgāki nekā ļoti drošie rīki.

Mūsu izmeklēšana atklāja šādu piemēru. 2020. gada pavasarī viena no ministrijām pēc centrālās valdības galvenā informācijas sistēmas drošības speciālista pieprasījuma izveidoja īpaši drošu videosanāksmju vidi. Šī vide bija paredzēta konfidenciālai saziņai starp ministriem un valsts sekretāriem, bet netika izmantota.

Ko mēs secinājām?

Mūsu izmeklēšana liecina, ka centrālajai valdībai jāveic pasākumi, lai ziņojumapmaiņas lietotņu un mobilo tālrunu izmantošanu padarītu drošāku. Mēs uzskatām, ka to izmantošana rada vislielāko risku informācijas drošībai un privātumam. Ja ieteiktie IKT rīki netiek izmantoti vai tiek izmantoti nepareizi, informācija var nonākt pie neīstā adresāta.

Daži centrālās valdības ierēdņi uzskata, ka ir vajadzīga skaidrāka saziņa par kopdarbības IKT rīku, piemēram, ziņojumapmaiņas lietotņu un tiešsaistes sanāksmju pakalpojumu, drošu izmantošanu. Daži civildienesta ierēdņi izmanto *WhatsApp* un privāto e-pastu, lai

dalītos ar konfidenciālu informāciju saistībā ar darbu, tādējādi neievērojot savas organizācijas drošības vadlīnijas.

Ņemot vērā šos novērojumus, mūsu 2020. gada finanšu revīzijas ietvaros tika veikta papildu izmeklēšana par informācijas drošību centrālajā valdībā. Mēs īpaši vērtējam centrālās valdības riska un incidentu pārvaldību saistībā ar *WhatsApp* un dažādiem izmantotajiem videokonferenču rīkiem. Rezultātus publicējam 2021. gada maijā.

Prioritārā joma – sociālekonomiskā reakcija

49 Sociālekonomiskā reakcija arī ir galvenokārt dalībvalstu kompetencē, un tas izskaidro veikto pasākumu stingrības atšķirības. Katras dalībvalsts reakcija bija atkarīga, pirmkārt, no tās ekonomiskās un finansiālās situācijas pandēmijas sākumā, kā arī no tās sagatavotības sākotnējā infekcijas izplatības viļņa laikā. Otrkārt, ne visas dalībvalstis tika skartas vienlaicīgi un ar vienādu intensitāti, un tas izraisīja zināmu vilcināšanos lēmumu pieņemšanā par pārvietošanās ierobežojumu un aizsardzības pasākumu raksturu un vajadzīgajiem ekonomikas stimulēšanas un noturības veicināšanas pasākumiem.

50 Tagad, pēc vairāk nekā gada, visas dalībvalstis ir veikušas darbības, lai tādā vai citādā veidā neitralizētu negatīvo ietekmi, ko radījuši pārvietošanās ierobežošanas pasākumi, kas izraisījuši daudzu uzņēmumu slēgšanu, turklāt vairāki no tiem ir pilnībā pārtraukuši darbību, un pieprasījuma ievērojamo samazināšanos daudzās nozarēs. Lielāks atlaišanas risks ir radījis bažas par pieaugošu bezdarbu un sociāliem traucējumiem, kā arī par nepieciešamību palielināt valsts izdevumus. Valstu valdības ir izveidojušas darbavietu saglabāšanas shēmas, lai atvieglotu darba devēju finansiālo slogu, saglabātu nodarbinātību un ierobežotu krīzes izraisītās sociālās sekas. Tās ir izmantojušas virkni instrumentu, lai nodrošinātu tūlītēju likviditāti skartajiem uzņēmumiem (jo īpaši MVU), palīdzot tiem turpināt darbību un saglabāt nodarbinātību, tādējādi izvairoties no papildu grūtībām, ar ko saskartos māsaimniecības un indivīdi, kas jau tā atrodas šajā ļoti sarežģītajā situācijā.

51 Latvijas, Lietuvas un Nīderlandes ARI un ERP ir vērtējušas sociālekonomisko reakciju valsts vai ES līmenī. Latvijas un Nīderlandes ARI ir revidējušas atbalstu darba ņēmējiem un uzņēmumiem, savukārt Lietuvas ARI un ERP ir pārbaudījušas vispārējo ekonomisko reakciju savu attiecīgo kompetenču ietvaros.

Uzņēmumi



**Algemene
Rekenkamer**

Nīderlande –
Algemene Rekenkamer

Individuāls atbalsts uzņēmumiem Covid krīzes laikā

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
12.11.2020.	Lietderības revīzija	Marts–augusts	NL EN kopsavilkums

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Mēs publicējam revīzijas rezultātus divās daļās, un pirmā daļa tika publicēta 2020. gada 26. jūnijā kā vēstule parlamentam ar nosaukumu “Atbalsts lieliem uzņēmumiem – mācīšanās no līdzšinējās pieredzes”. Šajā vēstulē apkopoti 16 gadījumi pēdējo 40 gadu laikā, kad secīgas valdības ir guvušas pieredzi saistībā ar valsts atbalsta pasākumiem, tostarp gadījumi, kad gūtā pieredze ir bijusi negatīva. Aptvertie gadījumi bija dažādi – no valsts atbalsta bijušajai RSV kuģubūves grupai 20. gadsimta 70tajos gados un gaisa kuģu ražotājam Fokker 90tajos gados līdz nesenajam atbalstam bankām kredītu krīzes laikā.

Projekta otrajā daļā, kas tika publicēta 2020. gada 12. novembrī kā ziņojums, mēs pārbaudījām, vai saistībā ar šiem 16 gadījumiem gūtās atziņas ir izmantotas pašreizējās Covid-19 krīzes laikā, īstenojot valsts atbalsta pasākumus tādiem uzņēmumiem kā *KLM*, *IHC* un *HEMA*. Mēs pārbaudījām valdības lēmumu pieņemšanas procedūras attiecībā uz četriem uzņēmumiem, kas bija saņēmuši pielāgotu valsts atbalstu Covid-19 krīzes laikā, un attiecībā uz trim uzņēmumiem, kuru pieteikumi tika noraidīti. Vai gūtā pieredze tika izmantota, vai arī joprojām bija grūti izvairīties no vairākām kļūdām?

Ko mēs konstatējam?

Mēs konstatējam, ka valdība ir izmantojusi daudzas pagātnē gūtās atziņas. Mēs konstatējam, ka ministri kopumā rūpīgi izvērtēja pieteikumus, lai noteiktu, vai tie ir pietiekami pamatoti, un vajadzības gadījumā izskatīja alternatīvas. Pirms iesaistīšanās valsts atbalsta plānā viņi arī vispirms bija novērtējuši, kādu atbalstu varēja sniegt citas ieinteresētās personas, lai glābtu uzņēmumu (vai veiktu rekapitalizāciju). Tā, piemēram, valdība nolēma, ka *HEMA* spēja izdzīvot bez atbalsta. Uz *NS* (valsts dzelzceļa

operatoru) un *Schiphol* lidostas darbiniekiem, kuri veic apkalpošanu uz zemes, tika attiecinātas vispārīgākas Covid-19 atbalsta shēmas. Ministri kopumā arī savlaicīgi apspriedās ar Eiropas Komisiju, lai noteiktu ierosinātā atbalsta saderību ar iekšējo tirgu. Tomēr revīzijā arī atklājās, ka ne visos gadījumos viss noritēja veiksmīgi. Piemēram, valdība bija paudusi nodomu sniegt atbalstu pārāk agri, publiski paziņojot, ka tā plāno sniegt *KLM* atbalstu aptuveni 2–4 miljardu EUR apmērā. Šis agrīnais paziņojums atbalsta sarunās nodrošināja priekšrocības bankām, kurām piederēja daļa *KLM* un kuras būtu cietušas ievērojamus zaudējumus, ja aviosabiedrība būtu bankrotējusi. Tā rezultātā valsts galu galā uzņēmās 93 % no atbalsta pasākuma radītā riska. Tāpēc mēs secinājām, ka attiecībā uz *KLM* rekapitalizācijas principa piemērošana bija tikai daļēji sekmīga. Tas atgādina *Fokker* un *NedCar* glābšanas pasākumus 20. gadsimta 90tajos gados, kad sabiedrības interese par uzņēmumu glābšanu dažkārt bija nodrošinājusi privātajām pusēm ietekmi, lai piespiestu valdību sniegt atbalstu.

Mēs konstatējām arī, ka pastāvēja interešu konflikta risks, – *KLM* atbalsta gadījumā valdība bija lūgusi konsultācijas *ABN AMRO* bankai, taču banka arī bija daļa no konsorcijs, ar kuru valdībai bija jāvienojas par dalību atbalsta pasākumā.

Valsts atbalsts kuģubūves uzņēmumam *IHC* bija paredzēts, lai nepieļautu, ka valdībai būtu jāizmaksā 395 miljoni EUR par eksporta kredītu apdrošināšanu, kas jau piešķirta uzņēmuma bankrota gadījumā. Uzņēmums *IHC* tika pasargāts no bankrota, daļēji pateicoties papildu kredīta apdrošināšanai. Valdība uzskatīja, ka 700 miljoni EUR ir valstij pieņemams riska līmenis saistībā ar šo atbalsta pasākumu. Tomēr mēs atklājām, ka maksimālais risks, ko valstij rada atbalsts *IHC*, būtu 895 miljoni EUR. Azartspēļu jomā šādu stratēģiju sauc par “divkāršošanu uz leju”. Valdība nebija pilnībā informējusi parlamentu par šo risku. Arī attiecībā uz atsevišķiem atbalsta shēmas aspektiem parlaments saskaņā ar likumu bija jāinformē iepriekš, lai tam nebūtu jāsamierinās ar jau notikušu faktu.

Valdība 2020. gada 1. maijā publicēja jaunu novērtēšanas sistēmu, lai lemtu par individuāliem atbalsta pieteikumiem. Mēs uzskatām, ka, veicot vairākus pielāgojumus, jaunā novērtēšanas sistēma nodrošina ceļvedi, kā pareizi un strukturēti izskatīt individuālos atbalsta pieteikumus.

Ko mēs secinājām?

Mēs secinājām, ka valdība ir guvusi daudz – bet ne visas – atziņas no līdzšinējās pieredzes. Mēs ierosinājām papildināt novērtēšanas sistēmu ar vairākiem punktiem. Šī novērtēšanas sistēma arī būtu jāformalizē.

Dīkstāves atbalsta shēmas



Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Latvija –
Valsts kontrole

Finanšu ministrijai piešķirtā finansējuma izlietojums dīkstāves pabalsta izmaksai

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
26.11.2020.	Finanšu revīzija	Marts–augusts	LV EN kopsavilkums

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Finanšu ministrijai saistībā ar Covid-19 radītās krīzes pārvarēšanu, seku mazināšanu un novēršanu Ministru kabinets ir piešķīris papildu līdzekļus no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”, kas nepārsniedz 101.8 milj. euro, lai nodrošinātu dīkstāves pabalsta izmaksu darbiniekiem, kas tiek nodarbināti uzņēmumos, kam sakarā ar Covid-19 izplatību ir būtiski pasliktinājusies finanšu situācija, vai līdzīgā situācijā esošām pašnodarbinātām personām.

Dīkstāves pabalsts ir viens no likumā “Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību” noteiktajiem atbalsta mehānismiem Covid-19 izraisīto seku novēršanai un pārvarēšanai, kas jau 2020. gada martā tika ieviests. Tā būtība ir atlīdzības kompensācija krīzes skarto nozaru darbiniekiem, ja darba devējs nenodarbina darbinieku, un pašnodarbinātām personām, kuru saimniecisko darbību skārusi krīze. Dīkstāves pabalsta apmērs ir līdz 75 % no iepriekšējo sešu mēnešu vidējās atlīdzības apmēra, bet ne vairāk kā 700 euro par kalendāro mēnesi.

Mūsu starpziņojumā apkopota informācija par veiktajām pārbaudēm Finanšu ministrijā un tās padotības iestādē Valsts ieņēmumu dienestā (VID) par papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai faktisko izlietojumu – dīkstāves pabalsta izmaksai. Revīzijā izvērtēti arī pabalsta piešķiršanai noteiktie kritēriji un pabalsta administrēšanas process.

Ko mēs konstatējam?

VID tika piešķirts 54 076 431 euro un izlietots 53 784 481 euro jeb 53 % no sākotnēji plānotā finansējuma. Pabalsts izmaksāts 52 867 darba ņēmējiem 51 446 671 euro apmērā un 2381 pašnodarbinātai personai 2 337 810 euro apmērā (dati uz 14.8.2020.). Faktiskais izlietojums bija ievērojami mazāks nekā Ministru kabineta sākotnēji piešķirtais jeb rezervētais finanšu līdzekļu apjoms, lai gan sākotnējie aprēķini balstījās uz konkrētu nozaru tvērumu un attiecīgi šaurāku pabalstu saņēmēju loku, kā arī pabalsts bija paredzēts īsākam periodam. Aprēķinos pabalsta izmaksa bija paredzēta divus mēnešus, bet faktiski tika veikta nepilnus četrus mēnešus.

Pārbaudot, vai VID dīkstāves pabalstu ir piešķīris un izmaksājis atbilstoši dīkstāves pabalsta piešķiršanas mērķim un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, mēs neesam konstatējuši būtiskas neatbilstības. Tomēr mēs konstatējam normatīvā regulējuma nepilnības:

- Pamatā grozījumi dīkstāves pabalsta reglamentējošos Ministru kabineta noteikumos tika izdarīti ar mērķi paplašināt dīkstāves pabalsta saņēmēju loku. Tomēr vienu grozījumu rezultātā, ietverot jaunu dīkstāves pabalsta saņēmēju loku, citi tika izslēgti no potenciālo dīkstāves pabalsta saņēmēju loka.
- Vairākos gadījumos dažām personu grupām bija radīti nelīdzvērtīgi nosacījumi dīkstāves pabalsta saņemšanai:
 - starp pašnodarbinātām personām situācija bija labvēlīgāka mikrouzņēmumu nodokļa maksātājiem, jo nebija noteikts kritērijs, atbilstoši kuram tiktu vērtēts deklarētais mikrouzņēmumu nodokļa apjoms, ņemot vērā, ka mikrouzņēmumu nodokļa maksātāji nemaksā citus nodokļus. Savukārt pārējām pašnodarbinātām personām pabalsta saņemšanai bija noteikts minimālais veikto valsts sociālo apdrošināšanas obligāto iemaksu apmērs 2019. gada pēdējo divu ceturkšņu periodā;
 - maksājot līdzvērtīgus nodokļus, darba ņēmējiem, kuri strādāja pie viena krīzes skartā darba devēja, situācija bija labvēlīgāka nekā tiem darba ņēmējiem, kuri strādāja nepilnu darba slodzi pie vairākiem krīzes skartajiem darba devējiem un kuriem bija iespējams saņemt dīkstāves pabalstu no vidējās bruto samaksas tikai pie viena darba devēja.

Ko mēs secinājām?

Revīzijas rezultātā sniegts priekšlikums Ministru kabinetam – lai krīzes skartajiem potenciālajiem atbalsta saņēmējiem būtu līdzvērtīgi nosacījumi, turpmāk, ieviešot jaunus atbalsta veidus un paplašinot atbalsta saņēmēju loku, nodrošināt, ka vienlaikus netiek izslēgtas kādas noteiktas personu grupas, kuras līdz izmaiņu veikšanai kvalificējās atbalsta saņemšanai, kā arī konkrēta atbalsta veida mērķa grupā nodrošināt līdzvērtīgas iespējas pretendēt uz atbalstu.

Kas ņemts vērā šajā ārkārtējā situācijā pēc revīzijas – darba ņēmēji atbalstu par dīkstāvi no vidējās bruto samaksas var saņemt pie vairākiem krīzes skartajiem darba devējiem, atbalsta par dīkstāvi saņemšanai nav noteikts minimālais valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmērs, atbalstu par dīkstāvi nosaka proporcionāli dīkstāves periodam.

Krīzes un ārkārtas situācijas pārvarēšana



AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA

Lietuva –
Valstybės Kontrolė

Covid-19 krīzes un ārkārtas situācijas pārvarēšana

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
30.11.2020.	Novērtējums	Februāris–oktobris	LT EN kopsavilkums

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Lai mazinātu Covid-19 sociālekonomiskās sekas, ir vajadzīgi transversāli pasākumi un darbības, kas izpaužas kā ātri politiski lēmumi un tiesību aktu pielāgojumi, papildu ekonomiski un finansiāli pasākumi, lai mazinātu negatīvo ietekmi uz ekonomiku, un mērķtiecīgi risinājumi sabiedrības vajadzībām. Valdības reaģēšanas apmēram un tās savlaicīgai īstenošanai ir izšķiroša ietekme uz to, kā tiks samazināta Covid-19 negatīvā ietekme uz sabiedrības veselību, iedzīvotāju ienākumiem, uzņēmumu likviditāti utt., kā arī uz to, kā būtiski mainīsies valsts ieņēmumi un izdevumi.

Mūsu ziņojumā ir apkopota informācija par Lietuvas Republikas valdības veiktajām darbībām un pasākumiem, lai pārvaldītu ārkārtas situāciju, mazinātu Covid-19 sekas un veicinātu ekonomiku un atveseļošanos. Tajā arī sniegts pārskats par piešķirto līdzekļu izlietojumu.

Ko mēs konstatējam?

Ņemot vērā situācijas negatīvo ietekmi uz sociālo vidi un ekonomiku un lai pārvaldītu Covid-19 slimības izplatību, Lietuvas Republikas valdība no 2020. gada marta līdz jūnijam pieņēma saistītus pasākumu kopumus, un tie bija šādi:

- o pasākumu plāns ekonomikas stimulēšanai un koronavīrusa (Covid-19) izplatības seku mazināšanai, lai nodrošinātu resursus veselības un sabiedrības aizsardzības sistēmu efektīvai darbībai, palīdzētu saglabāt darbavietas un iedzīvotāju ienākumu līmeni, palīdzētu uzņēmumiem saglabāt likviditāti, veicinātu ekonomiku un garantētu Valsts kases likviditāti. Plānam tika piešķirti 6,2 miljardi EUR, un

pasākumiem, kuriem nepieciešams tiešs finansējums (ieguldījumi, aizdevumi, kompensācijas, subsīdijas, maksājumi), – 4,9 miljardi EUR, un no šīs summas 40,1 % finansējuma tika izlietots līdz 2020. gada septembra beigām;

- Nākotnes ekonomikas DNS plāns, kura mērķis bija panākt ātrus un efektīvus ieguldījumus Lietuvas ekonomikas atveseļošanā un izaugsmē, lai padarītu ekonomiku ilgtspējīgu un inovatīvu un radītu augstu pievienoto vērtību. Plānam tika piešķirti 5,8 miljardi EUR, galveno uzmanību pievēršot piecām prioritārām jomām, proti, cilvēkkapitālam, digitālajai ekonomikai un uzņēmējdarbībai, inovācijai un pētniecībai, ekonomikas infrastruktūrai, klimata pārmaiņām un enerģētikai. Līdz 2020. gada janvāra beigām bija noslēgti līgumi par 13,5 % no plānam piešķirtā finansējuma;
- Covid-19 pārvaldības stratēģija ar mērķi īstermiņā pārvaldīt Covid-19 slimības izplatību un pienācīgi sagatavoties iespējamiem jauniem vīrusa viļņiem nākotnē. Stratēģijas īstenošanai tika plānotas 126 darbības, kas nebija saistītas ar fondiem. 2020. gada oktobrī 28 % stratēģijā paredzēto darbību bija aizkavējušās.

Ko mēs secinājām?

Analizējot Lietuvas Republikas valdības pieņemto pasākumu īstenošanu, mēs redzējām, ka riski Lietuvas ekonomikas pārveidei par inovatīvu ekonomiku ar augstu pievienoto vērtību, lai sasniegtu Nākotnes ekonomikas DNS plāna mērķi, bija saistīti ar projektu izskatīšanai un novērtēšanai nepieciešamā laika trūkumu, informācijas trūkumu par to ekonomisko pamatotību, kā arī detalizētas izmaksu un ieguvumu analīzes trūkumu.

Koronavīrusa izraisītā pandēmija negatīvi ietekmēja publiskās finanses, ekonomiku un darba tirgu – palielinājās valsts parāds, samazinājās iekšzemes kopprodukts, valsts ieņēmumi bija mazāki nekā gaidīts, palielinājās izdevumi, pieauga bezdarbs utt. Tomēr Lietuvas ekonomikas attīstība 2020. gada pirmajā pusē bija labāka nekā gaidīts. To daļēji ietekmēja arī valdības īstenotie ekonomikas stimulēšanas pasākumi un atbalsta pasākumi iedzīvotājiem un uzņēmējdarbībai.

Mēs uzskatām, ka novērtējuma ziņojumā apkopotie dati kļūs par avotu apkopotai informācijai par Lietuvas Republikas valdības rīcību un sniegs papildu iespēju ārkārtas situācijas pārvaldībā iesaistītajām iestādēm novērst tās negatīvo ietekmi, plānot un pieņemt lēmumus, kas vislabāk atbilst pandēmijas seku visvairāk skarto teritoriju vajadzībām.

ES atbildes pasākumi ekonomikas jomā



EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienība –
Eiropas Revīzijas palāta

Apskats Nr. 06/2020 “ES ekonomikas politikas atbildes reakcija uz Covid-19 krīzi – riski, izaicinājumi un iespējas”

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
9.12.2020.	Apskats	Marts–augusts	ES oficiālās valodas

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Covid-19 pandēmija ir piespiedusi ES dalībvalstis apturēt ievērojamu daļu to ekonomikas. 2020. gada maijā tika lēsts, ka 2020. gadā ES reālais IKP samazināsies par 7,4 %. Lai izlīdzinātu pandēmijas līkni un ierobežotu un novērstu ekonomisko kaitējumu, ES un tās dalībvalstis īstenoja dažādus pasākumus. Lai gan ES ir vadošā koordinētāja loma tādu pasākumu īstenošanā, kas vērsti uz ekonomisko zaudējumu kontroli un atvēršanos, par šādiem pasākumiem lemj un tos galvenokārt īsteno valstu līmenī.

Lai pieņemtu pamatotus lēmumus par jaunu pasākumu īstenošanu un esošo pasākumu pielāgošanu, ir svarīgi saprast, kā ES kopumā reaģēja uz pašreizējo pandēmiju. Šajā nolūkā apskatā sniegts neatkarīgs pārskats par attiecīgajām ekonomiskajām darbībām, kas veiktas valsts (līdz 2020. gada jūlijam) un ES līmenī (līdz 2020. gada oktobrim). Vispirms mēs apkopojām un sistemātiski analizējām visu publiski pieejamo informāciju un datus un pēc tam izvērtējam dažādos pasākumus, kas uzsākti ES līmenī un dalībvalstīs, nosakot iespējamus riskus, problēmas un iespējas turpmākai ES ekonomikas politikas koordinēšanai.

Ko mēs konstatējam?

Valdības pieņēma dažādus diskrecionārus fiskālos pasākumus aptuveni 3,5 triljonu EUR apmērā, kas kopumā atbilst ES krīzes politikas pamatnostādņem, konkrētāk, darbavietu saglabāšanas shēmas un valsts atbalstu, lai palīdzētu uzņēmumiem nodrošināt

likviditāti. Valstu pakešu saturs un relatīvais apmērs dalībvalstīs ievērojami atšķirās. Lai gan pasākumi ir efektīvi mazinājuši bezdarba riskus pārvietošanās ierobežojumu laikā, tie ievērojami palielinās valsts parāda līmeni.

ES reaģēja, veicot šādus pasākumus, lai atbalstītu valstu centienus pārvarēt krīzi:

- Eiropas Centrālās bankas ātra monetāra intervence, ko papildināja
 - ES fiskālajos un valsts atbalsta noteikumos paredzētā elastīguma izmantošana;
 - *ad hoc* ekonomikas politikas vadlīnijas;
 - ES budžeta novirzīšana pasākumiem reaģēšanai krīzes situācijās;
- drošības tīklu izveide, lai nodrošinātu mērķtiecīgu aizdevumu atbalstu:
 - valdībām ar Komisijas (*SURE* un Eiropas Stabilitātes mehānisma) starpniecību;
 - uzņēmumiem ar Eiropas Investīciju bankas starpniecību;
- vērienīgāku atbalsta instrumentu izstrāde, no kuriem vislielākais un vissvarīgākais ir *NGEU*⁴³ (750 miljardu EUR vērtībā). *NGEU* galvenais komponents ir Atveseļošanas un noturības mehānisms, kura mērķis ir novērst ekonomisko atšķirību riskus un nostiprināt atveseļošanu ES zaļajā un digitālajā stratēģijā.

Ko mēs secinājām?

Pasākumu kopums dalībvalstu un ES līmenī rada riskus un izaicinājumus saistībā ar ES ekonomikas politikas koordinēšanu, tās īstenošanu un ES līdzekļu pareizu finanšu pārvaldību:

- dalībvalstu fiskālo pasākumu kopumi rada jaunus izaicinājumus ES iestādēm, kas ir atbildīgas par fiskālā stāvokļa uzraudzību, iekšējo tirgu, darba tirgiem un finanšu nozari;

⁴³ Apskata pabeigšanas laikā vēl netika īstenots.

- pastāv risks, ka vēl vairāk palielināsies ekonomiskā plaisa starp dalībvalstīm, jo to spējas reaģēt uz krīzi ir ļoti atšķirīgas atkarībā no to iepriekšējiem ekonomiskajiem apstākļiem;
- jaunā ierosinātā atveseļošanas mehānisma efektivitāte var samazināties, ja:
 - tā finanšu struktūra un uzraudzības un pārskatatbildības sistēma nebūs atbilstīga;
 - atveseļošanas plāni netiks pienācīgi koordinēti un nebūs vērsti uz izaugsmi veicinošām reformām un ieguldījumiem;
 - īstenošana nebūs savlaicīga un/vai būs zems līdzekļu absorbcijas līmenis;
- Komisija saskarsies ar grūtībām pārvaldīt finanšu risku, ko rada liela mēroga ES darījumi kapitāla tirgos;
- ES ekonomiskā reakcija uz Covid-19 krīzi sniedz arī šādas iespējas:
 - finansiālu pasākumu īstenošana kā atbilde uz ekonomikas krīzi turpinās, un tas var norādīt uz pastiprinātu ES iestāžu lomu ES ekonomikas atveseļošanas pārvaldībā;
 - jaunu pagaidu fondu, piemēram, *SURE* un *NGEU*, izveide paver iespēju apsvērt pastāvīgus uzlabojumus ES budžetspējā reaģēt uz lieliem ekonomikas satricinājumiem un mazināt no tiem izrietošās dalībvalstu ekonomiskās atšķirības;
 - ja darbības tiek rūpīgi izstrādātas un uzraudzītas Eiropas pusgada ietvaros, šis papildu finansējums ir arī vērtīga izdevība popularizēt ES prioritātes, piemēram, ilgtspējīgu attīstību un digitalizāciju.

Prioritārā joma – publiskās finanses un ar tām saistītie riski

52 Jau 2020. gada vidū dalībvalstis bija pieņēmušas gandrīz 1250 fiskālos pasākumus, lai novērstu pandēmijas ietekmi uz ekonomiku un veselību, un to vērtība bija 3,5 triljoni EUR (27 % no ES 27 dalībvalstu IKP aplēsēm 2020. gadam)⁴⁴. Pirmā viļņa laikā mobilizētie vairāki miljardi euro jau pārsniedza visu 2008.–2009. gadā pieņemto atveseļošanas pasākumu kopējo vērtību⁴⁵.

53 Dalībvalstu fiskālā politika ir vērsta uz pārvietošanās ierobežojumu un pieprasījuma samazināšanās īstermiņa ietekmes uz ienākumiem un nodarbinātību mazināšanu, kā arī uz noturības un atveseļošanas pasākumu izmantošanu. Parasti to veido:

- automātiski stabilizatori, piemēram, standarta nodokļu korekcijas un bezdarba mazināšanas shēmas;
- diskrecionāri budžeta stimulēšanas pasākumi, piemēram, nodokļu atvieglojumi vai likmju samazināšana, un ārkārtas izdevumi tādās jomās kā nodarbinātības atbalsts un veselības nozare;
- ar budžetu nesaistīti pasākumi uzņēmējdarbības likviditātes garantēšanai (valsts aizdevumi, aizdevumu garantijas, nodokļu atlikšana utt.), kuriem nav tiešu fiskālo izmaksu.

54 Nīderlandes, Portugāles un Zviedrijas ARI ir novērtējušas, kā finanšu pasākumi, kas veikti, reaģējot uz Covid-19, ietekmē publiskās finanses un valsts budžeta īstenošanu un kādi riski un fiskālās sekas rodas šajā ziņā.

⁴⁴ ERP, *Apskats Nr. 06/2020* "ES ekonomikas politikas atbildes reakcija uz Covid-19 krīzi – riski, izaicinājumi un iespējas", 9.12.2020.

⁴⁵ Eiropas Komisija, *Jautājumi un atbildes: paziņojums par fiskālās politikas reakciju uz koronavīrusa pandēmiju*, 3.3.2021.

Publiskās finanses un ar tām saistītie riski



Algemene
Rekenkamer

Nīderlande –
Algemene Rekenkamer

Covid-19 krīze: garantiju un aizdevumu radītie riski publiskajām finansēm

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
25.11.2020.	Finanšu/ atbilstības revīzija	Marts–augusts	NL EN kopsavilkums

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Nīderlandes valdība no 2020. gada marta līdz augustam ir izveidojusi dažādas shēmas, lai izvairītos no Covid-19 izplatības novēršanas pasākumu radītiem ekonomiskiem zaudējumiem.

Papildus vairākiem miljardiem euro, kas tika piešķirti neparedzētiem izdevumiem un zaudēto ienākumu segšanai, valdība sniedza arī garantijas, paplašināja esošās garantiju shēmas un piešķīra aizdevumus. Lai gan garantiju shēmas uzreiz nerada izdevumus, tās tomēr rada (ievērojamu) izdevumu risku, ja tās tiek pieprasītas.

Tāpēc valdība jau ir noteikusi stingrus noteikumus, kas reglamentē garantiju shēmu izveidi un aizdevumu piešķiršanu.

Mēs izpētījām, kādas garantijas un aizdevumus valdība ir sniegusi no 2020. gada marta līdz augusta beigām un vai tā ir ievērojusi noteikumus.

Mēs pārbaudījām arī, vai un kā parlaments ir informēts par šīm garantijām un aizdevumiem un vai ir ievēroti parlamenta budžeta noteikumi.

Ko mēs konstatējam?

Laikposmā no 2020. gada marta līdz augusta beigām valdība izveidoja vai pagarināja 14 garantiju shēmas. Tādējādi Nīderlandes valdības izsniegto garantiju kopējā summa tika palielināta par 60,9 miljardiem EUR. Valdība sagaida, ka tas radīs papildu izdevumus 2,6 miljardu EUR apmērā. Turklāt valdība tajā pašā laikposmā izsniedza astoņus aizdevumus par kopējo summu 1,8 miljardi EUR.

Tāpēc valdības no marta līdz augusta beigām izsniegtās garantijas un aizdevumi palielināja riskam pakļautās valsts naudas apjomu par 62,7 miljardiem EUR. Tas palielināja kopējo riskam pakļauto valsts līdzekļu apjomu līdz līmenim, kas ir gandrīz vienāds ar rekordaugsto līmeni, kāds bija vērojams kredītu krīzes laikā (245,5 miljardi EUR).

Mūsu izmeklēšana arī parādīja, ka valdība nav konsekventi piemērojusi savus noteikumus par garantiju shēmu un aizdevumu izveidi vai pagarināšanu. Piemēram, katrai jaunai vai paplašinātai shēmai netika izmantota obligātā novērtējuma sistēma. Tajās shēmās, kurās tā tika izmantota, atšķīrās novērtējuma sistēmas piemērošanas pamatīguma pakāpe. Turklāt ne visi veiktie novērtējumi tika savlaicīgi nosūtīti parlamentam, kā to paredz obligāta prasība. Tāpēc parlaments nevarēja iepazīties ar grozīto budžeta likumu saturu pirms to apstiprināšanas.

Visbeidzot, mūsu izmeklēšana parāda, ka attiecībā uz sešām no 22 izveidotajām vai pagarinātajām shēmām valdība nebija informējusi parlamentu par to darbības uzsākšanu, pirms tam bija iespēja apspriest grozīto budžeta likumu. Saskaņā ar Nīderlandes Likumu par valdības kontiem ministram rakstiski jāpaziņo parlamentam par shēmas ieviešanu, ja tas vajadzīgs valsts interesēs, pirms parlamentam ir iespēja apspriest un apstiprināt budžeta grozījumu likumprojektu.

Ko mēs secinājām?

Mēs secinājām, ka valdība nav konsekventi piemērojusi savu politiku un noteikumus garantiju shēmu un aizdevumu izveidei vai pagarināšanai. Mēs secinājām arī, ka parlaments ne vienmēr ir ticis savlaicīgi un pienācīgi informēts un dažos gadījumos tādējādi ir pārkāpis Nīderlandes Likumu par valdības kontiem.

Mēs ieteicām finanšu ministram pārskatīt noteikumus, kas reglamentē garantiju shēmu izveidi vai pagarināšanu un aizdevumu piešķiršanu attiecībā uz to izmantošanu krīzes situācijās. Mēs arī ieteicām finanšu ministram darīt vairāk, lai nodrošinātu, ka parlaments tiek pienācīgi un savlaicīgi informēts. Mēs arī ieteicām labāk informēt parlamentu par shēmu riskiem, paredzamajiem zaudējumiem un šim nolūkam pieejamo rezervju līmeni. Visbeidzot, mēs ieteicām izvērtēt shēmas, kas tika īpaši ieviestas, lai pēc iespējas drīzāk tiktu galā ar Covid-19 krīzes ekonomiskajām sekām, īpašu uzmanību pievēršot šo shēmu efektivitātei.



Zviedrija –
Riksrevisionen

RIKSREVISIONEN

Fiskālās politikas satvars: kā valdība to piemēroja 2020. gadā

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saites
17.12.2020.	Lietderības revīzija	Aprīlis–septembris	SV EN kopsavilkums

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Lai novērstu Covid-19 pandēmijas izraisīto dziļo ekonomikas lejupslīdi, Zviedrijas valdība 2020. gada pavasarī un vasarā pieņēma lēmumu par virkni atbalsta pasākumu. Tika lēsts, ka šie pasākumi pasliktinās valsts finanšu stāvokli par aptuveni 2 % no IKP. Lai atjaunotu ekonomiku, 2021. gada budžeta likuma projektā tika ierosināti papildu pasākumi par kopējo summu 108 miljardi SEK (2,1 % no IKP).

Lai gan ekspansīva fiskālā politika noteikti ir nepieciešama, lai stabilizētu ekonomiku krīzes laikā, ir vienlīdz svarīgi ilgtermiņā saglabāt valsts finanšu stabilitāti. Tāpēc mēs veicām valdības fiskālās politikas revīziju saistībā ar Zviedrijas fiskālās politikas satvaru, kura mērķis ir nodrošināt ilgtermiņa ilgtspējīgu un pārredzamu fiskālo politiku.

Satvars ietver vairākus budžeta politikas mērķus, kā arī pārredzamas ziņošanas principus, un to pieņēma Zviedrijas parlaments Riksdāgs. Šis satvars pastāv kopš 21. gadsimta sākuma un gadu gaitā ir uzlabots; daļēji tas ir mūsu periodisko šīs jomas revīziju nopelns.

Ko mēs konstatējam?

Revīzija parādīja, ka valdības krīzes ierobežošanas pasākumi radīja lielu deficītu un ka pārpalikuma mērķis attiecībā uz vispārējās valdības neto aizdevumiem netiks sasniegts. Stabilizācijas politikas apsvērumu dēļ ir pieļaujamas īslaicīgas atkāpes no mērķa līmeņa, jo pārpalikuma mērķi piemēro visā uzņēmējdarbības ciklā. Tomēr valdība nebija iesniegusi savu obligāto plānu par to, kā pārpalikuma mērķi varētu sasniegt vidējā termiņā.

Vēl viens budžeta politikas mērķis ir centrālās valdības izdevumu maksimālā robeža, kuras līmeni valdība būtiski paaugstināja 2020. gadam un turpmākajiem gadiem.

Revīzija parādīja, ka valdībai ir pamatoti iemesli palielināt izdevumu maksimālo robežu 2020. gadam, jo pandēmija radikāli mainīja fiskālās politikas nosacījumus. Bet būtiski paaugstinātais līmenis 2021. un 2022. gadā nebija pamatots valdības makroekonomiskajās prognozēs un tam nebija korelācijas ar šīm prognozēm. Tā vietā valdību motivēja vajadzība pēc ārkārtīgi lielām drošības rezervēm.

Ierosinātā izdevumu maksimālā robeža 2023. gadam ir atgriezusies normālā līmenī attiecībā pret Zviedrijas ekonomikas apmēru. Tādējādi tiek ierobežots pastāvīgo izdevumu palielinājums krīzes laikā, un tas nozīmē, ka iepriekšējo gadu galējās rezerves var izmantot tikai pagaidu pasākumiem. Ņemot to vērā, mēs konstatējam, ka budžeta likuma projektā nebija skaidri noteikta izdevumu puses pagaidu un pastāvīgo pasākumu darbības joma.

Ko mēs secinājām?

Mēs secinājām, ka fiskālā politika galvenokārt bija izstrādāta un par to tika ziņots saskaņā ar fiskālās politikas regulējumu. Fiskālās politikas satvars nodrošināja valdībai atbalstu īslaicīgām novirzēm no pārpalikuma mērķa ar stabilizācijas politiku saistītu apsvērumu dēļ. Tomēr konstatējam arī atkāpes no regulējuma, proti, valdība, neziņojot par to, kā notiks atgriešanās pie pārpalikuma mērķa, neievēroja Budžeta likumu. Mēs uzskatījām, ka neskaidrā situācija nebija iemesls, lai neievērotu Budžeta likuma noteikumus. Gluži pretēji, tieši pēkšņas lejupslīdes gadījumā var sagaidīt atkāpes no mērķa līmeņa.

Mēs secinājām arī, ka valdība maksimālo izdevumu robežu 2021. un 2022. gadam ir paaugstinājusi tādā veidā, ko satvars neatbalsta, un ka pastāvēja risks īstenot mazāk efektīvas izdevumu prioritātes. Līmeņi bija tik augsti, ka tika apdraudēta izdevumu robežas kā pārpalikuma mērķa atbalsta instrumenta funkcija. Piemērotāka alternatīva būtu palielinājumi, lai segtu tikai vajadzības, kas izrietēja no valdības faktiski īstenotās stabilizācijas politikas, kā arī rezerve neparasti lielai makroekonomiskai nenoteiktībai. Ja fiskālās politikas nosacījumi atkal krasi mainītos, valdībai vienmēr būtu iespēja Riksdāgam atkal iesniegt priekšlikumus par jaunu maksimālo izdevumu robežu noteikšanu.

Mēs ieteicām arī, vēlākais, gaidāmajā 2021. gada pavasara fiskālās politikas likumprojektā skaidri noteikt pagaidu un pastāvīgo pasākumu tvērumu budžeta izdevumu pusē.

Riski budžeta izpildē



Portugāle –
Tribunal de Contas

Publisko resursu izmantošanas riski ārkārtas situācijās pārvaldībā (Covid-19)

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saite
1.6.2020.	Analīze	Kopš pandēmijas sākuma	PT

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Ar šo dokumentu mēs ļoti agrīnā pandēmijas posmā centāties pievērst uzmanību vairākiem riskiem, kas attiecas uz finanšu pārvaldību ārkārtas situācijās un ko nedrīkst atstāt bez ievēribas Covid-19 izraisītās veselības, ekonomikas, sociālās un finanšu krīzes laikā.

Ko mēs konstatējam?

Mēs identificējam riskus, kas saistīti ne tikai ar krīzes un ārkārtas pasākumu pārvaldību, ārkārtas un publisko atbalstu, kontroles pasliktināšanos un integritātes pazemināšanos, publisko iepirkumu un informācijas sistēmām, bet arī ar fiskālo pārredzamību (attiecībā uz ārkārtas pasākumu izmaksu un ietekmes novērtēšanu) un grāmatvedības pārskatiem.

Izvērtējot minētās jomas, tika ņemtas vērā ārkārtas situāciju parastās iezīmes, starptautiskie ieteikumi, jau izdotie ārkārtas tiesību akti, kā arī revīziju un citu kontroles pasākumu, kas jau veikti salīdzināmos apstākļos, rezultāti.

Ko mēs secinājam?

Mēs brīdinājam visas iestādes, kas pārvalda publiskos līdzekļus, par nepieciešamību apzināties šos riskus un apsvērt to mazināšanas pasākumus, jo īpaši attiecībā uz tiesību aktu un noteikumu skaidrību un saskaņotību, izdodot pamatnostādnes pasākumu saskaņotai īstenošanai, izveidojot uzraudzības mehānismus, nosakot un koordinējot atbildību un novēršot atbalsta dublēšanos.

Tika uzsvērts arī tas, cik svarīgi ir pareizi konfigurēt informācijas sistēmas atbalsta īstenošanai, stiprināt IT drošības sistēmas, novērtēt un nodrošināt visu ārkārtas reaģēšanas darbībās iesaistīto darbinieku integritāti un garantēt procedūru un darbību pārredzamību un publicitāti, jo īpaši, ja runa ir par atbalstu un publiskiem līgumiem vai dotācijām.

Mēs vērsām uzmanību uz nepieciešamību dokumentēt un pamatot visas procedūras un lēmumus un saglabāt pamata pārbaudes, tādējādi nodrošinot pienākumu nodalīšanu, kontrolpārbaudes, piegāžu apstiprināšanu, krājumu pārbaudes un fiziskās pārbaudes un aizstājot iepriekšējās pārbaudes ar pārbaudēm procedūru laikā vai pēc tām.

Mēs uzsvērām, ka ziņošana un atbildība, kā arī pārskatatbildība par izmantotajiem resursiem ietver detalizētu uzskaiti par visām darbībām, kas veiktas, lai īstenotu Covid-19 pasākumus, visiem saistītajiem izdevumiem, kā arī samazinātiem fiskālajiem ienākumiem, ar mērķi to ietekmes mērījumus veikt sistēmā, kas ļauj novērtēt ietekmi uz publiskajām finansēm un pasākumu ilgtspēju.

Mēs analizējam katru no šīm riska jomām, citējām iepriekšējo revīziju rezultātus un sniedzām sīkāk izstrādātus ieteikumus par katru no šīm jomām.

Prioritārā joma – vispārēja reakcija dažādos valdības līmeņos

55 Krīzes apmērs un daudzdimensionālais raksturs lika valdībām visos līmeņos (valsts un subnacionālā līmenī) darboties nenoteiktības apstākļos, vienlaikus saskaroties ar sarežģītiem kompromisiem starp veselības, ekonomiskajām un sociālajām prasībām. Steidzami pieņemot lēmumus par seku novēršanas un ierobežošanas pasākumiem, nenovēršami ir palielinājies risks ekonomikai, valdības rīcības efektivitātei un lietderībai, kā arī iepriekšējo noteikumu un procedūru pārkāpumi.

56 Rumānijas ARI ir revidējusi publisko resursu pārvaldību visos valdības līmeņos, savukārt Portugāles ARI ir izpētījusi Covid-19 pasākumu vietējo ietekmi.

Visi valsts pārvaldes līmeņi



Rumānija –
Curtea de Conturi a României

Valsts resursu pārvaldība ārkārtas stāvokļa laikā

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saite
11.8.2020.	Atbilstības revīzija	Marts–jūnijs	RO

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Globālā Covid-19 pandēmija izraisīja krīzi visā pasaulē. Rumānija nebija izņēmums un centās pārvaldīt situāciju, izmantojot savus resursus un pieredzi.

Ņemot vērā epidemioloģiskās situācijas attīstību, Rumānijas prezidents 2020. gada martā izdeva divus *dekrētus, ar kuriem noteica un pagarināja ārkārtas stāvokli visā valstī*. Abi dekrēti noteica jaunus pienākumus un uzdevumus noteiktām valsts iestādēm un institūcijām, kā rezultātā tika uzņemtas saistības par papildu izdevumiem no valsts līdzekļiem, lai novērstu un apkarotu Covid-19, veicot budžeta korekcijas.

Šajā saistībā Rumānijas parlaments nolēma, ka ne vēlāk kā 60 dienas pēc ārkārtas stāvokļa beigām mums ir jāveic revīzija par valsts resursu pārvaldību šajā periodā un jāiesniedz ziņojums ar konstatējumiem, secinājumiem un priekšlikumiem.

Ko mēs konstatējam?

Parlamenta lēmums nozīmēja to, ka mums bija jāpielāgo sava gada darba programma. Saskaņā ar revīzijas uzdevumu grafiku, ko Plēnums pieņēma laikposmam no 2020. gada maija līdz jūlijam, programmā tika iekļautas un veiktas 949 atbilstības revīzijas. No tām 284 uzdevumi tika veikti centrālās valdības līmenī un 665 uzdevumi – vietējās pašvaldības līmenī.

Revidētās struktūras tika atlasītas, pamatojoties uz summām, kas tika piešķirtas no centrālā un vietējā budžeta ārkārtas stāvokļa pārvaldībai. Tās ietvēra iestādes, kuras saņēma finansējumu un veica svarīgus pirkumus, kā arī tās, kurām bija noteikti papildu pienākumi un uzdevumi.

Īpašais ziņojums par minētajiem uzdevumiem sastāv no divām galvenajām daļām, un viena no tām attiecas uz vietējo valdību, savukārt otra – uz centrālo valdību.

Katrā ziņojuma daļā ir izklāstīti iestāžu pienākumi un uzdevumi saistībā ar pandēmijas novēršanu un apkarošanu, kā arī konstatējumi par šim nolūkam izmantoto resursu pārvaldību, kas sagrupēti pa jomām, tādām kā veselības aizsardzības sistēma, ekonomiskais atbalsts, nodarbinātība un sociālā aizsardzība, un vispārīgi pasākumi Covid-19 pandēmijas izplatības ierobežošanai un kontrolei.

Ziņojuma aptvertajā laikposmā Rumānija pieņēma budžeta ieņēmumu samazinājumu, izmantojot virkni fiskālo pasākumu un samazinot ieņēmumus radošo saimniecisko darbību. Ekonomiskā intervence izpaudās kā valsts resursu mobilizēšana, lai veicinātu produktīvu darbību, un ārkārtas izdevumu uzņemšanās pandēmijas apkarošanai un ekonomiskā satricinājuma mazināšanai.

Revidēto izdevumu apmērs atšķīrās atkarībā no jomas, un galvenās izmaksu kategorijas bija šādas:

- juridiskās saistības, kas piešķirtas publiskajam iepirkumam ārkārtas stāvokļa laikā – aptuveni 209,6 miljoni EUR;
- medicīniskā palīdzība / neatliekamās medicīniskās palīdzības rezerves – aptuveni 54,43 miljoni EUR;
- nodarbinātība un sociālā aizsardzība / karantīnas ieviešanas radītās izmaksas – aptuveni 754,12 miljoni EUR;
- vietējās valdības izmaksas – karantīnas izdevumu atlīdzināšana – aptuveni 26,67 miljoni EUR.

Revīzijās tika konstatēti daži pārkāpumi, un lielākā daļa no tiem bija saistīti ar tiesību aktu piemērošanu ārkārtas stāvokļa laikā. Konstatētie pārkāpumi bija šādi:

- reizēm tika pārkāpti principi, kas reglamentē publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (nediskriminācija un vienlīdzīga attieksme pret uzņēmējiem, līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas pārredzamība utt.);
- nebija izstrādātas vai ieviestas darbības vai sistēmas procedūras ārkārtas situāciju risināšanai;
- īpašie tiesību akti netika stingri izpildīti, jo īpaši saistībā ar tiesībām uz atalgojumu;

- dažos gadījumos tiesiskās prasības netika ievērotas, iegādājoties zāles, medicīnisko aprīkojumu un iekārtas, vai nu tirgus trūkuma vai arī uzpūstu tirgus cenu dēļ, kā rezultātā iepirkumu vērtība pārsniedza aplēsto;
- netika izveidotas rezerves īpašām situācijām, kas paredzētas papildu tiesību aktos, tāpēc tās bija mazākas, nekā likumā noteikts;
- steidzami nepieciešamie medicīnisko preču krājumi netika izveidoti sākotnēji noteiktajos iepirkuma termiņos.

Ko mēs secinājām?

Mēs uzsvērām, ka kopumā Covid-19 pandēmijas novēršanai un kontrolei izmantotie valsts līdzekļi tika pārvaldīti saskaņā ar ārkārtas tiesību aktos noteikto mērķi, uzdevumiem un atbildību.

Valsts iestādes lielākoties pildīja pienākumus, kas tām bija uzticēti, lai risinātu pastāvīgo izaicinājumu, proti, ārkārtas situācijā veikt ārkārtas pasākumus, vienlaikus pildot pienākumu ievērot tiesisko regulējumu, kas reglamentē to darbību. Nopietnu kļūdu nebija, lai gan dažas problēmas tika atrisinātas spontāni.

Tiek apsvērta iespēja nākotnē izstrādāt pasākumus reaģēšanai krīzes situācijā, piemēram:

- izstrādāt/paplašināt valsts rīcības plānu, kas skaidri regulē darbības un procedūras, kas jāveic ārkārtas situācijās;
- izstrādāt/grozīt/paplašināt tiesību aktus par publisko iepirkumu ārkārtas situācijās;
- noteikt ārkārtas rīcības un finansēšanas procedūras, lai racionalizētu saziņu;
- izstrādāt un īstenot shēmas, lai motivētu personālu, kas ir tieši iesaistīts būtiskās darbībās ārkārtas/trauksmes stāvokļa laikā.

Vietējā valdība



Portugāle –
Tribunal de Contas

Vietējo pašvaldību pieņemto Covid-19 pasākumu ietekme Portugāles kontinentālajā daļā

Publicēšanas datums	Revīzijas veids	Revīzijas periods	Saite
18.12.2020.	Pārskats	Marts–septembris	PT

Ko mēs vērtējam un kāpēc?

Covid-19 radīja dziļu ekonomisku, sociālu un finansiālu ietekmi uz Portugāles sabiedrību un vietējām pārvaldes struktūrām, jo īpaši pašvaldībām, kurām bija svarīga loma krīzes seku mazināšanā, jo tās atrodas priekšplānā intervences īstenošanas ziņā un tām ir plaša sociālekonomiskā kompetence.

Bija svarīgi izprast pašvaldību iejaukšanās kontekstu, iesaistītos finanšu resursus un to izlietojumu. Mēs centāmies:

- o analizēt ārkārtas pagaidu likumdošanas pasākumus, kuru mērķis bija nodrošināt pilnvērtīgas iespējas pašvaldībām, lai tās varētu risināt pandēmijas sociālekonomiskās sekas, nosakot pasākumu veidus, ko izmanto, lai apmierinātu gan iedzīvotāju vajadzības kopumā, gan arī vietējo iestāžu, kas sniedz sociālo un ekonomisko atbalstu, vajadzības;
- o aprēķināt ar pašvaldību centieniem saistītos izdevumus, analizējot to sadalījumu Portugāles kontinentālajā teritorijā un nosakot saistību starp izdevumiem un saslimstības gadījumu izplatību;
- o pārbaudīt, kā pasākumi atspoguļojas publiskajā iepirkumā, analizējot līgumus, kas saistīti ar pandēmijas seku mazināšanu.

Ko mēs konstatējam?

Lai veicinātu un garantētu vietējo pašvaldību spēju reaģēt pandēmijas apstākļos, tika apstiprināti ārkārtas pagaidu finanšu pasākumi. Tie ietvēra pašvaldību ieņēmumu palielināšanu, elastību pašvaldību aizņēmumu un parādu sistēmā, pasākumu

pieņemšanu, lai palīdzētu neaizsargātām personām, kā arī sociālo atbalstu un atbrīvojumus.

Pašvaldībām ar augstāku parāda līmeni un tām pašvaldībām, uz kurām attiecas finanšu korekcijas plāni, tika atļauts apturēt tādu līgumu noteikumu izpildi, kas ierobežo to iespējas piedāvāt nodokļu atvieglojumus un atbrīvojumus, noteikt cenas sanitārijas, ūdensapgādes un atkritumu apsaimniekošanas nozarēs un noteikt jaunas cenas un maksājumus. Spējai atkal piedāvāt šos labumus iedzīvotājiem ir spēcīga sociālā ietekme.

Pašvaldības īstenoja dažādus pasākumus un plānus, kas nozīmēja gan izdevumu pieaugumu, piemēram, atbalstot ģimenes un uzņēmumus, vai preču vai pakalpojumu bezmaksas izplatīšanu, gan arī ieņēmumu samazinājumu, piešķirot atbrīvojumus un samazinot maksājumus un cenas.

Lielākā daļa pašvaldību par saviem pasākumiem paziņoja savās tīmekļa vietnēs, bet tikai dažas norādīja datus par īstenošanu. Daudzas pašvaldības izvēlējās palielināt pašvaldību ārkārtas līdzekļus, lai risinātu pandēmijas sociālo ietekmi, vai pat izveidot fondus, kas īpaši paredzēti Covid-19 seku mazināšanai.

Lai parādītu mērķu un atbalsta saņēmēju dažādību, turpmāk minēti vairāki visbiežāk īstenotie pasākumi:

- o individuālo aizsardzības līdzekļu izplatīšana;
- o atbrīvojumu piešķiršana un pašvaldību pārvaldīto dzīvojamo vai komercplatību īres maksas samazināšana;
- o atbrīvojumi no ūdensapgādes, sanitārijas un atkritumu apsaimniekošanas maksājumiem un to samazināšana;
- o datoru un datoriekārtu piešķiršana vai patapināšana skolniekiem;
- o maltīšu un pārtikas izdalīšana skolniekiem un cilvēkiem, kam tas nepieciešams;
- o covid-19 testu nodrošināšana vai finansēšana;
- o finansiāls un loģistikas atbalsts privāti pārvaldītām sociālās labklājības organizācijām;
- o psiholoģiskā atbalsta tālruņa numuri;
- o atbalsts medikamentu iegādei;
- o izpratnes veicināšanas kampaņas;

- atbalsts vietējiem uzņēmumiem un restorāniem, kā arī
- atbalsts sabiedriskā transporta izmantošanai.

Ko mēs secinājām?

Mēs secinājām, ka vietējām pašvaldībām ir bijusi ļoti svarīga loma pandēmijas seku mazināšanas pasākumu īstenošanā, nodrošinot daudzpusīgu pieeju, kas nāca par labu ģimenēm, uzņēmumiem un organizācijām.

Saskaņā ar daļēji pieejamiem datiem izdevumi laikposmā no 2020. gada marta līdz septembra beigām pārsniedza 166 miljonus EUR. Izdevumi ietvēra preču un pakalpojumu (jo īpaši individuālo aizsardzības līdzekļu) iegādes izmaksas, kārtējos pārvedumus (ģimeņu un bezpeļņas organizāciju atbalstam), personāla izmaksas un ražošanas līdzekļu iegādes izmaksas. Šajā periodā vietējo pašvaldību iestādes noslēdza 5529 līgumus par preču un pakalpojumu iegādi saistībā ar pandēmiju (83,2 miljoni EUR).

Līgumi par preču iegādi galvenokārt attiecās uz medicīnisko aprīkojumu un aparatūru (piemēram, ventilatoriem, Covid-19 testiem un dezinfekcijas līdzekļiem), drošības un aizsardzības līdzekļiem (piemēram, maskām, aizsegiem, cimdiem), datoriem un datortehniku (tāldarbam un attālinātām mācībām), pārtikas produktiem un tīrīšanas, dezinfekcijas un higiēnas materiāliem. Pakalpojumi ietvēra testēšanu, uzraudzību, tīrīšanu un dezinfekciju, maltīšu nodrošināšanu, izmitināšanu un datortehnikas īri.

Pielikums. ES ARI ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

Beļģija

2020. gada sociālā nodrošinājuma tiesību aktu krājuma III sējums: Covid-19 izraisītās veselības krīzes ietekme uz sociālās nodrošināšanas ieņēmumiem un izdevumiem. Budžeta analīze, publicēta 16.9.2020.

FR NL

177. vispārējais ziņojums, III daļa – Federālās zemes vispārējās administrācijas vispārējais pārskats. Budžeta analīze, publicēta 28.10.2020.

FR NL

Otrais pielikums komentāriem par Flandrijas valdības 2020. gada otro koriģēto budžeta projektu un Flandrijas valdības 2021. gada budžetu. Budžeta analīze, publicēta 20.11.2020.

NL

Valdības līgums par Covid-19 kontaktu izsekošanu. Atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 25.11.2020.

NL

Kipra

Ar Covid-19 pandēmiju saistīto iepirkumu revīzija. Atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 13.10.2020.

EL

Latvija

COVID-19 izraisītie ārkārtas apstākļi un kompetento institūciju paziņojumi attiecībā uz COVID-19 uzliesmojuma ierobežošanai nepieciešamajiem iepirkumiem un atkāpēm preču atbilstības novērtēšanā. Situācijas izpētes ziņojums, publicēts 20.7.2020.

LV

Pielikums. ES augstāko revīzijas iestāžu ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

93

Individuālo aizsardzības līdzekļu (aizsargmasku un respiratoru) piegādes process veselības resorā. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 20.7.2020.

LV EN kopsavilkums

Aizsardzības ministrijas izveidotā iepirkumu sistēma un Covid-19 ierobežošanai ārkārtējās situācijas periodā veiktie iepirkumi. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 17.8.2020.

LV EN kopsavilkums

Iekšlietu ministrijai individuālo aizsardzības līdzekļu un dezinfekcijas līdzekļu iegādei papildus piešķirtā finansējuma izlietojums. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 2.9.2020.

LV EN kopsavilkums

Tieslietu ministrijai pārskaitīšanai Latvijas Zvērinātu notāru padomei piešķirtā finansējuma izlietojums. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 11.9.2020.

LV

Tieslietu ministrijai piešķirtā finansējuma izlietojums krīzes pabalsta izmaksai reliģisko savienību (baznīcu) garīgajam un kalpojošajam personālam. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 29.9.2020.

LV

Attālinātā mācību procesa nodrošināšana ārkārtējās situācijas laikā. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 30.9.2020.

LV EN kopsavilkums

Iekšlietu nozares amatpersonām, kuras bijušas tieši iesaistītas Covid-19 izplatības ierobežošanā, piemaksām papildus piešķirtā finansējuma izlietojums. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 14.10.2020.

LV EN kopsavilkums

Pielikums. ES augstāko revīzijas iestāžu ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

94

Labklājības ministrijai piešķirtā finansējuma izlietojums piemaksas pie dīkstāves pabalsta par katru apgādībā esošu bērnu un dīkstāves palīdzības pabalsta un piemaksas pie tā izmaksai. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 26.11.2020.

LV

Labklājības ministrijai piešķirtā finansējuma izlietojums vecāku pabalsta izmaksas turpinājumam, vienreizējās piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu izmaksai un bērna kopšanas pabalsta apmēra palielināšanai. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 26.11.2020.

LV

EN kopsavilkums

Finanšu ministrijai piešķirtā finansējuma izlietojums dīkstāves pabalsta izmaksai. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 26.11.2020.

LV

EN kopsavilkums

Tieslietu ministrijai piešķirtā finansējuma izlietojums piemaksām leslodzījuma vietu pārvaldes nodarbinātajiem, kuri bijuši tieši iesaistīti Covid-19 izplatības ierobežošanā. Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 14.12.2020.

LV

EN kopsavilkums

Valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” finansējuma mediju atbalstam Covid-19 seku novēršanai piešķiršana un izlietojums. Finanšu revīzija/atbilstības, ziņojums publicēts 22.12.2020.

LV

EN kopsavilkums

Vai finansējums no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” remontdarbu veikšanai slimnīcai pieprasīts iepriekš neprognozējamām un gadskārtējā budžetā neplānotām vajadzībām? Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 22.12.2020.

LV

Elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem saistībā ar Covid-19 piešķirtā finansējuma izlietojums. Finanšu/atbilstības revīzija, 22.12.2020.

LV

EN kopsavilkums

Pielikums. ES augstāko revīzijas iestāžu ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

95

Lietuva

Personu ar invaliditāti sociālā integrācija. Lietderības revīzija, ziņojums publicēts 7.9.2020.

LT

EN kopsavilkums

Vai izmaiņas izglītībā nosaka skolēnu labākus mācību sasniegumus? Lietderības revīzija, ziņojums publicēts 14.9.2020.

LT

EN kopsavilkums

Covid-19 krīzes un ārkārtas situāciju pārvarēšana. Novērtējums, publicēts 30.11.2020.

LT

EN kopsavilkums

Ceļu infrastruktūras pārvaldība. Lietderības revīzija, ziņojums publicēts 1.12.2020.

LT

EN kopsavilkums

Nīderlande

Covid-19 testēšana: kas notika pavasarī? Mērķorientēta izmeklēšana, ziņojums publicēts 23.9.2020.

NL

EN kopsavilkums

Darbavietu saglabāšanas shēmas NOW ļaunprātīgas un neatbilstīgas izmantošanas risks. Mērķorientēta izmeklēšana, ziņojums publicēts 23.9.2020.

NL

Uzmanības centrā – tāldarbs. Mērķorientēta izmeklēšana, ziņojums publicēts 2.11.2020.

NL

EN

Individuālais atbalsts uzņēmumiem Covid-19 izraisītās krīzes laikā. Lietderības revīzija, ziņojums publicēts 12.11.2020.

NL

EN kopsavilkums

Pielikums. ES augstāko revīzijas iestāžu ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

96

Covid-19 krīze: garantiju un aizdevumu radītie riski publiskajām finansēm.
Finanšu/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 25.11.2020.

NL

EN kopsavilkums

Portugāle

Publisko resursu izmantošanas riski ārkārtas situācijas pārvaldībā (Covid-19). Analīze, publicēta 1.6.2020.

PT

Ārkārtas pasākumi un fiskālā izpilde pirmajos trijos mēnešos. Apskats, publicēts 16.7.2020.

PT

Publiskais iepirkums, uz kuru attiecas ārkārtas procedūras Covid-19 krīzes laikā. Pārskats, publicēts 21.7.2020.

PT

Covid-19: ietekme uz valsts veselības aprūpes sistēmas darbību un veselības aprūpes pieejamību. Pārskats, publicēts 15.10.2020.

PT

Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām finansētā nacionālā rīcības plāna izpilde (iekļauta Covid-19 krīzes ietekmes uz šajā plānā paredzēto pārtikas atbalstu analīze). Lietderības revīzija, ziņojums publicēts 23.10.2020.

PT

Vietējo pašvaldību pieņemto Covid-19 pasākumu ietekme Portugāles kontinentālajā daļā. Pārskats, publicēts 18.12.2020.

PT

Pielikums. ES augstāko revīzijas iestāžu ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

97

Rumānija

Valsts resursu pārvaldība ārkārtas stāvokļa laikā. Atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 11.8.2020.

RO

Slovākija

Valsts materiālo rezervju pārvaldība ārkārtas situācijās. Lietderības revīzija, ziņojums publicēts 21.12.2020.

SK

Vācija

Faktu lapas par 2020. gada papildbudžetu, kas adresētas Vācijas parlamenta Budžeta komitejai. Lietderības/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 27.3.2020.

DE

Īpašais ziņojums par Vācijas parlamenta Budžeta komitejas atklāto uzklauššanu saistībā ar 2020. gada otro papildbudžetu. Lietderības/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 29.6.2020.

DE

EN kopsavilkums

Konsultatīvais ziņojums par *Deutsche Bahn* piešķirtajām kapitāla dotācijām ("Nepieciešamība labāk pārvaldīt ierosinātās Covid-19 dotācijas *Deutsche Bahn*"), adresēts Vācijas parlamenta Budžeta komitejai. Lietderības/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 5.10.2020.

DE

Konsultatīvais ziņojums par Covid-19 pandēmijas ietekmi uz obligāto veselības apdrošināšanas shēmu, adresēts Vācijas parlamenta Budžeta komitejai. Lietderības/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 13.11.2020.

DE

Pielikums. ES augstāko revīzijas iestāžu ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

98

Konsultatīvais ziņojums par dīkstāves atbalstu – “Valdībai jāsamazina krāpšanas risks”, adresēts Vācijas parlamenta Budžeta komitejai. Lietderības/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 11.11.2020.

DE

EN kopsavilkums

Konsultatīvais ziņojums par *Deutsche Bahn* grupas ar Covid-19 saistītajām finansējuma vajadzībām un federālās valdības ieņēmumu rezervi, adresēts Vācijas parlamenta Budžeta komitejai. Lietderības/atbilstības revīzija, ziņojums publicēts 24.11.2020.

DE

Zviedrija

Fiskālās politikas satvars: kā valdība to piemēroja 2020. gadā. Lietderības revīzija, ziņojums publicēts 17.12.2020.

SV

EN kopsavilkums

ERP

Atzinums Nr. 3/2020 par priekšlikumu 2020/0054 (COD) Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 1303/2013 un Regulu (ES) Nr. 1301/2013 groza attiecībā uz īpašiem pasākumiem, kuru mērķis ir nodrošināt ārkārtas elastību Eiropas strukturālo un investīciju fondu izmantošanā Covid-19 uzliesmojuma mazināšanas vajadzībām

ES oficiālās valodas

Atzinums Nr. 4/2020 par priekšlikumu 2020/0101 (COD) Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 1303/2013 groza attiecībā uz ārkārtas papildu resursiem un īstenošanu

ES oficiālās valodas

Atzinums Nr. 6/2020 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu. Atzinums, publicēts 9.9.2020.

ES oficiālās valodas

Pielikums. ES augstāko revīzijas iestāžu ar Covid-19 saistīto 2020. gada publikāciju pilnīgs saraksts

99

Apskats Nr. 06/2020: ES ekonomikas politikas atbildes reakcija uz Covid-19 krīzi – riski, izaicinājumi un iespējas. Apskats, publicēts 9.12.2020.

[ES oficiālās valodas](#)

Saīsinājumi

ANM: Atveseļošanas un noturības mehānisms

ARI: augstākā revīzijas iestāde

ASMR: Valsts materiālo rezervju administrācija (Slovākija)

CRII: Investīciju iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu

DFS: daudzgadu finanšu shēma

ECDC: Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs

EIB: Eiropas Investīciju banka

EMA: Eiropas Zāļu aģentūra

EPL: elektroniskie plašsaziņas līdzekļi

ESAO: Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

ESI fondi: Eiropas strukturālie un investīciju fondi

ESI: Ārkārtas atbalsta instruments

EUROSAI: Eiropas Augstāko revīzijas iestāžu organizācija

IAL: individuālie aizsardzības līdzekļi

IKP: iekšzemes kopprodukts

IKT: informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

ITN: intensīvās terapijas nodaļa

LESD: Līgums par Eiropas Savienības darbību

MVU: mazie un vidējie uzņēmumi

NEPLP: Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (Latvija)

NGEU: Eiropas Atveseļošanas instruments

PEPP: pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programma

PPD: Iepirkuma direktorāts (Kipra)

PVN: pievienotās vērtības nodoklis

PVO: Pasaules Veselības organizācija

REACT-EU: Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām

SARS: smags akūts respiratorais sindroms

SEK: Zviedrijas krona

SIF: Sabiedrības integrācijas fonds (Latvija)

SURE: Eiropas pagaidu atbalsta instruments bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā

UNWTO: ANO Pasaules Tūrisma organizācija

VID: Valsts ieņēmumu dienests (Latvija)

Glosārijs

Automātiskais stabilizators: fiskālās politikas sastāvdaļa, kas kompensē ekonomiskās aktivitātes svārstības bez politikas veidotāju tiešas iejaukšanās.

Daudz gadu finanšu shēma: ES izdevumu plāns, kurā ir noteiktas prioritātes (pamatojoties uz politikas mērķiem) un maksimālie apjomi, parasti septiņu gadu posmam. DFS ir struktūra, kuras ietvaros tiek veidots ES katra gada budžets un kurā ir noteikts katras kategorijas izdevumu apmērs. Pašreizējā DFS aptver laikposmu no 2021. līdz 2027. gadam.

Dezinformācija: nepatiesas vai maldinošas informācijas paziņošana maldināšanas nolūkā.

Digitalizācija: pāreja uz digitālo tehnoloģiju un digitalizētās informācijas iekļaušanu un izmantošanu, lai padarītu procesus un uzdevumus vienkāršākus, ātrākus, efektīvākus un/vai ekonomiskākus.

Dīkstāves atbalsta shēma: pagaidu iniciatīva, kas ļauj darba devējiem saņemt finansiālu atbalstu par algām, kas izmaksātas darba ņēmējiem laikposmā, kad īpaši apstākļi, piemēram, pandēmija vai krīze, neļauj viņiem strādāt.

Eiropas pusgads: ikgadējais cikls, kas nodrošina satvaru ES dalībvalstu ekonomikas politikas koordinēšanai un progresu uzraudzībai.

Eiropas strukturālie un investīciju fondi: pieci galvenie ES fondi, kuri kopā veicina ekonomikas attīstību visā ES: Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds.

E-veselība: informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošana visdažādākajās funkcijās, kas ietekmē veselības nozari.

Finansiāla palīdzība: ES finansiāls atbalsts, kas sniegts dalībvalstīm, kuras nonākušas finansiālās grūtībās, lai atjaunotu to makroekonomisko vai finanšu stabilitāti un nodrošinātu to spēju pildīt savas publiskā sektora vai maksājumu bilances saistības.

Individuālie aizsardzības līdzekļi (IAL): tādi priekšmeti kā sejas maskas, cimdi un acu aizsargi, kas ir paredzēti, lai aizsargātu lietotāju pret veselības vai drošības riskiem.

Kohēzijas politika: ES politika, kuras mērķis ir samazināt ekonomiskās un sociālās atšķirības starp reģioniem un dalībvalstīm, veicinot darbvietu radīšanu, uzņēmumu konkurētspēju, ekonomikas izaugsmi, ilgtspējīgu attīstību, kā arī pārrobežu un starpreģionālo sadarbību.

Nodokļu nomaksas atlikšana: atļauta nodokļu saistību atlikšana līdz kādam brīdim nākotnē.

Pamatprogramma “Apvārsnis 2020”: ES pētniecības un inovācijas programma 2014.–2020. gada periodam.

Pandēmija: infekcijas slimības uzliesmojums visā pasaulē vai ļoti plašā teritorijā.

Pārvietošanās ierobežojumi: cilvēku pārvietošanās ierobežošana noteiktā telpā (mājās vai pilsētā, reģionā vai valstī), lai novērstu vai palēninātu infekcijas izraisītāja izplatīšanos pandēmijas laikā.

Sociālā distancēšanās: pasākumu kopums infekcijas slimības izplatības samazināšanai, pēc iespējas vairāk samazinot saskarsmi ar citiem.

Valsts atbalsts: tiešs vai netiešs valdības atbalsts uzņēmumam vai organizācijai, kas tiem dod priekšrocības salīdzinājumā ar konkurentiem.

Kā sazināties ar ES

Klātienē

Visā Eiropas Savienībā ir simtiem *Europe Direct* informācijas centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tīmekļa lapā https://europa.eu/european-union/contact_lv

Pa tālruni vai e-pastu

Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:

- pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu);
- pa šādu parasto tālruņa numuru: +32 22999696;
- pa e-pastu, izmantojot šo tīmekļa lapu: https://europa.eu/european-union/contact_lv

Kā atrast informāciju par ES

Internetā

Informācija par Eiropas Savienību visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā *Europa*:

https://europa.eu/european-union/index_lv

ES publikācijas

ES bezmaksas un maksas publikācijas varat lejupielādēt vai pasūtīt šeit: <https://publications.europa.eu/lv/publications>. Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar *Europe Direct* vai tuvāko informācijas centru (sk. https://europa.eu/european-union/contact_lv).

ES tiesību akti un ar tiem saistītie dokumenti

Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1952. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē *EUR-Lex*: <https://eur-lex.europa.eu>

ES atklātie dati

ES atklāto datu portāls (<http://data.europa.eu/euodp/lv>) dod piekļuvi ES datu kopām. Datus var lejupielādēt un bez maksas izmantot kā komerciāliem, tā nekomerciāliem mērķiem.

